

Glasnik izlazi po potrebi

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
OPĆINA GRAČANICA
OPĆINSKO VIJEĆA

Broj predmeta: 01-05-00713-2013
Broj akta: 01EH-001
Gračanica, 27. 02. 2013. godine

Na osnovu člana 16. i člana 108. Statuta Općine Gračanica ("Službeni glasnik Općine Gračanica", broj: 4/09) i člana 90. Poslovnika Općinskog vijeća Općine Gračanica ("Službeni glasnik Općine Gračanica", broj: 1/06), Općinsko vijeće Gračanica na sjednici održanoj 27. 02. 2013. godine, d o n o s i

Z A K L J U Č A K

I

Prihvata se Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013. - 2014. godinu.

II

Zaključak stupa na snagu danom objavljivanja u «Službenom glasniku Općine Gračanica».

PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA
Edin Ibrišević, s.r.

Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu

Općina Gračanica, decembar 2012. godine

Akcioni plan za 2013-2014. godinu, kao i prethodni Akcioni plan za 2011-2012. godinu, izrađen je u skladu sa HRBAP metodologijom, stavljajući na prioritetno mjesto realizaciju ljudskih/dječijih prava u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima.

Metodologija razvijena u okviru projekta koristi pristup planiranju baziran na ljudskim pravima sa posebnim fokusom na principe nediskriminacije i učešća. Ključni aspekt pristupu razvoja koji se temelji na ljudskim pravima jeste odgovornost. Sa stajališta ljudskih prava, pojedinci ili grupe su nosioci prava dok su institucije i vlasti, kao nosioci dužnosti, odgovorni za realizaciju tih prava, a samim tim i u obavezi da uspostave mjere poštivanja i zaštite ovih prava.

U toku izrade Akcionog plana za 2013-2014. godinu, provedene su metode istraživanja i metode intervjuja, kao i metode monitoringa implementacije aktivnosti Akcionog plana za 2011-2012. godinu u cilju dobijanja preporuka za unapređenje Akcionog plana za 2013-2014. godinu. Također, korišteni su relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani su sastanci sa stručnim kadrom iz institucija i organizacija iz sfere socijalne zaštite. Pored prethodno navedenih dokumenata, korištene su informacije dobijene na sastancima PAG grupe, podaci iz dokumenta „Procjena situacije u oblasti socijalne/dječije zaštite i inkluzije u općini Gračanica“ (u daljem tekstu: Procjena situacije), kao i iskustvo iz realizacije prethodnog Akcionog plana za 2011-2012. godinu.

U okviru Projekta pokrenuta je aktivnost dizajniranja međusektoralnog referalnog mehanizma za socijalnu zaštitu i inkluziju na nivou zajednice, kroz koju se primjenjuje i PAR metodologija. PAR je metodologija istraživanja koja je usmjerena na pozitivnu socijalnu promjenu unutar lokalne zajednice u kojoj se provodi, posebno kada je u pitanju pružanje mogućnosti djeci i mladima za aktivno učestvovanje u procesima odlučivanja u porodici, školi i lokalnoj zajednici.

U cilju kvalitetnog i efikasnog planiranja aktivnosti socijalne zaštite na lokalnom nivou, članovi/ice Komisije su učestvovali na edukacijama iz oblasti uspostave i održavanja referalnog mehanizma, planiranja i pisanja projekta, monitoringa i evaluacije, zagovaranja, odnosa sa javnošću, kao i upravljanja ljudskim resursima.

3. ANALIZA SITUACIJE

3.1. Mapiranje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih

Sistem socijalne zaštite i inkluzije u BiH uključuje više sektora: socijalni, obrazovni, zdravstveni, sektor pravosuđa i policije, kao i nevladin i privatni sektor i porodica. Institucije i organizacije aktivne u sistemu socijalne zaštite i inkluzije, sa svojim nivoima odgovornosti, djeluju i pružaju usluge u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, mandatima, ovlastima, opisom posla, procedurama izvještavanja i izvorima finansiranja. Sistem socijalne zaštite i inkluzije organizovan je na različitim nivoima vlasti: državnom nivou (Bosna i Hercegovina), entitetskom nivou (Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska), nivou distrikta (Brčko distrikt BiH), kantonalnom nivou (10 kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine), kao i na općinskom nivou.

U nastavku slijedi tabelarni pregled institucija, agencija, centara, direkcija i komisija od značaja za socijalnu zaštitu i inkluziju djece i odraslih na svim nivoima relevantnim za općinu Gračanica (Tabela 1).¹

¹ Za detaljnije informacije u vezi mapiranja sistema socijalne zaštite i inkluzije na državnom nivou, FBiH nivou, TK nivou i lokalnom nivou, pogledati Aneks 4. Matrica za mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou i 4.1. Analiza uloga aktera socijalne zaštite i inkluzije na lokalnom nivou.

	Država BiH	Entitet (FBiH)	Tuzlanski kanton (TK)	Opština Gračanica
Institucija	• Vijeće ministara BiH • Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH • Ministarstvo civilnih poslova BiH • Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH • Ministarstvo sigurnosti BiH • Ministarstvo pravde BiH • Institucija Omdusmena za ljudska prava	• Parlament Federacije BiH • Vlada Federacije BiH • Ministarstvo rada i socijalne politike • Ministarstvo obrazovanja i nauke • Ministarstvo zdravstva • Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, • Ministarstvo okoliša i turizma • Ministarstvo unutrašnjih poslova • Ministarstvo pravde i Ministarstvo finansija	• Skupština TK • Vlada TK • Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak • Ministarstvo zdravstva • Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, • Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede • Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, • Ministarstvo unutrašnjih poslova, • Ministarstvo pravosuđa i uprave. • Kantonalni zavod za zdravstvenu zaštitu • Socijalno pedagoška životna zajednica USK • Pedagoški zavod TK • Kantonalno Tužilaštvo TK • SOS-Dječije selo-Gračanica • Centar za djecu sa višestrukim smetnjama „Koraci nade“	• Općina Gračanica • Mjesne zajednice • JU Centar za socijalni rad • JU Dom zdravlja • Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović“ • Centar za mentalno zdravlje • Policijska uprava • JU Dječije obdanište „Naša djeca“ • (11) osnovnih škola sa područnim školama • (2) srednje škole • Općinski sud • „SOS Dječije selo“ Gračanica
Agencija/Komisija/Direkcija	• Agencija za jednakost spolova BiH • Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine BiH • Direkcija za ekonomsko planiranje BiH		• Komisija za ocjenjivanje i razvrstavanje djece i mladih sa posebnim potrebama TK	

Tabela 1. Pregled institucija, agencija, centara, direkcija i komisija od značaja za socijalnu zaštitu i inkluziju na svim nivoima relevantnim za općinu Gračanica

3.2. Opća situacija u općini Gračanica²

Općina Gračanica se nalazi na zapadnom dijelu Tuzlanskog kantona, na površini od 219,5 km² s desne strane rijeke Spreče, između općine Doboj Istok na zapadu i općine Lukavac na istoku. Općina Gračanica je organizovana u 25 MZ. MZ djeluju kao obavezan oblik mjesne samouprave putem kojih građani sudjeluju u odlučivanju o poslovima iz samoupravnog djelokruga i lokalnim poslovima koji neposredno i svakodnevno utiču na njihov život i rad.

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine na području općine živjelo je ukupno 59.134 stanovnika. U odnosu na navedni podatak, podaci/procjena Federalnog zavoda za statistiku sa 30.06.2011.godine ukazuje da u općini Gračanica živi 52.319 osoba, a prema starosnoj strukturi slika je sljedeća: 0-14 godina: 9.805; od 15-64 godine: 36.978; preko 65 godina starosti: 5.536 osoba.³

Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH, ukupan broj rođene djece sa 31.12.2011. godine je bio 505 (240 M/ 265 Ž), od čega su sva živorođena djeca.⁴ Prema istom izvoru, mjesto porođaja majki je bilo zdravstvena ustanova. Prema podacima iz istog izvora, a u vezi prirodnog kretanja stanovništva, u općini Gračanica umrlo je 353 osoba (191 M/ 162 Ž) do kraja 2011. godine, što ukazuje na pozitivan prirodni priraštaj.

Prema Procjeni situacije iz septembra 2010. godine, u općini Gračanica je 11.196 (4.926 M/ 6.270 Ž) djece starosne dobi do 14. godina, dok isti izvor ne raspolaže podacima o mladima od 15-18 godina starosti. Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica ima 109 (49 M/ 60

² Više podataka o općini Gračanica se može pronaći u Aneksu 1. – Procjena situacije po pitanju statusa socijalne zaštite i inkluzije u općini Gračanica.

³ „Tuzlanski kanton u brojkama“, Zavod za statistiku FBiH, 2012.godine

⁴ „Tuzlanski kanton u brojkama“, Zavod za statistiku FBiH, 2012.godine

Ž) djece ometene u psiho-fizičkom razvoju.⁵ Po pitanju evidencije djece iz manjinske populacije, podaci iz UG SAJA ROMA Gračanica za 2011. godinu ukazuju da u općini Gračanica ima 155 (86 M/ 69 Ž) djece Roma starosti do 15 godina.

Po pitanju lokalne ekonomije, podaci Zavoda za statistiku FBiH sa 31.12.2011.godine, u općini Gračanica je bilo registrovano poslovnih subjekata: 707 pravnih osoba, 514 jedinica u sastavu i 1.134 poslovnih subjekata u oblasti obrta.⁶

Prema podacima Općine Gračanica iz oktobra 2012.godine, u ovoj općini je zaposleno 8.323 radno sposobnih osoba. Slijedi pregled o prosječnoj zaposlenosti i o visini prosječne neto plate u KM, a prema podacima Zavoda za statistiku FBiH:⁷

Općina	Prosječan broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	2008.	2009.	2010.	2011.	2008.	2009.	2010.	2011.
Gračanica	8.276	8.213	8.196	8.377	520,09	525,94	533,31	526,05

Tabela 2. Prosječna zaposlenost i visina prosječne plate

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, broj nezaposlenih u općini Gračanica sa sa decembrom 2011. godine je iznosio 8.968 osoba.⁸ Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje iz septembra 2012.godine, slijedi pregled nezaposlenih lica prema kvalifikacijama⁹:

Općina	Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi, stanje septembar 2012.								Ukupno
	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV	
Gračanica	353	55	1.967	1	60	3.895	330	2.655	9.316
Od čega žena	238	36	1.172	0	4	1.783	33	1.358	4.624

Tabela 3. Pregled nezaposlenih lica prema kvalifikacijama

Prema podacima prikupljenim iz Općine Gračanica iz oktobra 2012. godine, u općini Gračanica je bilo 9.185 (4.640 M/ 4.545 Ž) nezaposlenih, radno sposobnih osoba. Od tog broja, na evidenciji nezaposlenih se nalazi 53 (7M/ 46Ž) osobe edukovane iz oblasti socijalne i dječije zaštite: 16 (2 M / 14 Ž) diplomiranih socijalnih radnika, 10 (1 M / 9 Ž) socijalnih pedagoga, 2 (Ž) edukatora-rehabilitatora, 7 (Ž) logopeda, 8 (3 M / 5 Ž) psihologa i 10 (1 M / 9 Ž) pedagoga.

Danas, općina Gračanica spada u red **srednje razvijenih općina**.¹⁰

Općinske strategije

U svrhu unapređenja života građana, Općina Gračanica je uspostavila sljedeće lokalne strategije:

- Strategija za mlade općine Gračanica¹¹
- Strategija partnerstva između nevladinih organizacija i Općine Gračanica
- Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011-2012)¹²
- Program kapitalnih investicija općine Gračanica (2010 -2014)¹³

⁵ Izvještaj o monitoringu realizacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011-2012) za period 01.01.-30.06.2012.godine

⁶ „Tuzlanski kanton u brojkama“, Zavod za statistiku FBiH, 2012.godine

⁷ „Tuzlanski kanton u brojkama“, Zavod za statistiku FBiH, 2012.godine

⁸ „Tuzlanski kanton u brojkama“, Zavod za statistiku FBiH, 2012. godine

⁹ Bilten – Statistički pregled septembar/rujan 2012. godine; Federalni zavod za zapošljavanje

¹⁰ Podaci Općine Gračanica

¹¹ [www.opcina-gracanica.ba/doc/Strategija za mlade općine Gračanica](http://www.opcina-gracanica.ba/doc/Strategija%20za%20mlade%20opcine%20Gracanica)

¹² Dokument Akcionog plana je usvojen od strane Općinskog vijeća Gračanica na dan 31.01.2011.godine putem Odluke br. 01-05-00344-2011;

¹³ [www.opcina-gracanica.ba/doc/Program kapitalnih investicija općine Gračanica \(2010 -2014\)](http://www.opcina-gracanica.ba/doc/Program%20kapitalnih%20investicija%20općine%20Gracanica%20(2010-2014))

- Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2010-2020)¹⁴
- LEAP-Lokalni akcioni plan zaštite životne sredine općine Gračanica (2012-2017).

3.3 Analiza situacije po pitanju prioriternih socijalno isključenih grupa

Komisija Općine Gračanica je na vanrednoj sjednici održanoj 04.12.2012. godine donijela odluku da se prilikom planiranja aktivnosti u okviru novog Akcionog plana za 2013-2014. godinu uzmu u obzir već definisane socijalno isključene grupe djece i odraslih na području općine Gračanica. Slijedi pregled prioriternih socijalno isključenih grupa¹⁵:

- **Porodice u stanju socijalne potrebe** (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.);
- **Djeca sa posebnim potrebama** (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.);
- **Stare osobe bez porodičnog staranja** (starije osobe preko 60 godina starosti koji nemaju članove/ice porodice ili srodnike da ih izdržavaju).

Ova odluka je donesena na osnovu naučenih lekcija i stečenih iskustava u radu Komisije, kao i na osnovu analize postojeće situacije i rezultata provedenog monitoringa realizacije aktivnosti Akcionog plana za 2011-2012. godinu.

Na osnovu rezultata analize konceptualnog radnog okvira, u općini Gračanica su identifikovani sljedeći **ključni problemi** koji dovode navedene grupe djece i porodica u stanje socijalne isključenosti:

- neadekvatna infrastruktura/pristupi za socijalno isključene grupe u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima;
- neadekvatni i nedovoljni programi na unapređenju standarda života socijalno isključenih grupa uključujući i sferu kulturnog/društvenog života;
- nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.);
- nedovoljna uključenosti korisnika/ca u sistem odlučivanja i kreiranja politika;
- nepostojanja multidisciplinarnog mobilnog tima za hitne intervencije, procjenu stanja i praćenje urađenog, a u vezi socijalno isključenih grupa;
- nizak nivo volonterizma kod djece i mladih;
- neadekvatne usluge za socijalno isključene grupe (ne provodi se kućna njega, rad mobilnog tima na terenu i dr.);
- nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za finansiranje socijalne zaštite;
- neadekvatno i nedovoljno provođenje postojeće zakonske regulative i neusklađenost federalnih i kantonalnih zakona;
- nedostatak angažovanog/zaposlenog stručnog kadra u JU CSR i ostalim ustanovama za pružanje usluga socijalne zaštite;
- nedostatak adekvatnog prostora za rad i tehničke opreme u institucijama/organizacijama u sektoru socijalne zaštite (JU CSR);
- nedovoljna i sporadična saradnja vladinog i nevladinog sektora po pitanju položaja socijalno isključenih grupa;
- nedovoljna informiranost lokalne zajednice o potrebama socijalno isključenih grupa;
- nedostatak specijaliziranih ustanova za brigu o starim i iznemoglim osobama;

¹⁴ www.opcina-gracanica.ba

¹⁵ **Socijalna isključenost** predstavlja proces kojim se određeni pojedinci "odguruju" na rub društva te ih se, zbog njihovog siromaštva, neposjedovanja osnovnih vještina i znanja te nemogućnosti cjeloživotnog učenja, ili zbog diskriminacije, sprečava da u cijelosti sudjeluju. Ovo ih udaljava od mogućnosti zapošljavanja, stvaranja dohotka i obrazovanja kao i od socijalnih i mreža koje postoje unutar zajednice. Tako oni imaju malo mogućnosti pristupa moći i tijelima zaduženim za odlučivanje te se često osjećaju nemoćnima i u nemogućnosti da na bilo koji način utječu na odluke koje se direktno tiču njihovog svakodnevnog života. („Socijalna uključenost u BiH, Izvještaj o humanom razvoju 2007“, UNDP/IBHI, str. 25)

- loša ekonomska situacija (nezaposlenost, nedostatak materijalnih sredstava);
- nizak nivo obrazovanja pripadnika materijalno neobezbijedenih porodica.¹⁶

Na osnovu analize situacije u općini Gračanica, Komisija je također prepoznala dodatne probleme koji gore navedene grupe djece i odraslih dovode u stanje socijalne isključenosti: nepovoljno materijalno i socijalno okruženje i nemogućnost osiguranja jednakih prava za sve porodice u stanju socijalne potrebe, izostanak inicijative pojedinaca za učestvovanje u donošenju odluka kao i nedovoljan angažman lokalne zajednice u rješavanju problematike socijalno isključenih grupa, društvene predrasude prema pripadnicima socijalno isključenih grupa, nedovoljan angažman i pogrešni stavovi pojedinaca prema socijalno isključenim kategorijama, nedovoljno promoviran, zastupljen i nagrađen volonterski rad, nedovoljna uključenost odraslih i djece iz ruralnih sredina, preopterećenost stručnog kadra administrativnim poslovima.

U nastavku slijedi detaljniji pregled položaja prioritetnih socijalno isključenih grupa djece i odraslih u općini Gračanica.

- **Porodice u stanju socijalne potrebe** (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.)

Po pitanju porodica u stanju socijalne potrebe na području općine Gračanica, obezbijeden je sljedeći zakonski okvir: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH (Službene novine FBiH, broj 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (Službene novine TK, broj 12/00), Porodični zakon FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj; 35/05), Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Službene novine FBiH, br. 46/2010), Zakon o zdravstvenom osiguranju (Službene novine FBiH, br. 30/97, 7/02, 70/08), Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH (Službene novine FBiH, br. 21/09).

Prava iz socijalne zaštite su: novčana i materijalna pomoć, osposobljavanje za radi život i usluge socijalnog i drugog stručnog rada. Novčana i materijalna pomoć se sastoje od: stalne novčane pomoći, novčana pomoć za njegu i pomoć od drugog lica i druge materijalne pomoći. Stalne pomoći ostvaruju lica i porodice ukoliko im prihod zajedničkog domaćinstva nisu dovoljni za izdržavanje. Zakon također omogućava naknadu plaće ženi-majci u iznosu od 55% prosječne plaće. Jedan od oblika socijalne zaštite je i dječiji doplati koji se realizuje u Tuzlanskom kantonu, a samim tim i u općini Gračanica. Prema kantonalnom zakonu, prioritet za ostvarivanje ovog prava imaju djeca iz porodica u kojima ni jedan roditelj nije zaposlen.

Prema Izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom TK, korisnici socijalne zaštite su: djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena i zapuštena djeca, djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, lica sa invaliditetom i lica ometena u psiho-fizičkom razvoju, materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica, stara lica bez porodičnog staranja, lica sa društveno negativnim ponašanjem, lica izložena zlostavljanju i nasilju u porodici, lica i porodice u stanju socijalne potrebe, kojima je usljed posebnih okolnosti potreban određen oblik socijalne zaštite.

U skladu sa navedenom zakonskom regulativom, porodica u stanju socijalne potrebe (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.) ostvaruju se sljedeća prava iz socijalne zaštite preko JU CSR: dječiji doplati, stalna novčana pomoć, zdravstvena zaštita, osposobljavanje za život i rad, smještaj u ustanove socijalne zaštite, smještaj u drugu porodicu, jednokratna pomoć za opremu novorođenčeta, lična invalidnina, ortopedski dodatak, pravo na njegu i pomoć od drugog lica, te usluge socijalnog stručnog rada.

Prema podacima JU CSR za 2010. godinu, 931 (369 M/ 532 Ž) djeteta je ostvarivalo pravo na dječiji doplati. Podaci iz 2011. godine ukazuju da je 1330 (532 M/ 798 Ž) djeteta ostvarilo navedeno pravo socijalne zaštite u općini Gračanica.

¹⁶ Više podataka o identifikovanim problemima se može pronaći u Aneksu 2 – Konceptualni radni okvir i Aneksu 3 – Analiza uzroka u konceptualnom okviru.

Evidencija JU CSR ukazuje da su u 2010. godini imali 198 (54M/ 144Ž) odraslih korisnika/ca stalne pomoći, a u 2011. godine 208 (60 M/ 148 Ž) korisnika/ca. Jednokratnu pomoć je ostvarilo 139 (67M/ 72Ž) korisnika/ca do juna 2010. godini, a 343 (155 M/ 188 Ž) u 2011. godini.

Podaci iz JU CSR za 2010. godinu, ukazuju da je materijalnu podršku ostvarilo 348 (167M/ 181Ž) materijalno neosiguranih, za rad nesposobnih osoba, a u 2011. godini 350 (168 M/ 182 Ž) osoba iz ove grupe građana.

Kod materijalno neobezbjedenih porodica su prisutne poteškoće u pokrivanju troškovi obrazovanja djece kao što su: nabavka udžbenika i pribora, odjeće i obuće, užine za školu, i dr. Potrebno naglasiti poteškoće u plaćanju režijskih i drugih životnih troškova (nemogućnost plaćanja utroška vode/komunalnih usluga i dr., nemogućnost ugradnje vodomjera, nizak nivo životnog standarda i uslova života u odnosu na higijenske uslove, zdravu ishranu, dostupnost vode u smislu adekvatnih sanitarija, adekvatnog korištenja tople vode i dr.). Materijalno neobezbjedene porodice se suočavaju i sa problematikom ostvarivanja zdravstvenog osiguranja sa posebnim naglaskom na plaćanje premije zdravstvenog osiguranja, odnosno godišnje markice u iznosu od 16 KM.¹⁷

Uzimajući u obzir navedene poteškoće, Komisija je pripremila dokument Prijedlog kriterija i mjera socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica kojeg je Općinsko vijeće Gračanica usvojilo na sjednici održanoj 30.08.2012. godine. Dokument je uspostavljen s ciljem subvencioniranja troškova potrošnje vode i jednokratne finansijske pomoći u svrhu subvencioniranja priključenja na vodovodnu mrežu za socijalno ugrožene porodice, finansijske mejre pomoći za sanaciju sanitarnih čvorova i pomoć u poboljšanju sanitarnih i higijenskih uslova u javnim ustanovama i organizacijama. Komisija je vršila zagovaranje za izdvajanje iznosa od 10.000 KM u budžetu Općine Gračanica za 2013. godinu u svrhu realizacije navedenih mjera.

U okviru Posebno usmjerenog projekta „Mapiranje potreba i unapređenje kvaliteta življenja djece sa posebnim potrebama, porodica u stanju socijalne potrebe i starih lica bez porodičnog staranja“ realizovanog u sklopu MDG-F DEG projekta izvršena je identifikacija porodica u stanju socijalne potrebe i njihovih potreba u 21 MZ na području općine Gračanica.¹⁸ Prikupljeni podaci su takođe iskorišteni za uspostavljanje elektronske baze podataka o ovoj socijalno isključenoj grupi koja je dostupna sljedećim ustanovama: Općini Gračanica, JU CSR Gračanica, JP „Vodovod i kanalizacija“ Gračanica i UG „Naša budućnost“, radi uvođenja mjera subvencioniranja i različitih vidova pomoći.

- **Djeca sa posebnim potrebama** (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.)

Po pitanju djece sa posebnim potrebama na području općine Gračanica, obezbijeden je sljedeći zakonski okvir: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH, Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom,

¹⁷ Prema Federalnoj odluci o participaciji, od ličnog učešća u troškovima liječenja oslobođeni su: djeca do navršene 15-te godine života, učenici i redovni studenti do navršene 26-te godine života, žene u ostvarivanju trudnoće i materinstva, vojni invalidi i civilne žrtve rata sa utvrđenim invaliditetom preko 60%, članovi porodica poginulih boraca, koji su bili pripadnici Vojske Federacije BiH, penzioneri čija penzija ne prelazi iznos minimalne penzije, lica starija od 65 godina ako nisu korisnici penzije i drugih prihoda, osigurana lica – šticeci socijalnih ustanova i korisnici socijalni zaštite, raseljena lica i izbjeglice ako nisu korisnici penzije i drugih prihoda, osigurana lica koji su dobrovoljni davaoci krvi više od 10 puta, darovatelji organa, osigurana lica koja su prijavljena kod zavoda za zapošljavanje kao nezaposleni.; Izvor podataka: Vodič za ostvarivanje prava iz zdravstvene zaštite“, ICVA, mart 2011.godine, str. 13 „Iako Federalna Odluka o participaciji (Službene novine FBiH, br. 21/09) predviđa učešće osiguranika po pruženoj zdravstvenoj usluzi, neki kantoni su to lično učešće u troškovim liječenja organizovali kroz godišnje premije ili godišnje markice u iznosima koji se kreću od 15 do 30 KM, zavisno od kantona (unsko-sanski 15 KM, tuzanski 16 KM, srednjo-bosanski 25 KM, hercegovačko-neretvanski 20 KM, zapadno-hercegovački 20 KM, livanjski 30 KM). U tim kantonima osiguranik je obavezan do marta tekuće godine uplatiti godišnju premiju/markicu kako bi bio u stanju ovjeriti zdravstvenu knjižicu. Ukoliko osiguranik ne uplati godišnju markicu u zadatom roku, on će plaćati učešće po svakoj pruženoj zdravstvenoj usluzi.“ – Izvor podataka: Vodič za ostvarivanje prava iz zdravstvene zaštite“, ICVA, mart 2011.godine, str. 12

¹⁸ Posebno usmjereni projekat „Mapiranje potreba i unapređenje kvaliteta življenja djece sa posebnim potrebama, porodica u stanju socijalne potrebe i starih lica bez porodičnog staranja“ realizovan u okviru DEG projekta u periodu od 01.01.-31.03.2012.godine. Nosioc projekta: Općina Gračanica

Porodični zakon FBiH, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju, Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH.

Slijedi pregled djece ometene u psiho-fizičkom razvoju, korisnika/ca socijalne zaštite u CSR:

Rn. Br.	Djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju	Stanje u 2011. godini		Stanje sa junom 2012. godine	
		M	Ž	M	Ž
1.	Slijepo i slabovidno dijete	1	-	1	-
2.	Gluho i nagluho dijete	-	-	-	-
3.	Dijete sa poremećajem u govoru i glasu	4	1	4	1
4.	Dijete sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju	21	13	22	13
5.	Dijete sa smetnjama u psihičkom razvoju:				
	• Lakog stepena	5	7	5	8
	• Umjerenog stepena	-	3	-	3
	• Težeg i teškog stepena	3	1	3	1
6.	Kombinovane smetnje	27	18	29	19

Tabela 4. Pregled djece ometene u psiho-fizičkom razvoju

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica ima 109 (49 M/ 60 Ž) djece ometene u psiho-fizičkom razvoju.¹⁹

Djeca ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju ostvaruju pravo na osobnu invalidninu i dodatak za njegu i pomoć druge osobe prema odredbama Federalnog zakona o Izmjenama i dopunama zakona o osnovama socijalne zaštite, odredbe koje se odnose na prava osoba sa invaliditetom. U skladu sa ovim zakonom, djeca sa invaliditetom ostvaruju pravo na: osobnu invalidninu, tuđu njegu i pomoć, kao i ortopedski dodatak. Ocjenu invalidnosti kod djece vrši Institut za medicinsko vještačenje. U JU CSR postoji elektronska baza podataka SOTAC koja se isključivo koristi u predmetima korisnika prava na ličnu invalidninu i korisnika/ca prava kao civilnih žrtva rata.

Dodatna osnovna prava djece sa posebnim potrebama (djeca ometena u psihofizičkom razvoju) koja se ostvaruju preko JU CSR su i zdravstvena zaštita, te smještaj u ustanovu. U toku 2011. godine 4 (3 M / 1 Ž) djece je smješteno u ustanove socijalne zaštite.

JU CSR posjeduje evidenciju o djeci ometenoj u psihofizičkom razvoju koja su ocijenjena od strane Komisije za ocjenjivanje i razvrstavanje djece i mladih sa posebnim potrebama TK (u daljem tekstu Komisija za ocjenjivanje). Komisija za ocjenjivanje radi na nivou Centra za socijalni rad Lukavac. Ocjenjivanje i razvrstavanje se vrši na osnovu vrste i stepena ometenosti, a prema Pravilniku o razvrstavanju. Komisija za ocjenjivanje donosi nalaz i mišljenje koji se dostavlja nadležnom centru za socijalni rad na osnovu kojeg isti donosi Rješenje o razvrstavanju. Komisiju za ocjenjivanje čini tim stručnih lica: pedijatar, klinički psiholog, neuro-psihijatar, socijalni radnik i defektolog.

U nevladinom sektoru su aktivna sljedeća udruženja koja omogućavaju podršku djeci sa posebnim potrebama i njihovim roditeljima: Društvo za psihosocijalnu pomoć starim osobama i djeci sa posebnim potrebama „Osmjeh“, Udruženje građana, nastavnika i roditelja „Naša budućnost“, Udruženje roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica i Udruženje slijepih i slabovidnih lica-građana Gračanica. Komisija Općine Gračanica je pokrenula aktivnosti prikupljanja podataka kako bi odgovorila na zahtjev za rješavanje problema djece sa posebnim potrebama dostavljenog od strane Udruženje roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ u cilju poboljšanja kvaliteta života djece i omladine sa posebnim potrebama.²⁰

¹⁹ Izvještaj o monitoringu realizacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012.godinu za period 01.01.-30.06.2012.godine

²⁰ Udruženje roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica pokrenulo je niz pitanja i prijedloga iz različitih oblasti života osoba sa posebnim potrebama i njihovih roditelja (ostvarenje prava na zdravstvenu zaštitu

U okviru posebno usmjerenog projekta omogućen je logopedski tretman za djecu sa poteškoćama u govoru i glasu pri OŠ „Hasan Kikić“. U toku projekta obučeno je 7 logopeda koja su se nalazila na evidenciji Biroa za zapošljavanje općine Gračanica za rad na logopedskom aparatu. Iako nije došlo do upošljavanja logopeda, logopedski tretman se kontinuirano provodio i tokom 2012. godine uz volonterski angažman logopeda.

U okviru istog projekta uspostavljena je i jedinstvena baza podataka o djeci sa posebnim potrebama. Relevantni podaci su dostupni sljedećim ustanovama: Općini Gračanica, JU CSR Gračanica, JP “Vodovod i kanalizacija“ Gračanica i UG “Naša budućnost“.

- **Stare osobe bez porodičnog staranja** (starije osobe preko 60 godina starosti koji nemaju članove/ice porodice ili srodnike da ih izdržavaju).

Po pitanju starih osoba bez porodičnog staranja na području općine Gračanica, obezbijeđen je sljedeći zakonski okvir: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH, Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju, Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH.

Prema Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH, starim licem bez porodičnog stanja, smatra se lice starije od 65 godina (muškarac) odnosno 60 godina (žena), koje nema članove porodice ni srodnike koji su po zakonu obavezni da ga izdržavaju, ili ako ih ima, da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja.

Prema podacima JU CSR Gračanica, u 2010. godini je bilo 87 (48M/ 39Ž) osoba bez porodičnog staranja koje su ostvarile neki vid usluga socijalne zaštite. Taj broj u 2011. godini iznosi 90 (49 M / 41 Ž) osoba.

JU CSR omogućava sljedeće usluge za stare osobe bez porodičnog staranja: smještaj u drugu porodicu ili ustanovu, stalne novčane pomoći, zdravstvenu zaštitu, ličnu invalidninu, ortopedski dodatak, i pravo na njegu i pomoć od drugog lica. Prema evidenciji JU CSR, u toku 2011. godine 11 (7 M / 4 Ž) osobe su smještene u drugu porodicu, dok je u ustanove socijalne zaštite smješteno 41 (21 M/ 20 Ž) korisnika/ca.

U općini Gračanica ne postoje ustanove za smještaj starih lica, odnosno za njihovo dnevno zbrinjavanje i brigu od strane stručnih osoba.

Status starih osoba bez porodičnog staranja je težak obzirom da su u većini slučajeva u pitanju bolesne i iznemogle osobe ili osobe sa invaliditetom, kojima su nedostupne usluge socijalne i zdravstvene zaštite, posebno osobama iz ruralnih predjela općine Gračanica. Iako je uvedeno zdravstveno osiguranje za sve osobe iznad 65 godina starosti, stare bolesne osobe su ipak u potrebi za specifičnim lijekovima i uslugama koje ne mogu ostvariti putem osiguranja, kao niti zbog teške materijalne situacije. Ovo utiče i na mjere štednje o kojima stare osobe moraju voditi računa (npr. manja potrošnja vode, električne energije i dr.), posebno po pitanju standarda života ovih osoba u smislu: zdrave ishrane, higijenskih uslova življenja, problematika angažovanja pomoći u kući, problematika učešća u kulturnom i drugim društvenim zbivanjima i sl..

Iako JU CSR obavlja terenski rad i vodi evidenciju o starim osobama bez porodičnog staranja, broj osoba iz ove socijalno isključene grupe je veći obzirom na primanja koja stare osobe imaju. Potrebno je naglasiti i situaciju po pitanju nezaposlenosti u ovoj općini zbog čega srodnici nisu u mogućnosti da pomažu i daju finansijsku podršku starim osobama.

Uzimajući u obzir navedene poteškoće, usvojeni Dokument kriterija i mjera socijalne politike se odnosi i na pripadnike ove socijalno isključene grupe koji se nalaze na evidenciji JU CSR, a koji će biti obuhvaćeni predloženim mjerama subvencija i finansiranja.

U okviru posebno usmjerenog projekta izvršena je identifikacija starih osoba bez porodičnog staranja i njihovih potreba u 21 MZ na području općine Gračanica. Prikupljeni podaci su takođe

osoba sa posebnim potrebama, procedure i pojašnjenja podnošenja zahtjeva za starateljstvom, mogućnost izrade akreditacija ili kartica koje bi bile propusnica i pravo prvenstva u zdravstvenim ustanovama, arhitektonske barijere i nepostojanje kvalitetnih rehabilitacionih programa za invalide).

iskorišteni za uspostavljanje elektronske baze podataka o ovoj socijalno isključenoj grupi koji su dostupni već pomenutim relevantnim ustanovama/organizacijama.

4. SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OPĆINI GRAČANICA

4.1 Identifikacija otklonjenih nedostataka i budućih izazova u sistemu socijalne zaštite i inkluzije

Nosioci dužnosti na općinskom nivou u sistemu socijalne zaštite i inkluzije su: Općina, JU CSR, JZU Dom zdravlja, odgojno-obrazovne ustanove, policija i sud, NVO sektor.

Identifikaciju i analizu osnovnih slabosti i nedostataka sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih, izvršili su članovi/ce Komisije u Općini Gračanica, kroz korištenje matrice za analizu nedostataka u kontinuitetu usluga.

Izvršene analize su omogućile uvid u situaciju o stanjima prava djece i odraslih (koja su u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i UN Deklaracijom o ljudskim pravima), ali i činjenicu da se ta prava ne implementiraju u obimu koji bi omogućio djeci i odraslima iz prioriternih socijalno isključenih grupa adekvatan životni standard i socijalnu uključenost.

Analiza nedostataka kontinuiteta usluga je omogućila sveobuhvatan uvid u djelovanje institucija i organizacija po pitanju omogućavanja usluga za djecu i odrasle iz prioriternih socijalno isključenih grupa. Sve relevantne institucije i organizacije provode usluge: prevencije, rane identifikacije, procjene i registracije, rane intervencije, referalnog mehanizma, donose odluke, pružaju usluge (osnovne ili dodatne) te provode mehanizme praćenja i žalbi. Usluge se provode u skladu sa djelatnošću i mandatima institucija i organizacija, a njihov opseg i primjena su uslovljeni različitim kontekstnim uticajima kao npr. pitanje nadležnosti uključujući i roditeljske odgovornosti, pitanje materijalnih i ljudskih resursa uključujući finansijski aspekt, nedovoljno razvijeni institucionalni mehanizmi i dr.

Nedostaci koji su otklonjeni tokom implementacije prethodnog Akcionog plana za 2011-2012. godinu odnose se na:

- nepostojanje među-sektoralne i uopšte saradnje aktera socijalne zaštite koja je unapređena uspostavljanjem Komisije i formiranjem Stručnog/operativnog tima;
- nedostatak precizno definisanih smjernica koje regulišu sistem saradnje kroz potpisani Protokol o postupanju i saradnji;
- nepostojanje jedinstvene baze podataka što je otklonjeno kroz uspostavljanje DevInfo baze podataka;
- nedovoljna edukovanost (ne)stučnog kadra po pitanju problematike socijalno isključenih grupa je umanjena organizovanjem edukacija na pomenutu temu;
- nezainteresovanost građana za uključivanje u procese donošenja odluka i unapređenje stanja socijalno isključenih grupa što je poboljšano putem njihovog uključivanja u rad PAR i PAG grupa;
- nedostatak informacija broju i potrebama materijalno neobezbijeđenih porodica, djece sa posebnim potrebama i starih i iznemoglih osoba bez porodičnog staranja je otklonjen uspostavljanjem jedinstvene baze podataka o navedenim prioriternim socijalno isključenim grupama. Podaci iz navedene baze su dostupni sljedećim ustanovama: Općini Gračanica, JU CSR Gračanica, JP "Vodovod i kanalizacija" Gračanica i UG "Naša budućnost";
- neadekvatna briga lokalne zajednice o djeci sa posebnim potrebama je umanjena omogućavanjem logopedskog tretmana za djecu sa teškoćama u govoru i glasu;
- neadekvatne socijalne mjere u oblasti vodosnabdijevanja su poboljšane uspostavljanjem dokumenta Prijedlog kriterija i mjera socijalne politike u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica;

- neadekvatna tehnička opremljenost institucija je poboljšana tehničkim opremanjem Općine Gračanica, JU CSR i OŠ „Hasan Kikić“ kroz posebno usmjereni projekat MDG-F DEG projekta;
- nepostojanje sistema praćenja i adekvatnog i blagovremenog otkrivanja i rane intervencije kod djece sa posebnim potrebama što je poboljšano uspostavljanjem jedinstvene baze podataka o navedenoj socijalno isključenoj grupi.

Iako su implementacijom Akcionog plana za 2011-2012. godinu otklonjeni prethodno navedeni nedostaci i dalje postoje izazovi s kojima je potrebno se suočiti u implementaciji aktivnosti Akcionog plana za 2013-2014. godinu, a odnose se na:

- nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za finansiranje socijalne zaštite;
- neuvezanost institucija sa kantonalnim i višim nivoima vlasti kao i neusklađenost kantonalnih sa federalnim zakonima o socijalnoj zaštiti što otežava pružanje usluga putem CSR Gračanica;
- nedovoljan broj angažovanog stručnog kadra u oblasti socijalne zaštite i inkluzije - potreba upošljavanja socijalnog radnika u Općini Gračanica, JU CSR Gračanica, logopeda u OŠ „Hasan Kikić“ i defektologa u JZU Dom zdravlja Gračanica, kao i slaba motiviranost postojećeg stručnog kadra usljed nemogućnosti specijalizacije, napredovanja i usavršavanja u smislu praćenja novih trendova;
- nedovoljna briga društva o djeci i starim i iznemoglim licima usljed nedostatka dnevnog centra za brigu o djeci sa posebnim potrebama i nedostatka specijaliziranih ustanova za brigu o starim licima na lokalnom nivou;
- nepostojanje odgovarajućeg tijela za preventivno djelovanje na lokalnom nivou (mobilni tim i Savjetovalište za djecu, mlade i porodice);
- nedovoljna finansijska sredstva za angažman stručnog kadra u mobilni tim za hitne intervencije, procjenu stanja i praćenje urađenog, a u vezi sa socijalno isključenim grupama;
- nedovoljno učešće privatnog sektora u aktivnostima socijalne zaštite i inkluzije na području općine Gračanica (stipendiranje korisnika, učešće u projektima, i sl.);
- neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (JU CSR);
- nedovoljna informiranost lokalne zajednice o potrebama djece i roditelja kao i starih i iznemoglih lica;
- loša ekonomska situacija (nezaposlenost, nedostatak materijalnih sredstava);
- nizak nivo obrazovanja pripadnika materijalno neobezbijeđenih porodica;
- nedovoljna saradnja javnih ustanova sa nevladinim sektorom po pitanjima problematike socijalno isključenih grupa;
- postojanje formalnih ovlaštenja, ali nedovoljno provođenje istih zbog niza faktora (nisu precizno propisane odgovornosti pojedinih aktera socijalne zaštite, nemogućnost provođenja zakonske regulative, neadekvatne smjernice i standardi, spore procedure, nedovoljni finansijski i ljudski resursi, slaba motivacija, nedovoljna podrška lokalne zajednice, neprovođenje odgovarajuće kontrole).²¹

5. „AKCIONI PLAN JAČANJA SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OPĆINI GRAČANICA ZA 2013-2014. GODINU“

5.1 Prioriteti za akciju

S obzirom na sveobuhvatni proces izrade Akcionog plana za 2013-2014. godinu u općini Gračanica, utvrđena je neophodnost razvijanja određenih smjernica čijom bi se primjenom poboljšala socijalna zaštita i inkluzija djece i odraslih.

²¹ Više podataka se može pronaći u Aneksu 5 - Analiza nedostataka kapaciteta kontinuiteta usluga i Aneksu 6 – Analiza nedostataka kapaciteta.

U skladu sa identifikovanim problemima i socijalno isključenim grupama djece i odraslih, te analizom izazova za buduće djelovanje neophodno je poduzeti određene korake u cilju prevazilaženja istih:

Kratkoročno (2 godine) je neophodno poduzeti sljedeće korake:

- obezbijediti sredstva za realizaciju aktivnosti Akcionog plana za 2013-2014. godinu koje se nalaze u nastavku ovog dokumenta, a iz budžeta Općine Gračanica, donatora, privatnog sektora, nadležnih kantonalnih i federalnih ministarstava i slično;
- podržati realizaciju dokumenta Kriteriji i mjere socijalne politike putem zagovaranja za izdvajanjem sredstava iz općinskog budžeta za subvencioniranje identifikovanih grupa;
- izvršiti kadrovsko i materijalno jačanje Općine Gračanica, JU CSR Gračanica, OŠ „Hasan Kikić“ i JZU Dom zdravlja;
- podržati inicijativu za osnivanje Savjetovalište za djecu, mlade i porodice ;
- obezbijediti kontinuitet u radu Komisije za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije kroz zagovaranje za izdvajanje sredstava iz budžeta Općine;
- kontinuirano izvještavati načelnika Općine i Općinsko vijeće Gračanica o realizaciji aktivnosti Akcionog plana za 2013-2014. godinu putem šestomjesečnih i godišnjih Izvještaja o monitoringu realizacije Akcionog plana za 2013-2014. godinu;
- kontinuirano raditi na poboljšanju statusa djece sa posebnim potrebama u općini Gračanica kroz saradnju sa Udruženjem roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica i UG „Naša budućnost“;
- kontinuirano djelovati u cilju uključivanja porodica i djece u procese donošenja odluka kroz rad PAG i PAR grupa;
- nastaviti jačati mješoviti sistem socijalne zaštite putem kontinuiranog djelovanja Komisije i Stručnog/operativnog tima;
- osigurati kontinuitet u radu Stručnog/operativnog tima za realizaciju Protokola o saradnji i postupanju kroz redovite sastanke i redovito izvještavanje o radu tima prema Komisiji;
- kontinuirano raditi na identifikaciji korisnika socijalne zaštite i inkluzije, i vršiti redovno ažuriranje postojećih baza podataka (DevInfo, SOTAC, LOTUS i baze podataka o socijalno isključenim grupama);
- nastaviti jačati nevladin sektor kroz podršku u rješavanju pitanja prostorijske zaštićenosti i razvijati volonterski rad;
- inicirati uključenost privatnog sektora u aktivnosti finansiranja aktivnosti iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece na općinskom nivou (npr. kroz stipendiranje, učešće u projektima, promotivne aktivnosti i sl.) kroz zagovaranje Komisije prema istim;
- izvršiti mapiranje potreba za kontinuiranom edukacijom aktera socijalne zaštite i izvršiti iste u cilju primjene savremenih metoda rada;
- vršiti edukaciju aktera socijalne zaštite u skladu sa mapiranim potrebama;
- kontinuirano raditi na medijskoj promociji u cilju informisanja i jačanja svijesti lokalne zajednice o problemima socijalno isključenih kategorija.

Potencijalni partneri za realizaciju gore navedenih aktivnosti su: sve institucije i organizacije, akteri socijalne zaštite i inkluzije na lokalnom nivou: Općina, JU Centar za socijalni rad, JZU Dom zdravlja, Opća bolnica, obrazovne ustanove, Policijska stanica, Općinski sud, mjesne zajednice, roditelji i djeca, mediji, nevladine organizacije, JP „Vodovod i kanalizacija“ Gračanica, JP „Komus d.o.o“ Gračanica, donatori (privatni sektor, međunarodne organizacije i dr.) i dr..

5.2 Očekivani izvori finansiranja

- Općina Gračanica;
- Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH;

- Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH;
- Ministarstvo zdravstva FBiH;
- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak TK;
- Ministarstvo zdravstva TK
- Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK;
- Učešće privatnog sektora;
- Domaći i međunarodni donatori.

5.3 Odgovornost za monitoring aktivnosti iz „Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu“

Za monitoring realizacije aktivnosti iz Akcionog plana za 2013-2014. godinu u općini Gračanica, odgovorna je Komisija Općine Gračanica. Isto se provodi uz podršku Stručnog/operativnog tima i svih članova/ca Komisije, i to na način da članovi/ce Komisije pomoću upitnika za prikupljanje informacija iz određenih sektora kontinuirano prikupljaju informacije unutar svog sektora i iste dostavljaju predsjedavajućoj Komisije. Predsjedavajuća, uz podršku članova/ica Komisije, iste objedinjuje, te kreira šestomjesečne i godišnje izvještaje o monitoringu provedbe aktivnosti iz Akcionog plana za 2013-2014. godinu na osnovu kojih Komisija revidira aktivnosti iz ovog Akcionog plana i planira naredne korake u svom djelovanju.

5.4 Okvir implementacije „Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu“

Kratkoročnim ciljevima navedenim u prioritetima za akciju u okviru Akcionog plana za 2013-2014. godinu otklonit će se prethodno definirani nedostaci, a u tabeli koja slijedi prikazan je okvir implementacije „Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu“, sa aktivnostima putem kojih će se raditi na dostizanju kratkoročnih ciljeva, te datim nosiocima odgovornosti, indikatorima i sredstvima verifikacije.

Planirane aktivnosti:	Odgovornost	Indikatori	Sredstva verifikacije
CILJ 1. UNAPRIJEDITI SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OPĆINI GRAČANICA			
1.1. Komisija za jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih			
Aktivnost 1.1.1. Kontinuirani rad Komisije za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije	Komisija	- br. sastanka Komisije - br. uključenih osoba - br. zastupljenih sektora - br. izrađenih dokumenata - br. implementiranih aktivnosti - br. inicijativa - br. izvještaja o radu	- izvještaji sa sastanaka; - pisma inicijative - izvještaji o radu - Rješenje o imenovanju Komisije
Aktivnost 1.1.2. Zagovaranje za izdvajanjem sredstava za finansiranje Komisije iz budžeta Općine	Komisija	- br. upućenih inicijativa/dopisa Općinskom vijeću i načelniku - br. sastanaka Komisije u cilju dogovora aktivnosti	- Dopisi - Izvještaji - Odluke Općinskog vijeća
Aktivnost 1.1.3. Kontinuirano praćenje i izvještavanje prema Načelniku i Općinskom vijeću o realizaciji aktivnosti Akcionog plana	Komisija	- 6 redovnih sjednica Komisija - 6 izvještaja sa sjednica Komisije - br. izvještaja sa radnih sastanaka Komisije - br. izvještaja o radu Komisije - br. uključenih institucija/organizacija u proces monitoringa - br. definisanih preporuka	- Izvještaji o monitoringu (2 polugodišnja i 2 godišnja) - Izvještaj o radu Komisije - popunjeni upitnici za monitoring - preporuke u vezi implementacije
Aktivnost 1.1.4. Izrada Akcionog plana za naredni dvogodišnji period (2015-2016) i njegovo upućivanje Općinskom vijeću na usvajanje	Komisija	- 1 Akcioni plan za period 2015-2016 - br. uključenih institucija/organizacija - upućen dokument Općinskom vijeću	- Akcioni plan za period 2015-2016 - pregled uključenih institucija/organizacija - popratni akt uz dokument AP-a - skice finansijskih planova, - izvještaji sa sastanaka Komisije
Aktivnost 1.1.5. Skiciranje finansijskih planova za tekući period implementacije Akcionog plana za 2013-2014. godinu	Komisija	- broj skiciranih finansijskih planova	
1.2. Jačanje kapaciteta institucija koje djeluju u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih			
Aktivnost 1.2.1. Iniciranje mapiranje potreba za edukacijama na nivou općine	Komisija	- br. inicijativa - br. uključenih institucija	- mapa potreba za edukacijama
Aktivnost 1.2.2. Edukacija u oblasti socijalne zaštite u cilju jačanja	Općina,	- br. edukacija	- spisak učesnika/ca edukacija

kapaciteta stručnog kadra	ustanove, NVO-i	- br. educiranog stručnog kadra	- certifikati - izvještaji - foto i video zapisi
.Aktivnost 1.2.3 Opremanje ustanova/organizacija	Općina	- br. ustanova koje su opremljene - br. unaprijeđenih usluga	- spisak nabavljene opreme - inventarske liste - foto i video zapisi
Aktivnost 1.2.4. Upošljavanje potrebnog stručnog kadra	Općina, CSR, Dom zdravlja, obrazovne ustanove	- uposlen socijalni radnik (Općina) - uposlen socijalni radnik (CSR) - uposlen logoped (OS“Hasan Kikić“) - uposlen defektolog (JZU Dom zdravlja)	- ugovori o radu/djelu - sistematizacija radnih mjesta
Aktivnost 1.2.5. Uspostavljanje Savjetovališta za djecu, mlade i porodicu pri JU CSR	Centar za socijalni rad	- inicijativa Komisije prema OV za pružanje podrške za uspostavljanje Savjetovališta - uspostavljeno Savjetovalište - unaprijeđeni kapaciteti CSR - uvedene nove usluge za korisnike - uposlen dodatni stručni kadar	-Dopis Komisije -izvještaj o radu Savjetovališta -spisak korisnika Savjetovališta -ugovori o radu/djelu
1.3. Razvoj i jačanje formalne saradnje između relevantnih institucija socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih (primjena referalnog mehanizma)			
Aktivnost 1.3.1. Kontinuirana primjena postojećeg Protokola o saradnji/sporazuma između relevantnih institucija/organizacija socijalne zaštite	Potpisnici Protokola (Općina, škole, CSR, Dom zdravlja, JP „Vodovod i kanalizacija“, NVO)	- br. potpisanih protokola/sporazuma o saradnji; - br. zajedničkih aktivnosti;	- Protokol o saradnji/sporazumi; - izvještaji o zajedničkim aktivnostima
Aktivnost 1.3.2. Kontinuirano djelovanje Stručnog/operativnog tima u primjeni potpisanog Protokola o saradnji i postupanju nadležnih institucija i organizacija u individualnim slučajevima	Potpisnici Protokola (Općina, škole, CSR, Dom zdravlja, JP „Vodovod i kanalizacija“, NVO), Stručno/operativni tim	- br. individualnih slučajeva - br. novih uključenih institucija/organizacija; - br. sastanaka - br. pokrenutih inicijativa	- evidencije o individualnim slučajevima; -Rješenje o imenovanju Stručnog/operativnog tima od strane načelnika - zapisnici sa sastanaka
1.4. Uključivanje porodica i djece u procese donošenja odluka koje se tiču njihovih prava			
Aktivnost 1.4.1. Učešće predstavnika PAR grupe djece u procesima donošenja odluka u općinskim predstavničkim tijelima	PAR grupa, Vijeće učenika	- br. prijedloga za rješavanje problema od interesa za djecu i mlade; - br. Akcionih planova (srednjoročni i godišnji)	- pisani prijedlozi upućeni nadležnim ustanovama; - Akcioni planovi na godišnjem nivou
Aktivnost 1.4.2. Podrška uspostavljanju unaprijeđene saradnje između ranjivih kategorija i institucija/organizacija (roditelji i vrtići, škole, Dom zdravlja, NVO-i, itd.) – PAG grupa	PAG grupa	- br. zajedničkih inicijativa, projekata - br. sastanaka - br. akcija kao rezultat pokrenutih inicijativa	- pisani prijedlozi upućeni nadležnim ustanovama; - odluke kao rezultat upućenih prijedloga

				- unaprijeđena saradnja	
1.5. Jačanje uloge NVO sektora u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih					
Aktivnost 1.5.1. Unapređenje saradnje javnih ustanova i nevladinih organizacija		javne ustanove	NVO-i,	- br. projekata NVO-a u partnerstvu s javnim ustanovama; - br. potpisanih sporazuma/protokola o saradnji	- izvještaji o realizaciji zajedničkih projekata; - protokoli/sporazumi o saradnji
Aktivnost 1.5.2. Podrška rješavanju pitanja prostora za rad aktivnih NVO-a			NVO-i Općina	- br. NVO koji su obezbijedili novi prostor za rad sa korisnicima; - povećan broj korisnika	- foto i video zapisi - ugovori o zakupu - sporazumi o korištenju prostora
Aktivnosti 1.5.3. Promovisanje rada NVO-a			NVO-i	- br. promotivnih aktivnosti (radio emisije, informacije na web portalima,, oglasne table)	- promotivni materijal (brošure, letci); - foto i audio-video zapisi
1.6. Razvoj volonterizma					
Aktivnost 1.6.1. Promocija volonterizma putem animiranja lokalne zajednice za volonterski rad u institucijama/organizacijama		Javne ustanove, Općina, NVO-i		- br. volonterskih akcija - br. volontera - br. izrađenog promotivnog materijala (brošure, letci, posteri, itd.)	- Izvještaji - Evidencije o uključenim volonterima; - promotivni materijal
CILJ 2. UNAPRIJEDITI PODRŠKU PRIORITETNIM SOCIJALNO ISKLJUČENIM GRUPAMA DJECE I ODRASLIH NA NIVOU OPĆINE GRAČANICA					
2.1. Porodice u stanju socijalne potrebe (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.)					
Aktivnost 2.1.1. Inicijativa Komisije prema Općini Gračanica u cilju obezbjeđivanja sredstava iz Budžeta Općine za 2013. i 2014. godinu za finansiranje mejra socijalne politike za ovu prioritetnu grupu u skladu sa dokumentom Kriteriji i mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja općine Gračanica		Komisija		- 1 Inicijativa - br. korisnika subvencije	- Dopsis pokrenutoj inicijativi - Odluka Općinskog vijeća
Aktivnost 2.1.2. Kontinuirane usluge za djecu i odrasle iz materijalno neobezbijeđenih porodica iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih od strane relevantnih ustanova i NVO (socijalna i zdravstvena zaštita, obrazovanje, sigurnost i dr.)		Općina, CSR, Dom zdravlja, obrazovne ustanove, Policija, NVO		- br. djece i doraslih iz materijalno neosiguranih porodica kojima su pružene usluge iz oblasti: lokalne samouprave, socijalne zaštite, zdravstva i obrazovanja, sektora sigurnosti, NVO	- izvještaji o radu ustanova i NVO
2.2. Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.)					
Aktivnost 2.2.1. Kontinuirano djelovanje logopeda i pružanje logopedskog tretmana za djecu sa poteškoćama u govoru i glasu		Općina		- usluge logopeda - logopedski set u funkciji - br. djece obuhvaćene tretmanima	- izvještaji - spiskovi djece
Aktivnost 2.2.2. Kontinuirane adekvatne usluge za djecu sa poteškoćama u razvoju iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece od strane relevantnih ustanova i NVO (socijalna i zdravstvena zaštita, obrazovanje, sigurnost i dr.)		Općina, CSR, Dom zdravlja, obrazovne ustanove, Policija, NVO		- br. djece sa poteškoćama u razvoju kojima su pružene usluge iz oblasti: lokalne samouprave, socijalne zaštite, zdravstva i obrazovanja, sektora sigurnosti, NVO	-Izvještaji o radu ustanova i NVO -Evidencija o djeci sa poteškoćama u razvoju

			-unaprijeđen odgojno-obrazovni rad s djecom sa poteškoćama u razvoju	
Aktivnost 2.2.3. Kontinuirana suradnja sa Udruženjem roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica u cilju unapređenja statusa djece sa posebnim potrebama i UG „Naša budućnost“	Komisija, Udruženje „Futura“		-br. upućenih inicijativa prema Općini/institucijama -br. sastanaka -br. korisnika	-Dopis o pokrenutoj inicijativi -izvještaji o radu Komisije -izvještaji o radu NVO
3.3. Stare osobe bez porodičnog staranja (starije osobe preko 60 godina starosti koji nemaju članove/ice porodice ili srodnike da ih izdržavaju)				
Aktivnost 3.3.1. Inicijativa Komisije prema Općini Gračanica u cilju obezbjeđivanja sredstava iz Budžeta Općine za 2013. i 2014. godinu za finansiranje međa socijalne politike za ovu prioritarnu grupu u skladu sa dokumentom Kriteriji i mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja općine Gračanica	Komisija		- 1 Inicijativa - br. korisnika subvencije	- Dopis o pokrenutoj inicijativi - Odluka Općinskog vijeća
Aktivnost 2.3.2. Kontinuirane usluge za stara i iznemogla lica iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije od strane relevantnih ustanova i NVO (socijalna i zdravstvena zaštita, sigurnost i dr.)	Općina, CSR, Dom zdravlja, Policija, NVO		-br. starih lica kojima su pružene usluge iz oblasti: lokalne samouprave, socijalne zaštite, zdravstva sektora sigurnosti, NVO	-izvještaji o radu ustanova i NVO
CILJ 3. UNAPRIJEDITI SISTEM PRIKUPLJANJA I EVIDENTIRANJA PODATAKA U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH NA NIVOU OPĆINE GRAČANICA				
3.1. Uspostavljanje novih i ažuriranje postojećih baza podataka o korisnicima/cama				
Aktivnosti 3.1.1. Kontinuirano ažuriranje baze podataka uspostavljenje u okviru posebno usmjerenih projekata, kao i baza SOTAC i LOTUS	Općina, CSR, JP „Vodovod i kanalizacija“, UG „Naša budućnost“		- ažurirana baza podataka - br. djece i odraslih - evidencije o uključenoj djeci i odraslim	- elektronske baze podataka - dopisi ustanova - spiskovi
Aktivnost 3.1.2. Kontinuirano ažuriranje DevInfo baze podataka	Općina		- ažurirana DevInfo baza - br. osoba zaduženih za unos podataka	- DevInfo baza podataka; - opis poslova - popunjeni upitnici od strane institucija/organizacija
CILJ 4. UNAPRIJEDITI PROMOCIJU AKTIVNOSTI IZ OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH				
4.1. Jačanje svijesti lokalne zajednice o socijalno isključenim grupama djece i odraslih				
Aktivnost 4.1.1. Informacija o pravima djece i odraslih iz socijalno isključenih grupa dostupna kroz postavljene pisane informacije na oglasnim tablama u Općini, javnim ustanovama, NVO i MZ u cilju informisanja građana	Općina, javne ustanove		-br. printane informacije na A4 papiru -br. oglasnih tabli - br. printanih informacija o značaju provođenja inkluzivnog obrazovanja	-Informacija
Aktivnost 4.1.2. Medijska promocija u cilju povećanja znanja i informisanosti lokalne zajednice po pitanju socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih	Općina		-objavljeni novinski članci -pamfleti, brošure -br. priloga na lokalnom radiju/TV -informacije na internet portalima	-audio-video zapisi -promotivni materijal -novinski članci
CILJ 5. POVEĆATI FINANSIRANJE KORISNIKA U OKVIRU SISTEMA SOCIJALNE ZAŠTITE DJECE I ODRASLIH NA NIVOU OPĆINE GRAČANICA				

5.1. Zagovaranje za povećanje izdvajanja sredstava za korisnike socijalne zaštite			
Aktivnost 5.1.1. Zagovaranje za povećanje izdvajanje sredstava za korisnike/ce socijalne zaštite djece i odraslih iz Budžeta Općine Gračanica kroz proširena prava	Komisija	-br. preporuka upućenih prema nadležnim ministarstvima -br. Odluka općinskog načelnika/Općinskog vijeća - povećana izdvajanja za socijalnu zaštitu i inkluziju djece i odraslih -br. korisnika usluga i prava iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije	- Budžet Općine Gračanica - dopisi o inicijativama/preporukama - izvještaji institucija/organizacija
	Komisija	- br. realizovanih mjera socijalne politike - br. korisnika subvencija i/ili drugih predloženi mjera	-Budžet Općine Gračanica -Dokument o kriterijima i mjerama socijalne politike -izvještaji o radu institucija/organizacija Spisak korisnika
Aktivnost 5.1.2. Zagovaranje za povećanje izdvajanje sredstava iz Budžeta Općine Gračanica u cilju izdvajanja subvencija prema Kriterijima i mjerama	Komisija		- podaci ustanova/organizacija koje su primile donacije -izvještaji o radu institucija /organizacija -spisak korisnika - pisma inicijative - izvještaji - foto i video zapisi
Aktivnost 5.1.3. Zagovaranje u cilju uključivanja privatnog sektora i drugih donatora u aktivnosti socijalne zaštite	Komisija	- br. upućenih inicijativa prema privatnom sektoru (stipendiranje korisnika, učešće u projektima, promotivne aktivnosti i sl.) - br. sastanaka sa predstavnicima privatnog sektora/donatorima - br. zajedničkih akcija	

6. ANEKSI

- Aneks 1.** Dokument „Procjena situacije u oblasti socijalne/dječije zaštite i inkluzije u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica“
- Aneks 1.1.** Lista pregledanih/korištenih dokumenata (strategije, politike, zakoni, pravilnici, mandati, statuti, opisi poslova)
- Aneks 1.2.** Pregled dokumenata/analiza koje su urađene u saradnji sa korisnicima i stručnim kadrom iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije, a koji su imali uticaj na kvalitetniju izradu Akcionog plana za 2013-2014.godinu
- Aneks 1.3.** Lista stručnog kadra, predstavnika institucija i organizacija iz sistema socijalne zaštite i inkluzije, članova/ica Komisije koji su doprinijeli izradi Akcionog plana za 2013-2014. godinu
- Aneks 1.4.** Pregled dosadašnjih implementiranih projekata
- Aneks 2.** Konceptualni radni okvir
- Aneks 3.** Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira
- Aneks 4.1.** Matrica za mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i TK nivou
- Aneks 4.2.** Analiza uloga aktera dječije zaštite na lokalnom nivou
- Aneks 5.** Matrica mapiranja nosioca dužnosti/mandata na nivou općine i analizu nedostataka kapaciteta kontinuiteta usluga na lokalnom nivou
- Aneks 6.** Matrica analize nedostatka kapaciteta na lokalnom nivou

Aneks 1.

**PROCJENA SITUACIJE
U OBLASTI SOCIJALNE/DJEČIJE ZAŠTITE I INKLUZIJE
U OBLASTI VODOSNABDIJEVANJA
U OPĆINI GRAČANICA**

septembar, 2010. godine

S a d r Ź a j

1. UVOD	24
2. PROCJENA SITUACIJE U OPĆINI GRAČANICA.....	24
2.1. Opći podaci	24
2.2. Lokalna ekonomija.....	29
2.3. Mjesne zajednice.....	32
2.4. Općinske razvojne strategije	34
2.5. Mladi i lokalna zajednica	35
3. PROCJENA SITUACIJA U SEKTORIMA SOCIJALNE DJEČIJE ZAŠTITE	36
3.1. Socijalni sektor.....	36
B) ODRASLE OSOBE KORISNICI/CE SOCIJALNE ZAŠTITE	39
3.2. Obrazovni sektor	41
3.2.1. Predškolsko obrazovanje	41
3.2.2. Osnovno obrazovanje	42
3.2.3. Srednje obrazovanje	43
3.2.4. Visoko obrazovanje.....	45
3.3. Zdravstveni sektor.....	45
3.4. Sektor sigurnosti (pravosuđe/policija)	49
3.5. Nevladin sektor	50
3.6. Privatni sektor	55
3.7. Mediji	57
4. SEKTOR VODOSNABDIJEVANJA	58
4.1 JP „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica.....	58
4.2 JP „KOMUS“ d.o.o. Gračanica.....	59
5. BIBLIOGRAFIJA	63

1. Uvod

U okviru MDGF programa: Demokratska uprava na polju ekonomije „Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“ su uključene sljedeće općine u BiH: Bihać, Bosanski Petrovac, Gračanica, Kladanj, Neum, Stolac, Grad Istočno Sarajevo (Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Trnovo), Petrovac/Drinić, Petrovo, Višegrad i Rudo.

Ciljevi programa se direktno odnose na povećanje uključenosti građana u participatornu općinsku upravu u oblasti vodosnabdijevanja, poboljšanje uprave na polju ekonomije u vodovodnim/komunalnim preduzećima, kao i jačanje kapaciteta vlasti na polju kreiranja politika, a sve u cilju pružanja kvalitetnijih usluga građanima i unaprjeđenju socijalne inkluzije.

Incijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI) je implementing partner u implementaciji 1. i 3. komponente MDGF programa, koje se odnose na jačanje uključivanja građana u participativno općinsko upravljanje vodosnabdijevanjem i jačanje kapaciteta vlade za donošenje politika zasnovanih na dokazima i planiranje sredstava za jednaka sredstva u vezi pružanja usluga vodosnabdijevanja, posebno u pogledu socijalnih aspekata.

U skladu sa planiranim aktivnostima, a uz podršku općinskih vlasti, uspostavljen je Općinski upravni odbor (dalje u tekstu: OUO), koordinirajuće tijelo projekta. OUO je imenovan Rješenjem br. 02-28-04892/10 od 30.06.2010. godine, koje je uspostavio gđin. Helić, načelnik Općine Gračanica.

OUO je zasnovan na među-sektoralnosti te su u članstvu istog zastupljeni predstavnici/ce sljedećih sektora: javna uprava (Općina Gračanica), socijalni, zdravstveni, obrazovni, nevladin sektor i sektor vodosnabdijevanja. U periodu od 8.-9.07.2010. godine, za članove/ice OUO-a je održana edukacija o primjeni metodologije programiranja zasnovane na ljudskim/dječijim pravima u okviru MDG-F programa.

U skladu sa planiranim, OUO je pokrenuo procese na procjeni lokalnog sistema socijalne dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja a uz korištenje instrumenata i metodologija baziranim na ljudskim/dječijim pravima (HRBAP) i tehničku/stručnu podršku IBHI osoblja.

2. Procjena situacije u općini Gračanica

2.1. Opći podaci

Općina Gračanica se nalazi na zapadnom dijelu Tuzlanskog kantona, na površini od 219,5 km² s desne strane rijeke Spreče, između općine Doboj Istok na zapadu i općine Lukavac na istoku. Zahvata i dobar dio pobrđa Trebave i Ratiša, gdje se dodiruje sa općinama Gradačac i Srebrenik na sjeveru, odnosno sjeveroistoku. Komunikacijski je vezana magistralnim putem za Doboj i Tuzlu, odnosno Srebrenik i Gradačac i dalje – sa glavnim saobraćajnicama koje vode na sjever i jug zemlje. Sprečkim poljem, odnosno lijevom stranom rijeke Spreče prolazi željeznička pruga Banjaluka-Doboj-Tuzla-Zvornik sa kojom je Gračanica povezana dobrim asfaltnim putem i mostom, odnosno željezničkom stanicom Sočkovac, koja pripada Općini Petrovo u Srpskom entitetu.

Od prirodnih bogatstava na općini, ističe se krečnjak, glina, drvna masa i poljoprivredne površine, koje zahvataju 9.039 hektara oranice, 1.750 h voćnjaka, blizu 2.500 h livada i pašnjaka 6.602. hektara šume itd. To su pretpostavke za razvoj industrije građevinskog materijala, preradu drveta i sve grane poljoprivrede, a naročito voćarstva i stočarstva. Kao jedan od važnih i rjeđih prirodnih resursa, veoma izdašna nalazišta ljekovite termomineralne vode u blizini Gračanice, predstavljaju jako dobru osnovu za razvoju kako rekreativnog, tako i banjskog turizma na općine. Kao kompatibilna prednost za razvoj te grane nude se veoma interesantni i sačuvani prirodni rezervati na sjeveru opštine (Četovulja, Šemunica i Vis), te bogatstvo kulturno-historijskog i drugog prirodnog naslijeđa.

Na ovom prostoru živi po procjeni 61.140 stanovnika, što čini 1,36 % od ukupnog stanovništva BiH ili 5,14% od ukupnog stanovništva regije sjeveroistočne Bosne. Sa gustom naseljenosti preko 250 stanovnika na 1 kvadratni kilometar, općina Gračanica ima intenzivniju naseljenost u odnosu na bosanskohercegovački prosjek.²²

U odnosu na prethodne podatke o broju i starosnoj strukturi stanovništva u općini Gračanica, podaci/procjeni Federalnog zavoda za statistiku iz juna 2009. godine, ukazuju da u općini Gračanica živi 52.113 osobe, a prema starosnoj strukturi slika je sljedeća:

0-14	15-64	65 +
9.881	36.719	5.513

Prema procijenjenim podacima općinske administracije iz 2009.godine, u Gračanici živi 58.926 stanovnika (prema statističkim podacima iz 1991.godine je bilo 59.134 stanovnika), od čega 30% stanovništva živi u urbanom dijelu općine. Prema nacionalnoj strukturi stanovništva: 97% su Bošnjaci, 0,3% Hrvati, 5,6% Srbi i 2 % Ostali.

Struktura stanovništva s obzirom na spolnu pripadnost pokazuje tendenciju većeg učešća ženskog u odnosu na muško stanovništvo. Prosječna starost stanovništva kao i dobna struktura potvrđuju tendenciju demografskog starenja.

Godina	Dob			Ukupno
	0 - 14	15 - 64	65 +	
1991.god.	14.439	40.180	4.515	59.134
2006.god.	9.770	36.306	5.449	51.525
2007.god.	9.804	36.432	5.469	51.705
2008.god.	9.848	36.596	5.494	51.938
2009.god.	11.196	41.248	6.482	58.926

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku FBiH (za 1991, 2005, 2006, 2007 i 2008.godinu). Podaci MZ za 2009.godinu.

Prema procjeni predsjednika MZ za 2009. godinu, u općini Gračanica živi 58.926 (25.473 m/ 33.453 ž). Prema statistici Općine Gračanica iz 2009. godine, u općini živi 11.196 (4.926 m/ 6.270 ž) djece starosne dobi do 14. godina, dok ne raspolažu podacima o mladima od 15-18 godina starosti. Podaci iz osnovnih škola ukazuju da u općini ima 201 djeteta sa posebnim potrebama uzrasta do 15 godina. Općina Gračanica ne raspolaže podacima o djeci sa posebnim potrebama uzrasta od 15 – 18 godina.

Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH, ukupan broj rođene djece sa 31.12. 2009. godine je bio 564 (291 m/ 273 ž). Prema istom izvoru, mjesto porođaja majki je bilo u zdravstvenoj ustanovi. Prema podacima iz istog izvora a u vezi prirodnog kretanja stanovništva, u općini Gračanica su do kraja 2009. godine umrle osobe 349 (168 m/ 181 ž) što ukazuje na pozitivan prirodni priraštaj. Prema podacima Statističkog godišnjaka FBiH za 2001-2009., prirodni priraštaj je 248 u općini Gračanica.

Općina Gračanica je jedinica lokalne samouprave uspostavljena zakonom u kojoj građani ostvaruju lokalnu samoupravu u poslovima utvrđenim ustavom, zakonom i statutom. Općina u okviru samoupravnog djelokruga, u skladu sa ustavom i zakonom ima vlastite nadležnosti, u okviru kojih naročito: osigurava uslove i preduzima sve potrebne mjere za dosljedno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u skladu sa Ustavom; donosi budžet Općine; donosi programe i planove razvoja Općine i stvara uslove za privredni razvoj i

²² Program kapitalnih investicija općine Gračanica za period od 2010.do 2014.godine, Odluka o usvajanju 31.03.2010. godine od strane Općinskog vijeća Gračanica

zapošljavanje; utvrđuje i provodi politiku uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline; upravlja, finansira i unapređuje djelatnosti i objekte komunalne infrastrukture (vodosnabdijevanje i dr.); utvrđuje politiku predškolskog obrazovanja, unapređuje mrežu ustanova, te upravlja i finansira javne ustanove predškolskog obrazovanja; osniva, upravlja, finansira i unapređuje ustanove osnovnog obrazovanja; osniva, upravlja, unapređuje i finansira ustanove i izgradnju objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta; ocjenjuje rad ustanova i kvalitet usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osigurava finansijska sredstva za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima Općine; uspostavlja i vrši inspekcijski nadzor nad izvršavanjem propisa iz vlastitih nadležnosti Općine; preduzima mjere za osiguranje higijene i zdravlja; osigurava uvjete rada lokalnih radio i TV stanica u skladu sa zakonom; uspostavlja organizaciju mjesne samouprave; Općina se bavi svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti na osnovu ustava ili zakona i dr..²³

Organi Općine su Općinsko vijeće i Općinski načelnik.

Općinsko vijeće je predstavnički organ građana i organ odlučivanja, izabran na način i po postupku utvrđenim Izbornim zakonom, koji funkciju vlasti vrši u skladu sa ustavom, zakonom i ovim statutom. Općinsko vijeće u okviru svoje nadležnosti, između ostalog: priprema i usvaja statut Općine; usvaja budžet i izvještaj o izvršenju budžeta Općine; donosi propise o porezima, taksama, naknadama i doprinosima Općine u skladu sa zakonom; razmatra godišnje izvještaje o provođenju općinske politike i aktivnostima načelnika; osniva preduzeća i ustanove za obavljanje poslova od interesa za Općinu, razmatra i usvaja njihove izvještaje o radu i finansijskom poslovanju; donosi poslovnik o svom radu; razmatra godišnje programe i finansijske planove rada kao i izvještaje o radu i realizaciji programa i finansijske izvještaje mjesnih zajednica i dr..²⁴

Komisije Općinskog vijeća su: Komisija za propise i statut; Komisija za nadzor zakonitosti rada; Komisija za izbor i imenovanja, komisija za predstavke i prijedloge; Komisija za praćenje položaja boraca, rvi, porodica šehida i poginulih boraca; Komisija za odnose sa vjerskim zajednicama; Komisija za odlikovanja nagrade i druga priznanja; Komisija za obrazovanje, nauku, kulturu, informisanje i sport; Mandatsko imunitetska komisija; Verifikaciona komisija; Komisija za urbanizam i ekologiju; Komisija za ravnopravnost spolova; Komisija za budžet; Komisija za mlade, Odbor za međunarodnu saradnju, Odbor za odnose sa naseljenim mjestima, Odbor za zaštitu prava i sloboda čovjeka, Odbor za obilježavanje značajnih događaja i ličnosti i Etička komisija.

Općinski načelnik je izvršni organ Općine, koji funkciju vlasti vrši u skladu sa ustavom, zakonom i ovim statutom. Općinski načelnik, kao izvršni organ Općine, u okviru svoje nadležnosti: predstavlja i zastupa Općinu u skladu sa ustavom, zakonom i statutom; donosi akte iz svoje nadležnosti; izrađuje i vijeću na usvajanje podnosi nacrt i prijedlog budžeta, ekonomske planove, razvojne planove, investicione programe, prostorne i urbanističke planove i ostale planske i regulatorne dokumente koji se odnose na korištenje i upravljanje zemljištem, uključujući zoniranje i korištenje javnog zemljišta; predlaže odluke i druge opće akte vijeću; provodi politiku Općine u skladu sa odlukama vijeća, izvršava budžet Općine, osigurava i odgovoran je za provođenje odluka i drugih akata vijeća; izvršava zakone i druge propise čije je izvršenje povjereno Općini; utvrđuje organizaciju službi za upravu i drugih službi Općine; donosi pravilnik o unutrašnjoj organizaciji službi Općine; realizira saradnju općine kao jedinice lokalne samouprave s drugim općinama, gradovima, međunarodnim i drugim organizacijama u skladu sa odlukama i zaključcima Općinskog vijeća; podnosi izvještaj vijeću o ostvarivanju politike Općine, i svojim aktivnostima, i dr..²⁵

²³ Izvor podataka: Statut Općine Gračanica

²⁴ ibid

²⁵ ibid

U općini djeluju sljedeće općinske službe: Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije, Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove, Služba za upravu, društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove, Služba za civilnu zaštitu i Stručna služba Vijeća. U okviru Službi djeluju relevantna odjeljenja. U Službi za upravu, društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove djeluju Odjeljenje za upravu i Odjeljenje za društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove.

Prema podacima Općine Gračanica, u Matičnom uredu djeluje devet (9) zaposlenih osoba. U općini Gračanica djeluje jedna (1) osoba na referatu za mlade i jedna (1) osoba za rad sa nevladinim organizacijama.

Prema podacima iz decembra 2009. godine, planirani Budžet Općine Gračanica za 2010. godinu je iznosio: prihodi 11.136.000 KM i izdaci u iznosu od 11.136.000 KM²⁶.

Prema pregledu izdataka iz Budžeta za 2010 godinu, planirana sredstva se izdvajaju za pojedince, ustanove/organizacije i dr. u oblasti socijalne dječije zaštite i vodosnabdijevanja u okviru sljedećih budžetskih stavki:

- Izdaci vanjskim korisnicima – subvencije javnim preduzećima: Centar za socijalni rad (190.000 KM), Dječije obdanište (200.000 KM), Bosanski kulturni centar (267.000 KM),
- Grantovi mjesnim zajednicama (MZ): javni radovi (5.000 KM) i za redovne djelatnosti MZ (97.000 KM),
- Grantovi pojedincima: jednokratne pomoći (18.000 KM), grantovi neprofitnim organizacijama - pomoć najugroženijim penzionerima i drugim kategorijama stanovništva (30.000 KM), grantovi za izbjegla i prognana lica (15.000 KM), grantovi za povratnike (5.000 KM), pomoć za stambeno zbrinjavanje socijalo ugroženih (14.000 KM), grantovi pojedincima – Narodna kuhinja (30.000 KM), grantovi pojedincima – stipendiranje učenika i studenata (80.000 KM),
- Grantovi neprofitnim organizacijama: unapređenje uslova i rada Romske populacije (7.000 KM), škole – za poboljšanje higijenskih uslova (5.000 KM), za finansiranje volontera kod privrednih subjekata i u školama (79.800 KM), EKO-OAZA – odvojeno prikupljanje otpada (8.000 KM), Crveni križ (13.000 KM), zbrinjavanje i pomoć osoba sa posebnim potrebama (2.000 KM), Humanitarne organizacije (5.000 KM), budžet za mlade (25.000 KM), prevencija protiv droga (3.000 KM), grantovi neprofitnim organizacijama za sport (260.000 KM) i kulturu i informisanje (75.000 KM), grantovi za obrazovanje (stimulacija učenika u takmičenjima, nabavka udžbenika, mjesečne karte) u iznosu od 13.000 KM,
- Kapitalni izdaci: istražna bušotina „Sjedi krš“ u Babićima (15.000 KM), projektovanje vodovoda u: Donjoj Orahovici, Donjoj Lohinji i Rašljevi (40.000 KM), rekonstrukcija vodovoda u Gornjim Dobrovcima (18.000 KM), vodosnabdijevanje u: Pribavi, Vranovićima, Buk, Rašljevi, Malešićima, Miričini, Donjim Dobrovcima, Škahovici, Lukavici (165.000 KM), vodovod u: Lukavici, Gornjoj Orahovici i Stjepan Polju (275.000 KM), kanalizaciona mreža u Lukavici i dr..

Bratimljenje Općine Gračanica sa gradovima:

- Fleury – les Aubraisa

Općina Gračanica je grad potpisala Povelju o bratimljenju Gračanice i Fleury – les Aubraisa, općine u predgrađu Orleana (Francuska), 22. marta 1997. godine u velikoj dvorani općine Fleury. Svečanost povodom bratimljenja između Gračanice i Fleury - les - Aubraisa i potpisivanja bratskih povelja obavljeno je i u Gračanici 23. maja 1997. godine.²⁷

- Formije

²⁶ Izvor podataka: Odluka o Budžetu Općine Gračanica za 2010. godinu

²⁷ www.opcina-gracanica.ba

Prvi kontakti i veze između Formije (Italija) i Gračanice uspostavljeni su posredstvom sporta (konkretno rukometa) i sportskih radnika polovinom juna 1978. godine na jednom prestižnom rukometnom turniru u Fondiju. Tokom cijelog rata za Bosnu i Hercegovinu Formia je bila uz Bosnu i Hercegovinu i Gračanicu, ne samo deklarativno već pružajući im obimnu humanitarnu pomoć, posebno preko probosanske organizacije „Lilium“. Bratimljene Formie sa Gračanicom obavljeno je 25. 5. 1998. godine, čime je i formalno ovjerena dugogodišnja saradnja između dva grada, koja neprekidno traje do današnjeg dana.²⁸ U 2012.godini se Općina Gračanica bratimila sa Općinom Laterina iz Italije a u toku je bratimljenje sa gradom Mustafakemalpaša iz Republike Turska.

Stanje efikasnosti općinske uprave može se kvalitativno okarakterisati i kroz slijedeće:

- Projektovani i operativni sistem uprave je kroisnički orjentisan. Prvi renovirani centar za pružanje usluga građanima u starom dijelu zgrade Općine je otvoren je 2001.godine, novi savremeni centar za pružanje usluga u novoj zgradi Općine otvoren je 2009.godine.
- Znatno su skraćene dugotrajne procedure kod izdavanja raznih odobrenja. Nije došlo do pojednostavljivanja procedura zbog složenih procedura utvrđenih Zakonom i propisima i građani još uvijek moraju da prikupljaju razne saglasnosti i potvrde naophodne za rješavanje predmeta umjesto da papiri i informacije „HODAJU“. Predmeti pravnih i fizičkih lica se „PROBIJAJU“, ali se broj takvih predmeta smanjuje.
- Visok je nivo razvijenosti informacionog sistema i primjene IT u radu organa uprave. Na 116 uposlenih koristi se 84 računara sa pristupom na internet. U toku 2001.godine uveden je elektronski način poslovanja kroz aplikaciju upravljanja dokumentima i predmetima „LOTUS“.
- Sistem upravljanja ljudskim resursima definisan je i Strategijom upravljanja razvojem ljudskih resursa za period 2007.-2012.godina.
- Još uvijek je nedovoljna popunjenost osobljem visoke stručne spreme. (Od ukupno 116 uposlenih 30 je sa visokom stručnom spremom, koji se kontinuirano educiraju.)
- U aprilu 2007.godine usvojen je i odobren certifikat o ispitivanju standarda kvalitete ISO 9001 : 2001, kojim se potvrđuje da je Općina za područje pružanja usluga u javnoj upravi i lokalnoj samoupravi uvela sistem upravljanja kvalitete i isti primjenjuje.
- Konstantno se ulaže u edukaciju i razvoj stručnog osoblja .
- Uvedeni su i određeni indikatori za praćenje dobre uprave, a sve u cilju poređenja i preduzimanja korektivnih akcija.
- Promoviraju se i primjeri dobre prakse.
- Koncept e-uprave nije uveden
- Nedostatak je normativa za rad i transparentan sistem vrednovanaj rada.
- Nema sistema interne revizije iako je ista predviđena Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.
- Uveden je kodeks dobre uprave, kao skup principa vrijednosti i pravila ponašanja za javne službenike, ali nije u potpunosti primjenjen (nedostaju materijalni resursi i kadrovski potencijali).
- Uveden je transparentan sistem javnih nabavki (2009. godine popunjeno i radno mjesto službenika za javne nabavke).
- U toku je implementacija Projekta GIS-Geografsko informacioni sistem. Ovim Projektom cjelokupni teritorij općine Gračanica će biti uvezan u tzv. GIS sistem (Geografsko informacioni sistem), koji omogućuje :
 - Automatski pristup podacima o zemljištu (parceli), tekstualni i grafički,

²⁸ ibid

- Automatsko izdavanje kopije katastarskog plana
- Automatski podaci o lokaciji, o mogućnosti građenja, o vrsti i veličini objekta ako je zemljište građevinsko,
- Širenje i otvaranje već započete poslovne zone za potrebe postojećih i novih preduzeća
- Interaktivna razmjena informacija, efikasnije pretraživanje i analiza baza podataka, nadzor nad procesima i pojavama u prostoru,
- Povećanje produktivnosti i efikasnosti u procesu prostornog uređenja i planiranja uz smanjenje troškova koordinacije i komunikacije među subjektima što podrazumijeva automatizaciju monitoringa prostornih pojava i procesa,
- Unapređenje opšteg kvaliteta procesa planiranja i uređenja prostora te kvaliteta pojedinih odluka,
- Povećanje mogućnosti analize te monitoringa uticaja na prostoru općine krištenjem aktuelnih informacija o privredi, energetici, saobraćaju i ostalim granama, uz uspostavljanje referentnih tačaka zasnovanih na praćenju indikatora odnosno već ostvarenih rezultata u praksi,
- Racionalizacija i optimalizacija broja administrativnih radnika, odnosno popunjavanje službi stručnim kadrovima iz ove oblasti,
- Osiguranje efikasnog sredstva za transparentno upravljanje procesima obnove i razvoja lokalne zajednice,
- Sistem unaprijeđenih partnerskih odnosa sa eksternim učesnicima,
- Pregled svuda po svijetu, informacije pristupačne i on-line.
- Od 2008.godine saradnja sa nevladinim organizacijama uspostavljena je na novim principima utvrđenim u Strategiji partnerstva sa građanima i Sporazuma zaključenim između Općinskog načelnika, Općinskog vijeća i Civilnog društva.
- Općinska uprava stalno radi na jačanju interakcije između javnog, privatnog i civilnog društva u svim segmentima.uspostavljen je i mehanizam za jačanje ove interakcije preko uspostavljenih Udruženja poslodavaca i samostalnih privrednika, Udruženja poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara, Klaster alatničara i plastičara BiH, Tehnološkog centra za plastičare i alate i dr.
- U toku su i razgovori sa nevlaidnim organizacijama za formiranje «foruma» koji bi objedinjavao sve NVO sa područja općine Gračanica i time dobili dobru osnovu za kvalitetniji i napredniji rad u ovom sektoru.

2.2. Lokalna ekonomija

U privredi i vanprivredi općine (prema statistici) zaposleno je oko 8.409 lica, što je negdje u predratnom nivou. Isto toliko je i nezaposlenih, sa tendencijom povećanja, što osložnjava ukupnu socijalno-ekonomsku situaciju na općini. Privrednu strukturu današnje Gračanice, trenutno čini 1.177 subjekata raznih djelatnosti, od čega su: 432 pravna lica, 690 raznih samostalnih zanatsko-uslužnih radnji (takozvana fizička lica), 27 javnih ustanova i preduzeća, 10 banaka, 9 mikrokreditnih organizacija i 9 osiguranja.

Slijedi pregled najvećih firmi koje djeluju u općini Gračanica²⁹:

r.b.	Naziv firme
1	«Širbegović» d.o.o.Gračanica
2	«Motorex» d.o.o. Gračanica
3	«Velfarm» d.o.o. Gračanica
4	«Plamingo» d.o.o. Gračanica

²⁹ Izvor podataka: Općina Gračanica

5	«Variplast» d.o.o. Gračanica
6	«Index» d.o.o. Gračanica
7	«Trgovir» d.o.o. Gračanica
8	- «MST CNC TECHNIK» Gračanica
9	«Helioplast» d.o.o. Gračanica
10	«Europrost» d.o.o. Gračanica

Prema podacima Biroa za zapošljavanje iz maja 2010. godine, u općini Gračanica ima 157 radno sposobnih nezaposlenih osoba sa stručnom spremom iz oblasti socijalne/dječije zaštite: dipl. socijalni radnik (4), socijalni radnik (0), psiholog (1) pedagog (11), defektolog (8), logoped (1), dipl. pravnik (14), ostalo 118. Na Birou zapošljavanja nema evidencije o nezaposlenim socijalnim radnicima, pedijatrima i nastavnom kadru. Prema istom izvoru, struktura nezaposlenih kadrova u općini Gračanica je sljedeća: 208 (77m/ 131 ž) osoba sa VSS, 61 (20 m/ 41 ž) sa VŠS, 1.586 (613 m/ 973 ž) sa SSS, ostalo: 6.427 (3.506 m/ 2.921 ž).³⁰

Prema statističkim podacima Općine Gračanica stanje o broju zaposlenih osoba je prikazano u tabeli ispod:

Tabela: Zaposlenost, nezaposlenost (1991., 2005.-2008.godina)³¹

godine	Radna snaga			Stepen	
	Ukupno	od toga		Zaposlenosti	Nezaposlenosti
		Zaposleni	Nezaposleni		
1991.	16.185	16.363	4.822	70,0 %	30,0 %
2004.	16.229	7.758	8.468	47,8 %	52,2 %
2005	16.528	7.760	8.768	46,9 %	53,1 %
2006.	16.517	7.988	8.529	48,3 %	51,7 %
2007.	16.951	8.648	8.303	51,0 %	49,0 %
2008.	16.706	8.904	7.802	53,3 %	46,7 %
2009	16.622	8.213	8.409	50,6 %	49,4 %

Izvor podataka: Statistika Općine Gračanica za zaposlene u Općini a Federalni zavod za statistiku za nezaposlene.

U vanprivrednim oblastima stanje je sljedeće: na općini radi 11 osnovnih i 2 srednje škole sa 7.999 đaka i oko 600 prosvjetnih radnika. Na višim i visokim školama u Tuzli, Sarajevu i drugim mjestima s područja općine studira oko 958 studenata svih profila.³²

U oblasti socijalne/dječije zaštite djeluju sljedeće institucije u općini Gračanica: Općina Gračanica, Centar za socijalni rad, Opća bolnica, Centar za mentalno zdravlje, Dom zdravlja, predškolske i školske ustanove (osnovne i srednje škole), Policijska uprava, Općinski sud i dr.

U oblasti vodosnabdijevanja, u ovoj općini djeluje JP „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica i u oblasti higijene i zelenila grada je JP „Komus“ dd Gračanica.

U nevladinom sektoru su aktivna 54 različita udruženja građana koja djeluju u oblasti sporta i kulture, dok u oblasti socijalne dječije zaštite i inkluzije djeluju sljedeće organizacije: Crveni križ, UG „Osmijeh“, Hrvatsko katoličko dobrotvorno društvo Gračanica i dr.

U oblasti zaštite okoliša djeluje udruženje građana „EKO OAZA“ Gračanica.

Prema podacima iz Strategije ekonomskog razvoja općine Gračanica, sportskom djelatnošću bavi se 19 klubova. Sportsko rekreativne centre općine čine:

³⁰ VSS – Visoka stručna sprema, VŠS – viša stručan sprema, SSS – srednja stručna sprema

³¹ Izvor podataka: Općina Gračanica

³² Program kapitalnih investicija općine Gračanica za period od 2010.do 2014.godine od 31.03.2010. godine

- Sportska sala Gračanica,
- PKSC (Privredno kulturni sportski centar) – nedovršen objekat,
- 3 privatna kompleksa sa bazenima,
- 8 terena za veliki nogomet i
- 16 sportskih poligona u mjesnim zajednicama.

Jedan od značajnih centara kulture na području općine je i JU „Bosansko kulturni centar“, u čijem sastavu se nalaze Kino sala, Radio Gračanica, biblioteka „Dr.Mustafa Kamarić“, dvije školske biblioteke (Gimnazija „Dr.Mustafa Kamarić“ i „Mješovita srednja škola“) i galerija.³³

Mrežu objekata sporta i fizičke kulture čine objekti sportskih centara i sportskih dvorana otvoreni sportski tereni, kao i otvorena kupališta i bazeni.

Sportskom djelatnošću bave se slijedeći sportski kolektivi: NK „Bratstvo“ Gračanica, NK „Mladost“ Malešići, NK „Lokomotoiva“ Miričina, NK „Jedinstvo“ Lukavica, NK „Mladost“ Doborovci, NK „Pribava“ Pribava, NK „Stjepan Polje“ Stjepan Polje, NK „Orahovica 74“ Orahovica, MNK „Kaskada“ Gračanica, RK „Gračanica-Index“ Gračanica, KK „Gračanica“ Gračanica, Ž.O.K. „Gračanica“ Gračanica, Š.K. „Gračanica“ Gračanica, Š.K. „D.Orahovica“ Donja Orahovica, Karate klub „Gračanica“ Gračanica, Karate klub „Lavovi“ Donja Orahovica – Miričina, B.L. „Gračanica“ Gračanica, „Paintball klub“ Gračanica, Udruženje fudbalskih sudija Gračanica, Sportski savez Općine Gračanica.

Povodom prigodnih datuma održavaju se tradicionalni malonogometni turiniri, povodom Dana šehida, kao i rukometni turnir „Halid Žunić“.

Sportska sala „LUKE“ Gračanica. U cilju što kvalitetnije podrške sportu i kulturi na svim nivoima, Općina Gračanica je 2009.godine ušla u projekat – Otkupa sportske sale „Luke“.

Općina Gračanica ima uslove za razvoj turizma u nekoliko realnih opcija: kulturnog, vjerskog, izletničkog, rekreativnog, banjskog, seoskog i kongresnog. Banjsko-rekreativni turizam, oslonjen na bogatstvo termo-mineralnih voda, najznačajniji je prirodni turistički resurs ove općine. Izvori termalnih voda koriste se u balneološke svrhe, u svrhu sporta i rekreacije. Izgrađeni bazeni koriste se za sada samo u ljetnom periodu. Seoski turizam na širem prostoru Gračanice moguće je razvijati u tri područja, a to su: područje Sijedog krša, Bukve i Monja, odnosno Četovulje. Grnčarstvo u Malešićima, osam kilometara udaljenim od Gračanice, kao atraktivno tradicionalno zanimanje i proizvodnja grnčarskih predmeta starinskim načinom izrade i korištenjem prostog grnčarskog kola, koje majstor pokreće nogom, predstavlja jednu od rijetkih oaza autentičnog grnčarstva u Evropi. Ugostiteljski potencijali uokvireni su: Hotelom „Tilia“, koji raspolaže sa 50 ležajeva; Motelom „Sax“, 48 ležajeva i pansioni „Amor“ imaju 16 ležajeva.³⁴

Izvorišta Terme Gračanica su po svom sastavu hipertermalna Na-Ca-Mg mineralna voda. Ove vode su rijetke i daju široke mogućnosti liječenja, a prije svega za slijedeće indikacije: reumatska oboljenja, povrede lokomotornih sistema, bolesti probavnih organa, bolesti žuč, diabetis, bolesti srca i krvnih sudova, bolesti disajnih puteva, itd. U našoj zemlji nemamo prirodnih lječilišta sa ovakvim karakteristikama. Može da se koristi kao kupka, da se pije ili za inhalaciju. Veliki je broj potencijalnih korisnika/ca, a prije svega ratni vojni invalidi, industrijski radnici i rudari, sportisti, ali i velika populacija ostalih. Kao posljedicu rata, veliki broj populacije imat će potrebu za banjsko-rehabilitacionim tretmanom. Ratna dejstva smanjila su ranije izgrađene banjske kapacitete za preko 1.000 kreveta. Već je evidentan odliv deviza za korištenje banjskih usluga u Hrvatskoj ili Mađarskoj.

Prirodno naslijeđe - Općina ne raspolaže osnovnim podacima, posebno biodiverziteta koa što su podaci o broju ha „divljeg“ zemljišta, močvarnog zemljišta, itd.

³³ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010), novembar 2005.

³⁴ www.opcinagracanica.ba

Općina nema ni jednog zaštićenog staništa a time ni podataka o broju ugroženih biljnih vrsta, ranjivih biljnih vrsta, ugroženih i ranjivih životinjskih vrsta.

Kulturno-historijsko naslijeđe ovog područja obilježavaju spomenici koje karakteriše: raznovrsnost, slojevitost i izvrsnost koje se može pratiti u kontinuitetu od praistorije do danas.

Praistorijska naslijeđa (Barice i Bilanovo Brdo-Gornja Orahovica, Borik i Korića Han – Gračanica, Dolovi-Donji Skipovac, Džakule-pojedinačni nalaz, Lohinja, Monj-Doborovci, Pašalići, Vranovići, Vuknić).

Srednji vijek – srednjovjekovni grad Soko u MZ Soko. U pisanim izvorima prvi puta se spominje 1426.godine. Turci su ga zauzeli 1520.godine. Danas se nalaze ruševine grada-tvrđave srednje veličine.

Osmanski period – Džamije (Ahmet Pašina-Čaršijska, Hadži-Džaferova ili Lipa džamija, Čiriš džamija ili Mejdanska džamija), Sahat kula iz 1686.godine, graditelja Ahmet Paše Budimlije.

Groblja, mezarja i turbeta (uz Čaršijsku džamiju-Muladedin mezar koji je savremenik Ajvaz dede iz Prusca i Musa Dede iz Banja Luke, staro turbe Čekanovići u Gornjoj Orahovici, mezarluk na mjestu porušene Trepaničke džamije, srednje džamije (Gojsalići), Čiriš džamije, hadži Džaferove džamije ili Lipa džamije).

Period austro-Ugarske uprave – gradska vijećnica iz 1887.godine-pripada pseudo-manskom stilu. Medresa Osman Kapetanova iz 1889.godine. Kuća Jovana Milanovića, zgrada stare apoteke. Kuća Tihića (Helića), zgrada ranijeg SIZ-a za stanovanje.

Crkve (Pravoslavna crkva Hristovog vaznesenija-Gračanica, Rimokatolička Župska crkva-Gračanica).

Spomenici i **spomen obilježja iz NOR-a**, socijalističke revolucije i odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992.-1995.godina.

Na osnovu iznesenog može se konstatovati značajno bogatstvo kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa koje je jedno od najvrednijih činilaca ovog prostora. Kroz proces zaštite i uređenja, naslijeđe treba prilagoditi potrebama savremenog čovjeka. Osnovni cilj zaštite i uređenja kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa je da se isto na najbolji način valorizuje i zaštititi, te preda generacijama koje dolaze kao svjedočanstvo našeg doba. Vrijednosti naslijeđa u pravilu se ne mogu kompenzirati novim vrijednostima. Posebno mjesto naslijeđa je kulturno-istorijskom identitetu i u razvoju turističke privrede. Privredni razvoj tretiranog prostora već se suočava sa problemima korištenja istog. Konflikti koji se javljaju u prostoru najčešće idu na štetu prirodnog i istorijskog naslijeđa.

U sklopu JU BKC djeluje Galerija u kojoj se se organizuju razne izložbe stvaralastva u kojoj ima i stalna postavke Zavičajne zbirke u koju se organizuju posjete.

2.3. Mjesne zajednice

Općina Gračanica je organizovana u 25 mjesnih zajednica od kojih su 21 registrovane i aktivne, a 4 neregistrovane i neaktivne.

Registrovane i aktivne mjesne zajednice su: MZ Babići, MZ Buk, MZ Doborovci, MZ Gornji Doborovci, MZ Donja Lohinja, MZ Donja Orahovica, MZ Džakule, MZ Gornja Orahovica, MZ Gračanica, MZ Lukavica, MZ Malešići, MZ Miričina, MZ Piskavica, MZ Pribava, MZ Prijeko Brdo, MZ Rašljeva, MZ Soko, MZ Stjepan Polje, MZ Škahovica, MZ Trnovci i MZ Vranovići, a neregistrovane i neaktivne mjesne zajednice su: MZ Lendići, MZ Gornja Lohinja, MZ Donji Skipovac i MZ Gornji Skipovac. MZ Gračanica nalazi se u urbanom dijelu a ostale mjesne zajednice u ruralnom dijelu općine..

Mjesna samouprava u Općini ostvaruje se u mjesnoj zajednici kao obaveznom obliku mjesne samouprave. Mjesna zajednica ima svojstvo pravnog lica u okviru prava i dužnosti utvrđenih ovim statutom i odlukom o osnivanju. Mjesna zajednica nadležna je za obavljanje poslova značajnih za život i rad građana na području mjesne zajednice, te građani putem organa mjesne zajednice odlučuju o tim poslovima, a naročito: pokreću i učestvuju u javnoj

raspravi kod pripreme i donošenja urbanističkih planova na području mjesne zajednice, pokreću inicijative, daju mišljenja i učestvuju u izgradnji komunalnih objekata i objekata u općoj upotrebi; pokreću i učestvuju u raspravama o inicijativama i aktivnostima za razvoj privrede i društvenih djelatnosti; brinu o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu pokreću saradnju sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite; staraju se o razvoju kulture i sporta i stvaraju uvjete za dostupnost ustanova i objekata kulture i sporta svim grananima, a pogotovu mladima; stvaraju uvjete i preduzimaju mjere za očuvanje i zaštitu prirodnih i radom ostvarenih vrijednosti čovjekove sredine i dr..

Mjesnu zajednicu, kao obavezni oblik mjesne samouprave, osniva Općinsko vijeće. Mjesna zajednica ima statut. Sredstva za finansiranje djelatnosti i poslova mjesne zajednice osiguravaju se: u budžetu Općine u skladu sa planovima i programima rada; od građana za određene akcije, projekte i programe; iz sredstava samodoprinosu; od naknada za usluge koje svojim aktivnostima ostvaruje mjesna zajednica; od poklona, donacija i drugih sredstava koja u skladu sa zakonom ostvari mjesna zajednica. Sredstva za finansiranje troškova rada i funkcionisanja Vijeća mjesne zajednice obezbjeđuju se u budžetu Općine i zavise od broja stanovnika i broja vijećnika u mjesnoj zajednici.³⁵

U tabeli su dostupni podaci o nazivu MZ, broju stanovnika i udaljenost istih³⁶:

Naziv MZ	Br. stanovnika	Udaljenost km)
Miričina (9 zaseoka)	2.756	15,5
Rašljeva (5 zaseoka)	1.092	17,0
Gornja Orahovica (9 zaseoka)	2.250	18,0
Donja Orhovica (12 zaseoka)	5.500	10,0
Donja Lohinja (8 zaseoka)	1.316	7,0
Gornja Lohinja (6 zaseoka)	159	10,2
Pribava (7 zaseoka)	2.300	4,0
Gračanica (20 naselja)	17.760	
Babići (7 zaseoka)	2.700	5,0
Piskavica (7 zaseoka)	924	5,0
Škahovica (5 zaseoka)	1.480	8,0
Soko (10 zaseoka)	2.120	6,0
Vranovići (6 zaseoka)	1.042	15,0
Dobrovci (5 zaseoka)	1.750	14,0
Dobrovci Gornji (5 zaseoka)	740	14,0
Džakule (5 zaseoka)	2.550	18,0
Trnovci (4 zaseoka)	737	20,0
Buk (4 zaseoka)	375	23,5
Prijeko brdo (8 zaseoka)	675	23,0
Stjepan Polje (16 zas. 2 kraja)	4.000	8,0
Melašići (13 zaseoka)	3.500	7,0
Lukavica (8 zaseoka)	3.200	19,0
Lendići (5 zaseoka)	-	2,8
Skipovac Donji (4 zaseoka)	-	23,5
Skipovac Gornji (3 zaseoka)	-	10,0

Napomena: MZ imaju više naselja – zaseoka pa je za udaljenost uzeto rastojanje od centra općine do centra MZ izraženo u km.

³⁵ Izvor podataka: Statut Općine Gračanica

³⁶ www.opcinagracanica.ba

2.4. Općinske razvojne strategije

Općina Gračanica je uspostavila sljedeće lokalne strategije:

- **Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010)**³⁷

Strategija je uspostavljena u novembru 2005. godine sa vizijom da je: „*Općina Gračanica privredno jaka i dinamična, ekološki čista, evropski orjentisana – općina budućnosti i boljeg kvaliteta života*“. Ovu Strategiju ekonomskog razvoja je koordinirao Odjel za demokratizaciju Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini.

U cilju ostvarivanja vizije razvoja općine, identificirano je šest strateških ciljeva:

- Strateški cilj 1: Povećan stepen zaposlenosti za 20%.
- Strateški cilj 2: Jaka i izvozno orjentisana privreda.
- Strateški cilj 3: Razvijen infrastrukturni sistem, ekološki uređena i zaštićena sredina.

Ovo podrazumijeva sljedeće operativne ciljeve: 3.1. Unapređenje sistema prostornog planiranja, 3.2. Razvoj infrastrukture, 3.3. Zaštita i očuvanje životne sredine i kulturno historijskog naslijeđa, 3.4. Upravljanje, snabdijevanje i podizanje kvaliteta pitke vode u općini.

- Strateški cilj 4: Razvijena ruralna sredina.

Programi koji doprinose ostvarenju cilja: izrada poljoprivredne mape općine; jačanje usluga Agro-biznis centra; program zaštite od poplava na području općine; organizovanje kampanje za proizvodnju zdravstveno ispravne hrane, podsticajne mjere za razvoj ruralnih sredina; Program izgradnje infrastrukturnih objekata.

- Strateški cilj 5: Kreiranje i promoviranje turističkih resursa.
- Strateški cilj 6: Uprava po Evropskim standardima.

- **Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2010-2020)**³⁸

U toku je izrada Strategije za period 2010-2020 sa vizijom da je: „*Općina Gračanica poduzetnički vodeća, ekološki uređena, društveno organizovana zajednica sretnih i zadovoljnih građana*“. Ovu Strategiju ekonomskog razvoja koordinira Odjel za demokratizaciju Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini.

U cilju ostvarivanja vizije razvoja općine, identificirano je pet strateških ciljeva:

- Strateški cilj 1: Privući investitore-povećati zaposlenost
- Strateški cilj 2: Čista voda za sve, uređeni vodotoci, ekološki zbrinut otpad, Gračanica bez mina
- Strateški cilj 3: Kvalitetno riješena komunalna infrastruktura i saobraćaj
- Strateški cilj 4: Brži razvoj turizma korištenjem termomineralnih voda i drugih resursa
- Strateški cilj 5: Bolja uprava, zdravstvena i socijalna zaštita, dobro uređen sistem obrazovanjem kulture i sporta

U toku je izrada sektorskih ciljeva, programa za ostvarenje sektorskih ciljeva i projekata unutar programa. Prema planu strategija bi trebala da bude usvojena do kraja godine.

- **Program kapitalnih investicija općine Gračanica (2010 -2014)**³⁹

³⁷ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010)

³⁸ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010) i Strategije ekonomskog razvoja općine Gračanica (2010-2020)

³⁹ Izvor podataka: Program kapitalnih investicija općine Gračanica (2010 -2014)

Na osnovu člana 16. Statuta Općine Gračanica („Službeni glasnik Općine Gračanica“ broj 4/09), a u skladu sa Memorandumom o razumijevanju zaključenim između Općine Gračanica i Projekta Upravne Odgovornosti u BiH (GAP), Općinsko Vijeće Gračanica na sjednici održanoj dana 31. 03. 2010. godine, je donijelo Odluku o usvajanju Programa kapitalnih investicija Općine za period 2010 – 2014. godine. Koordinaciono tijelo za izradu Programa kapitalnih investicija (od 15 članova) je izradilo dokument. Tijelo je uspostavio načelnik Općine 05.06.2009.godine kroz Odluku o imenovanju Koordinacionog tima (br. 02-28-2169/09).

U dokumentu Program kapitalnih investicija općine Gračanica je uvršteno 374 projekta koje je planirano realizovati u narednom periodu.

Budžet za 2010.godinu je usvojen te će se svi planirani projekti za 2010.godinu izdvojiti iz Programa kapitalnih investicija i realizovati prema Budžetu za 2010.godinu a svi ostali projekti će se realizovati prema projekciji finansiranja Programa kapitalnih investicija.

U ovaj Program su uključene sljedeće investicione grupe:

Grupa I – sport (21 projekat), kultura (13 projekata), potrebe roma (4 projekta),

Grupa II – toplifikacija (1 projekta), deminiranje (25 projekta),

Grupa III – vodovod (42 projekta), kanalizacija (17 projekta),

Grupa IV – putevi, ulice (164 projekta), mostovi (7 projekta), javna rasvjeta (11 projekta), dom kulture (8 projekta), ostali objekti (16 projekta),

Grupa V – oprema (11 projekta), dokumentacija (14 projekta),

Grupa VI – klizišta (2 projekta), izletišta (4 projekta), deponija (3 projekta), regulacija (11 projekta).

Prema Programu kapitalnih investicija svake godine će se vršiti ažuriranje Programa tako da će općinski načelnik raspisati javni poziv za ažuriranje i dostavljanje prijedloge za investiranje, koordinacioni tim će izvršiti ocjenu i bodovanje pristiglih prijedloga, služba će izvršiti ažuriranje Programa kapitalnih investicija za svaku godinu.

- **Strategija partnerstva između nevladinih organizacija i općine Gračanica** (više pod 3.5)
- **Strategija za mlade općine Gračanica**⁴⁰ (više vidjeti pod 2.5)

2.5. Mladi i lokalna zajednica⁴¹

Prema izvršenom istraživanju u svrhu izrade Strategije za mlade u općini Gračanica, postoje mnogobrojni problemi sa kojima se susreću mladi Gračanice. Neusklađenost obrazovanja sa potrebama na tržištu rada veliki broj mladih dovodi u neravnotežan položaj, *preko 60% mladih u Gračanici nikad nije pohađala neki oblik obuke koji nije u programu redovnog obrazovanja*. Većina mladih vidi alternativu životu i radu u BiH u odlasku u inostranstvo, što je u potpunosti rezultat racionalnog procjenjivanja o postojećim mogućnostima i perspektivama, *51% mladih napustilo bi zemlju zbog studija, 58% mladih napustilo bi zemlju zbog privremenog rada, 51% mladih napustili bi zemlju kako bi se trajno nastanili u nekoj drugoj zemlji*. Sporo i gotovo nemoguće rješavanje stambenog pitanja ostavlja negativne posljedice na mnoge aspekte života mladih, *12 % mladih u dobnoj skupini od 25 do 30 godina uspjelo se stambeno osamostaliti, ovaj procenat je daleko ispod nivoa ostalih evropskih zemalja, za oko 25-30% manji od Hrvatske i Slovenije, a za oko 50% manji od prosjeka u EU25 zemljama*. Sistem socijalne pomoći i zaštite nije u stanju prepoznati i odgovoriti na potrebe porodica sa nedovoljnim prihodima, unutar ovih porodica, mladi su krajnje kritična populacija, *20 % mladih u dobi između 16 i 24 godine živi u domaćinstvima*

⁴⁰ Izvor podataka: Strategija za mlade općine Gračanica

⁴¹ Izvor podataka: Strategija razvoja omladinske politike u općini Gračanica

čiji je ukupan prosječan mjesečni prihod ispod 471 KM, tj 60% prosječnog prihoda ukupne populacije (786 KM). Nivo zdravstvenih usluga za mlade je u nezavidnom položaju, mladi u dobi između 15 i 29 godina u 37% slučajeva su izvršili sistematski pregled u zadnjih 12 mjeseci, 38% mladih izvršilo je sistematski pregled kao redovnu kontrolu, 32% mladih nije zadovoljno kvalitetom usluga koji pruža dom zdravlja. Upotreba duhana, alkohola i psihoaktivnih supstanci je konstantno u porastu, skoro svaka druga osoba u Gračanici konzumira alkohol, 37 % mladih u dobi od 15 i 24 konzumira cigarete što je veće od prosjeka EU zemalja kao i u odnosu na BH nivo. Mladi vrlo rijetko učestvuju u aktivnom političkom životu lokalne zajednice, glavni razlog za neizlazak na izbore, u najvećem broju slučajeva, mladi općine Gračanica navode 'nevjericu da će se nešto promijeniti' (49%). Nedostatak odgovarajućeg prostora za provođenje društveno korisnih aktivnosti kao rezultat povlači osjećaj usamljenosti i asocijalizaciju mladih te porast rizičnog ponašanja, mladi najviše slobodnog vremena provode pored televizora i u kafiću. Kada je u pitanju podrška lokalnih vlasti u kreiranju kulturnih dešavanja mladi su najvećoj mjeri nezadovoljni, mladi u veoma niskom procenatu posjećuju kulturne sadržaje, 29 % mladih uopće se ne bavi rekreativnim aktivnostima, 33% djevojaka i 24% mladića se ne bavi rekreativnim aktivnostima.

U dokumentu Strategije su zastupljene sljedeće programske oblasti:

- formalno i neformalno obrazovanje mladih,⁴²
- informisanost, slobodne aktivnosti i volonterizam mladih,
- zapošljavanje i poduzetništvo mladih,⁴³
- zdravstvena i preventivna zaštita, reproduktivno zdravlje mladih,
- sportska rekreacija, kultura i mladi.

Dokument obuhvata akcijske planove za svaku pojedinačnu oblast sa osvrtom na: željene rezultate, aktivnosti, odgovorne osobe/institucije, vremenski period realizacije i budžet.

Mandat Komisije za mlade općine Gračanica obuhvata period predviđen ovom Strategijom.

3. PROCJENA SITUACIJA U SEKTORIMA SOCIJALNE DJEČIJE ZAŠTITE

3.1. Socijalni sektor

U oblasti socijalne zaštite u općini Gračanica djeluje JU Centar za socijalni rad.

- **JU Centar za socijalni rad Gračanica (CSR)**

JU Centar za socijalni rad je ustanova koja pruža usluge socijalne zaštite na području općine Gračanica a u skladu sa relevantnom zakonskom regulativnom u ovoj oblasti: Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), te Izmjene i dopune Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom (Sl. novine TK, br. 12/2000, 5/02, 13/03, 8/06)), Poodičnim zakonom FBiH i dr..

⁴² Prema istom izvoru podataka, slijedi pregled nekih željenih rezultata u ovoj programskoj oblasti: obuhvaćen veći broj predškolske djece u odgojno – obrazovne institucije i bolja pripremljenost za školu, uređen prostor za normalno odvijanje odgojno – obrazovnog procesa u vrtiću, obezbjeđeni kvalitetniji uslovi za rad u školama, obezbjeđenje prostora za normalno odvijanje nastave tjelesnog odgoja u srednjoj školi i dr.

⁴³ Prema istom izvoru podataka, slijedi pregled nekih željenih rezultata u ovoj programskoj oblasti: 30% mladih upoznato je s negativnim posljedicama korištenja poroka. Korištenje poroka među mladima smanjiti za 20% ; više od 25% mladih redovno posjećuje stomatologa. Smanjiti broj mladih s oboljenjem od karijesa 80%; 30% Građana edukovati, 70% informisati, smanjiti stopu smrtnosti za 50% i dr.

Osnivač ove ustanove je Općina Gračanica koja finansira plaće i materijalne troškove za rad iste. Prava iz socijalne zaštite finansira nadležno Ministarstvo rada, socijalne politike i izbjeglica TK i Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH.

Podaci CSR iz septembra 2010. godine ukazuju na sljedeće podatke po pitanju zaposlenog stručnog kadra u ovoj ustanovi:

- jedan (1) dipl. socijalni radnik
- dva (2) socijalna radnika,
- jedan (1) dipl. pravnik, i
- četiri (4) osobe (blagajnik, referent soc. zaštite, administrator i kurir).

Pravilnikom o sistematizaciji CSR Gračanica planirano je upošljavanje četiri (4) socijalna radnika, jednog (1) psihologa i jednog (1) defektologa. U odnosu na ukupan broj trenutno zaposlenih u ovoj ustanovi, podaci ukazuju da je 1,51 zaposlenih na 19.000 stanovnika.

Centar za socijalni rad djeluju po principu rada po MZ-e na području općine Gračanica.

U CSR ne postoji Savjetovalište. U tom smislu Centru je neophodna adaptacija prostorija za rad sa korisnicima usluga i nabavka tehničke opreme. Prostorije u kojima djeluje CSR nemaju prilagođene pristupe za osobe sa invaliditetom, ali je neophodno obezbjeđenje prostornih uslova za unapređenje usluga, kao i konstantna edukacija i informiranost, te uvezanost svih institucija u ovom lancu pružanja usluga. Istaknuta je potreba unapređenja saradnje sa klijentima po pitanju razmjene informacija i kvalitetnog i brzog pružanja usluga, te saradnje na nivou lokalne zajednice prvenstveno putem mjesnih zajednica.

Komisija za ocjenjivanje preostalih sposobnosti kod djece sa poteškoćama u razvoju djeluje u općini Lukavac. Nakon obrade zahtjeva i kompletiranja predmeta isti se upućuje na ovu Komisiju. Sastav Komisije je sljedeći: klinički psiholog, psihijatar i socijalni radnik.

CSR je opremljen sa tehničkom opremom potrebnom za kreiranje i operiranjem bazom podataka, tj. SOTAC za podatke o neratnim invalidima i CŽR-a (porodična i lična invalidnina) i LOTUS bazom uspostavljenom od Ministarstva za rad i socijalnu politiku TK za klasifikaciju, olakšavanje obrade zahtjeva i obrade zahtjeva.

CSR povremeno dobija od nadležnih Ministarstva informacije o zakonodavstvu, propisima i drugim regulativama relevantnim za njihov rad, te se većinom u okviru ustanove prate promjene vezane za ovu oblast.

CSR ne provodi posebne programe sa fokusom na porodice sa djecom. Zaposlenici CSR nisu prisustvovali na edukacijama organizovanim u posljednje dvije godine. Istaknuta je potreba za sljedećim edukacijama: nasilje u porodici (procedure, mehanizmi, uvezanost institucija – centri, policija, pravosuđe, škole, centri za mentalno zdravlje, sigurne kuće), narkomanja i iz oblasti društveno neprihvatljivog ponašanja maloljetnika.

Centri za socijalni rad su prvenstveno terenske službe. Na terenu su prioriteto pokrivena sljedeće usluge: pomoći u ostvarivanju socijalnih prava, brakorazvodni postupci i maloljetnička delikvencija. U obavljanju terenskih aktivnosti CSR raspolaže vozilom.

Po pitanju saradnje, CSR ima dobru saradnju sa relevantnim institucijama i organizacijama.

Saradnja sa školama se ogleda u upućivanje djece na ocjenu preostalih sposobnosti od strane Komisije za ocjenu, razmjenu informacija i rad sa djecom sa poremećajima u ponašanju. CSR sarađuje sa pedagozima i nastavnicima.

Saradnja sa policijom se ogleda u pružanje asistencije prilikom odlaska na teren, razmjene informacija u vezi slučajeva koji spadaju u nadležnost obe institucije i prisustvovanju saslušanjima i davanjima izjava maloljetnih lica.

Saradnja sa zdravstvenim ustanovama se ogleda u mještaju lica radi obrade kod oduzimanja poslovne sposobnosti kada je potrebno korisnika/cu smjestiti u neuropsihijatriju odnosno pregleda prije pokretanja procesa prema sudu.

CSR ne ostvaruje saradnju sa JP Vodovod Gračanica. Saradnja sa nevladinim organizacijama se ogleda u razmjeni informacija i humanitarnim aktivnostima.

Objekat centra za socijalni rad nije adekvatno rješenje sa aspekta potreba za potrebnim prostorom za smještaj ni za uposlenike/ce niti za korisnike/ce kojima pružaju usluge, jer se prostorije nalaze na spratu objekta u kojem su smješteni „pod zakup“. Objekat je stara gradnja tako da je bezbolnije rješenje naći novu lokaciju za sentar, izgraditi novi objekat po pravilima struke i potrebama ove ustanove, nego ulagati u sanaciju stare zgrade kojoj je rok trajanja istekao.

Objekat centra za socijalni rad nije adekvatno opremljen sa aspekta sigurnosti tako da nema urađen video nadzor. Nema riješeno pitanje pristupa za osobe sa posebnim potrebama za etažu sprata u objektu gdje su smješteni.

Nema adekvatno riješeno pitanje smještaja automobila – postojeća garaža koja se koristi plaća se zakup.

U centru nema dovoljan broj socijalnih radnika i administrativnih radnika u odnosu na broj pristiglih predmeta, problema koje treba riješiti i specifičnosti posla.

Slijedi pregled o korisnicima/cama usluga CSR zaključno sa junom 2010. godine:

a) Djeca u dobi od 0-18 godina

Prema podacima CSR, slijedi broj korisnika/ca djece od 0-18 godina, a koji ostvaruju pravo na neki vid usluga socijalne dječije zaštite:

Rn. Br.	MALOLJETNI KORISNICI/CE SOCIJALNE ZAŠTITE	Stanje u 2009. god.		Stanje sa 01.06.2010. godine	
		M	Ž	M	Ž
Djeca bez roditeljskog staranja					
1.	Djeca bez oba roditelja	2	2	2	2
2.	Djeca nepoznatih roditelja	-	-	-	-
3.	Djeca napuštena od roditelja	1	1	1	1
4.	Roditelji lišeni roditeljskog prava	-	-	-	-
5.	Roditelji spriječeni da vrše roditeljsku dužnost	1	1	1	1
Djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju					
1.	Slijepo i slabovidno dijete	3	1	3	1
2.	Gluho i nagluho dijete	1	1	1	1
3.	Dijete sa poremećajem u govoru i glasu	3	2	3	2
4.	Dijete sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju	8	5	8	5
5.	Dijete sa smetnjama u psihičkom razvoju:				
	• Lakog stepena	24	29	25	30
	• Umjerenog stepena	2	3	2	3
	• Težeg i teškog stepena	1	-	1	-
6.	Kombinovane smetnje	27	32	27	32
Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama/ Vaspitno zanemarena i zapuštena djeca					
1.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	193	217	213	219
2.	Vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	41	6	46	6
Maloljetnici sa društveno negativnim ponašanjem					
1.	Skitnja	15	7	18	9
2.	Prosjačenje	19	21	23	25
3.	Prostitucija	-	5	-	5
4.	Kaznena djela	82	3	87	3
5.	Ovisnici o alkoholu	7	3	8	3
6.	Ovisnici o drogama	7	3	7	3
7.	drugi oblicima društveno negativnog ponašanja	11	6	-	-

Slijedi pregled prava i broja maloljetnih korisnika/ca socijalne dječije zaštite koji ostvaruju ista putem CSR-a:

Rn.	Prava iz socijalne zaštite	Stanje	Stanje
-----	----------------------------	--------	--------

Br.	podaci o djeci korisnicima/cama od 0-18 godina	u 2009. god.		sa 01.06.2010. godine	
		M	Ž	M	Ž
Novčana i materijalna podrška					
1.	Stalna novčana pomoć	-	-	-	-
2.	Dječiji dodatak	268	321	369	532
3.	Dodatak na školovanje i osposobljavanje	-	-	-	-
4.	Dodatak na njegu od drugih lica - djeca	-	-	-	-
5.	Povremena pomoć	1	2	14	9
6.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje djece	-	-	-	-
7.	Čekanje na zaposlenje	-	-	-	-
Pomoć za osposobljavanje za život i rad					
1.	Osposobljavanje za život i rad	-	-	-	-
Smještaj u drugu porodicu					
1.	Smještaj djece/korisnika	5	3	5	3
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite					
1.	Smještaj djece u ustanove	3	5	3	5
Vaspitne mjere prema maloljetnicima					
1.	Pojačan nadzor roditelja	20	1	20	2
2.	Odgojna mjera	15	2	17	2
3.	Pojačan nadzor organa socijalnog staranja	4	-	5	-

b) Odrasle osobe korisnici/ce socijalne zaštite

Slijedi pregled prava i broja korisnika/ca socijalne zaštite koji ostvaruju ista putem CSR-a:

Rn. Br.	KORISNICI/CE SOCIJALNE ZAŠTITE	Stanje u 2009. god.		Stanje sa 01.06.2010. godine	
		M	Ž	M	Ž
Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe					
1.	Materijalno neosigurane a za rad nesposobne osobe	132	168	167	181
Osobe i porodice u stanju socijalne potrebe, kojima je uslijed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zastite					
1.	Osobe/pojedinici	3900	2800	4150	3190
2.	Porodice	3798	2412	3908	2850
Osobe sa invaliditetom i osobe ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju					
1.	slijepe i slabovide,	5	8	5	8
2.	gluhe i nagluhe,	15	11	15	11
3.	sa poremećajima u govoru i glasu,	6	3	6	3
4.	sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju,	15	12	15	12
5.	sa smetnjama u psihičkom razvoju	184	171	184	171
	• Lakog	147	141	147	141
	• Umjerenog	29	25	29	25
	• Težeg i teškog stepena	8	5	8	5
6.	sa kombiniranim smetnjama (višestruko ometena u razvoju).	24	23	24	23
Stare osobe bez porodičnog staranja					
1.	Osoba starija od 65 godina (muskarac) odnosno 60 godina (žena), koja nema članova porodice ni srodnike koji su po zakonu obvezni da ga izdržavaju, ili ako ih ima da te osobe nisu u mogućnosti da izvršavaju obvezu izdržavanja	26	39	48	53
Osobe sa društveno negativnim ponasanjem					
1.	besposličarenje	18	9	29	15
2.	skitnja	6	3	10	5
3.	prosjačenje	13	31	17	41
4.	prostitucija	-	5	-	2
5.	alkoholizam,	51	6	61	4
6.	Uživanje opojnih droga	12	4	12	4
7.	drugi oblicima društveno negativnog ponašanja	42	54	53	67

Prema podacima CSR, slijedi broj korisnika/ca koji ostvaruju pravo na neki vid usluga socijalne zaštite:

Rn. Br.	Prava iz socijalne zaštite podaci o odraslim korisnicima/cama	Stanje u 2009. god.		Stanje Sa 01.06.2010. godine	
		M	Ž	M	Ž
Novčana i druga materijalna pomoć					
1.	Stalna novčana pomoć	80	123	54	144
2.	Novčane naknade za pomoć i njegu od strane druge osobe	-	-	-	-
3.	Jednokratna pomoć	117	193	67	72
4.	Povremena pomoć	21	19	4	3
5.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje	-	-	-	-
Osposobljavanje za život i rad					
1.	Osposobljavanje za život i rad	-	-	-	-
Smještaj u drugu porodicu					
1.	Smještaj odraslih osoba	2	1	2	1
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite					
1.	Smještaj odraslih u ustanove	22	11	22	11
Usluge socijalnog i drugog stručnog rada					
2.	Savjetodavan rad	-	-	-	-
3.	Tereni	-	-	-	-
Kućna njega i pomoć u kući					
1.		-	-	-	-

- **SOS Dječije selo Gračanica⁴⁴**

SOS - Dječije selo Gračanica izgrađeno je na Gaju. SOS - Dječije selo udaljeno je od centra Gračanice svega tri kilometra. Izgradnja je započela polaganjem kamena-temeljca u oktobru 1996. godine, a prve SOS-obitelji počele su živjeti u Dječijem selu 1998. godine. Danas, SOS-majku i sigurnost u SOS-Dječijem selu Gračanica pronašlo 107 dječaka i djevojčica. Najmlađi korisnik/ca ima dvije godine, a već nekoliko mladih je pronašlo i svoj prvi posao.

Prema konceptu SOS Kinderdorf International, u svakoj porodičnoj kući živi SOS mama sa najviše šestoro ili sedmoro djece i oni čine jednu SOS porodicu. Djeca u porodici međusobno se nazivaju braćom ili sestrama. Biološka braća i sestre žive zajedno. Svaka SOS porodica integrisana je u zajednicu i učestvuje u njenom životu, tako da se djeci pruža prilika da uspostavljaju odnose sa drugima, da uče životne vještine i razvijaju samopouzdanje. U ovakvom porodičnom obliku zbrinjavanja djeca imaju mogućnost odrastanja u toploj, porodičnoj atmosferi u kojoj se izgrađuju trajni emocionalni odnosi. Pored toga što je SOS majka profesionalno obučena, ona djeci u porodici pruža ljubav, sigurnost i podršku i radi u najboljem interesu za razvoj svakog pojedinačnog djeteta. U tome joj pomažu stručni radnici Sela i svi izvori podrške u zajednici. U svakom SOS Selu postoje i programi za mlade, koji im pomažu da, izgrađujući stavove, ponašanja, vještine i samopouzdanje, mogu odgovorno kreirati svoju budućnost. Brižljivim planiranjem i evaluacijom neprestano se poboljšava kvalitet brige za djecu. SOS KDI takođe brine o vjerskom, nacionalnom i kulturnom porijeklu djece.

- **Centar za djecu sa višestrukim smetnjama „KORACI NADE“, TK⁴⁵**

⁴⁴ <http://www.sos-ds.ba>

⁴⁵ www.koracinade.ba

Centar za djecu sa višestrukim smetnjama „Koraci nade“ Tuzla počeo je sa radom 1994. godine kao Projekat Britanske nevladine organizacije OXFAM. Od 1997. godine djelovao je kao jedan od projekata Informativnog centra za osobe sa invaliditetom „Lotos“, a danas Centar „Koraci nade“ djeluje kao Udruženje građana koji finansijski podupire Ministarstvo za socijalnu politiku i rad sa 55% od ukupne sume potrebnih sredstava, a ostala sredstva Centar nastoji obezbijediti putem različitih projekata i donacija.

Centar „Koraci nade“ potencira socijalni model rada s djecom, što podrazumijeva uključivanje u zajednicu, upoznavanje roditelja djece sa njihovim preostalim sposobnostima, upoznavanje zajednice sa djecom sa invaliditetom, edukaciju i rehabilitaciju djece koja uključuje i edukaciju roditelja za provođenje fizikalne terapije kod kuće, te uključivanje djece sa smetnjama u razvoju u redovni sistem obrazovanja tamo gdje je to moguće, itd.

Svojim radom Centar obuhvata 138 korisnika/ca, hronološke dobi od 0-21 godine svih stepena i funkcionalne dijagnostike ometenosti sa cijelog Tuzlanskog kantona.

Centar raspolaže adekvatno opremljenim prostorijama a u proteklom periodu razvijene su i izuzetno dobri kadrovski potencijali. U Centru je u neposrednom radu sa djecom i roditeljima angažovano 3 diplomirana defektologa različitih usmjerenja, jedan defektolog koordinator, jedan docent dr. sci kao stručni suradnik, jedan ljekar fizijatar, jedan fizioterapeut, te tehničku službu sa jednim administrativnim radnikom, vozačem i spremačicom. Centar posjeduje kombi vozilo za potrebe patronažnog rada i adaptirani mini bus za dovoz djece korisnika/ca invalidskih kolica.

Jedna od redovnih aktivnosti Centra je i patronažni rad po kojem smo prepoznatljivi na području cijelog Tuzlanskog kantona. Ovakav način rada sprovodi se zbog činjenice da veliki broj djece sa višestrukim smetnjama živi na širem području Tuzlanskog kantona, te zbog loše socio-ekonomske situacije u porodicama, roditelji nisu u mogućnosti obezbijediti dolazak djece na tretman u Centar. Patronažni rad se provodi jedan dan u sedmici, u skladu sa materijalnim mogućnostima Centra iako su potrebe djece i njihovih porodica mnogo veće. Putem sistematskog patronažnog rada Centar obuhvaća 76 korisnika/ca.

3.2. Obrazovni sektor

U općini Gračanica djeluju sljedeće obrazovne ustanove: predškolske ustanove, osnovne i srednje škole.

3.2.1. Predškolsko obrazovanje

U općini Gračanica djeluje JU Dječije obdanište „Naša djeca“ Gračanica čiji je osnivač Općina Gračanica. Ovo obdanište djeluje na tri lokacije u gradu i to: Centralno obdanište, obdanište „Luke“ i „Grades“.

Dječije obdanište djeluje u skladu sa Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju TK koji je usvojen od strane Skupštine TK 13.10.2009. godine.

Kapacitet obdaništa je 180 djece. Prema podacima o prosječnom broju djece u 2008/2009.godini uočava se nedovoljna popunjenost posebno u obdaništu «Luke» 37%. Prosječan stepen popunjenosti ostvaren je sa samo 61% što je jedan od uzroka loše finansijske situacije.⁴⁶

Prema podacima Dječijeg obdaništa iz septembra 2010. godine, u ovoj ustanovi je zaposlen sljedeći profesionalni kadar:

Rn. br.	Zaposleni kadar	Gender		Ukupno:
		m	ž	

⁴⁶ Izovr podataka: Općina Gračanica

1.	Soc. radnik			-
2.	Psiholog			-
3.	Pedagog			-
4.	Defektolog logoped			-
5.	Nastavni kadar/odgajatelji sa višom stručnom spremom	1	4	5
6.	Nastavni kadar/odgajatelji sa visokom stručnom spremom			-
7.	Nastavni kadar sa nezavršenom stručnom spremom	1		1
8.	Dipl. Pravnik (pripravnik)			
9.	Ostali		6	6
Ukupno:		2	10	12

Dječiji vrtić pruža usluge za 95 djece predškolskog uzrasta iz općine Gračanica. U rad Dječijeg obdaništa nisu uključena djece sa posebnim potrebama. Slijedi pregled o broju korisnika/ca obdaništa:

Rn. br.	Korisnici	Broj
1.	Djeca predškolskog uzrasta	95
2.	Djeca sa posebnim potrebama	-
Total:		95

Dječije obdanište raspolaže elektronskom bazom podataka o djeci korisnicima usluga ove ustanove. U Općini Gračanica ne raspolažu podatkom o broju djece kojima je nedostupno predškolsko obrazovanje zbog nezaposlenosti roditelja.

U toku je priprema za otvaranjem privatne igraonice – servis za čuvanje djece uzrasta od 2-6 godina, kapaciteta do 20 djece, gdje bi im bilo obezbijeđene prostorije za radne aktivnosti, igru spavanje, ishrana 3 obroka, u prvom programu a predviđene su i mogućnosti za proširenje kapaciteta ukoliko se ukaže potreba za ovakvim angažovanjem. Igraonicu – servis su odlučile da organizuju djevojke koje imaju školsku spremu za ovu vrstu posla i koje nemaju zaposlenje (uz pomoć svojih roditelja i udruženja žena).

3.2.2. Osnovno obrazovanje

U općini Gračanica djeluje 11 centralnih i 10 područnih škola. Slijedi pregled svih osnovnih škola na području općine Gračanica:

1. JU O.Š. „Hasan Kikić“ sa područnom školom „Babići“
2. JU O.Š. „Druga Osnovna škola“ sa područnom školom „Donja Lohinja“
3. JU O.Š. „Malešići“
4. JU O.Š. „Miričina“ sa područnom školom „Rašljeva“
5. JU O.Š. „Doborovci“ sa područnom školom „Vranovići“
6. JU O.Š. „Džakule“ sa područnom školom „Buk“
7. JU O.Š. „Gornja Orahovica“
8. JU O.Š. „Lukavica“
9. JU O.Š. „Soko“ sa područnim školama „Piskavica“ i „Škahovica“
10. JU O.Š. „Stjepan Polje“
11. JU O.Š. „Donja Orahovica“ sa područnom školom „Rijeka“.

U OŠ „Hasan Kikić“ djeluje i paralelna škola za osnovno muzičko obrazovanje u Gračanici sa tri odsjeka: klavir, harmonika i klasična gitara.

Osnovne škole u općini Gračanica djeluju u skladu sa Zakonom o osnovnom obrazovanju TK-a (Sl. novine TK, broj.12/09) i ostalim relevantnim zakonima i pravilnicima. Na području ove općine se provodi i devetogodišnje osnovno obrazovanje.

U skladu sa prikupljenim podacima iz osnovnih škola u općini Gračanica je zaposlen sljedeći kadar:

Rn.br.	Zaposleni kadar	Gender		Ukupno:
		m	ž	
1.	Dipl.socijalni radnik/socijalni radnik			-
2.	Psiholog			-
3.	Pedagog	4	4	8
4.	Defektolog	1	1	2
5.	Nastavni kadar sa višom stručnom spremom	80	83	163
6.	Nastaviti kadar sa visokom stručnom spremom	76	134,5	210,5
7.	Nastavni kadar sa nezavršenom stručnom spremom	12	23	35
8.	Dipl. pravnik/pravnik			-
9.	Ostalo	31	30	61
Ukupno:		204	275,5	418,5

- **Devetogodišnje obrazovanje**

U okviru školske 2010/2011. godine, osnovne škole u općini Gračanica pohađa ukupno 3.982 učenika/ca od I-IX razreda.

Razred	Broj učenika/ca	Prolaznost učenika/ca u 2009/2010.	Učenici/e sa posebnim potrebama	Nadareni učenici/ce	Br. učenika/ca sa poremećaje u ponašanju	Br. učenika/ca u vananastavnim aktivnostima 2009/2010.
1. razred	507					
2. razred	479					
3. razred	562					
4. razred	509					
5. razred	527					
Od 6.-9.	1.398					
Ukupno:	3.982	100%	151*	15	0 + 5	300

*66 djece sa posebnim potrebama imaju nalaz Komisije za ocjenjivanje preostalih sposobnosti, a 85-oro djece nisu bili na ocjeni ove Komisije.

- **Osmogodišnje obrazovanje**

U okviru školske 2010/2011. godine, osnovne škole u općini Gračanica pohađa ukupno 1.231 učenik/ca od VII-VIII razreda.

Razred	Broj učenika/ca	Prolaznost učenika/ca u 2009/2010.	Učenici/e sa posebnim potrebama	Nadareni učenici/ce	Br. učenika/ca sa poremećaje u ponašanju	Br. učenika/ca u vananastavnim aktivnostima 2009/2010.
7. razred	442					
8. razred	789					
Ukupno:	1.231	99,48%	30*	5	2+1	121

*12 djece sa posebnim potrebama imaju nalaz Komisije za ocjenjivanje preostalih sposobnosti, a 18 djece nisu bili na ocjeni ove Komisije.

3.2.3. Srednje obrazovanje

Na području Općine Gračanica djeluju sljedeće srednje škole:

1. Prva Gimnazija „Dr. Mustafa Kamarić“ i ima tri smjera: opći, matematički i filološki,
2. „Mješovita srednja škola“ Gračanica sa šest tehničkih zanimanja: mašinsko, elektrotehničko, ekonomsko, turističko – ugostiteljsko, medicinsko i zubnotehničko

Škole djeluju u skladu sa Zakonom o srednjoj školi TK-a (Sl. novine TK, br. 6/04, izmjene i dopune 7/05) i drugim relevantnim pravilnicima i zakonskim okvirima. U skladu sa prikupljenim podacima iz srednjih škola, u oblasti srednjoškolskog obrazovanja u općini Gračanica je zaposlen sljedeći kadar:

Rn.br.	Zaposleni kadar	Gender		Ukupno:
		m	ž	
1.	Dipl.socijalni radnik/socijalni radnik			-
2.	Psiholog			-
3.	Pedagog		2	2
4.	Defektolog			-
5.	Nastavni kadar sa višom stručnom spremom	4	5	9
6.	Nastaviti kadar sa visokom stručnom spremom	67	55	122
7.	Nastavni kadar sa nezavršenom stručnom sremom	1	1	2
8.	Pravnik	1		1
9.	Ostalo	2		2
Ukupno:		75	63	138

U okviru školske 2010/2011. godine, srednje škole u općini Gračanica pohađa ukupno 2.128 učenik/ca.

Razred	Broj učenika/ca	Mladi sa posebnim potrebama	Nadareni učenici/ce	Br. učenika/ca sa poremećaje ponašanja	Br. učenika/ca u vananastavnim aktivnostima
1. razred	581				
2. razred	499				
3. razred	636				
4. razred	412				
Ukupno:	2.128	3	-	-	-

Općenito:

Prikupljeni podaci ukazuju da je jedno (1) dijete nije upisano u više razrede osnovne škole, tj. u 7. razred, te da škole ne raspolažu informacijom o broju mladih koji nakon osmogodišnjeg obrazovanja ne nastavljaju dalje obrazovanje.

U srednjim školama je prisutna pojava napuštanaj školovanja zbog: udaje, neprihvatanja obaveza, neopravdanih izostanaka. Podaci ukazuju da je 25 učenika/ca napustilo Mješovitu srednju školu a podatak za Gimnaziju nije poznat.

Škole raspolažu elektronskom bazom podataka o učenicima/cama. Učenici/ce osnovnih škola koji stanuju na udaljenosti preko 4 km od škola imaju organizovan besplatan prevoz do škola. Za učenike/ce koji pohađaju srednje škole nema besplatan prevoz do škole.

U školama ne djeluju posebna odjeljenja za djecu sa posebnim potrebama kao niti mobilni tim za inkluzivnu nastavu. Također, nisu dovoljno razvijeni programi inkluzije u obazovnim ustanovama i nije u dovoljnoj mjeri educiran kadar. Na području općine Gračanica ni jedan objekat – škola nema adekvatno riješen pristup za osobe sa posebnim potrebama (neke imaju riješen pristup za etažu prizemlje a ni jedan objekat nema riješen pristup na druge etaže u zavisnosti od spratnosti objekta). Također, škole nemaju posebne programe za djecu sa psoebnim potrebama niti su nastavnici obučeni za rad sa ovom grupom djece.

Škole također ne provode predškolske programe, te nemaju produženo zbrinjavanje za učenike/ce. Vezano za besplatne obroke, škole obezbjeđuju užinu iz dobrovoljnih priloga za

pojedine učenike/ce. Sve centralne škole imaju biblioteke. Po pitanju vannastavnih aktivnosti organizovanih u osnovnim školama, nisu dostavljeni detaljni podaci već informacija da je u pitanju 28 različitih sekcija.

Sve škole imaju sale za tjelesni odgoj ali ovi kapaciteti ne zadovoljavaju potrebe sve djece. Po pitanju opremljenosti adekvatnim nastavnim učilima i dr., podaci ukazuju da su škole nedovoljno opremljene. U školama postoje adekvatne sanitarne prostorije.

U školama djeluju sljedeća tijela: Vijeća roditelja odjeljenja, Vijeća roditelja razreda i Vijeća roditelja škole. Također su aktivna i Vijeća učenika (Zajednica učenika škole).

Nastavni kadar je, u malom broju, pohađao edukacije u protekle dvije godine. Edukacije su organizovane od strane nadležnog ministarstva i nvo. Za prisustvo na edukacijama, nastavni kadar je dobio certifikate. Inače u školama imaju određeni kadar/trenere za određene teme. Prikupljeni podaci ukazuju da nastavni kadar nije obučen da aplicira metodologije učenja.

Škole su istakle da im je prioritetno potrebna edukacija iz oblasti inkluzivnog obrazovanja, kao i edukacija o temi 'škole prijatelji djece'. Inače profesionalni razvoj je istaknut kao prioritarna potreba, kao i status djece. Naročito djece sa posebnim potrebama u cilju njihove ocjene od strane relevantne Komisije za ocjenjivanje umjesto funkcionalne dijagnostike i sl.. Naglašeno je da je potrebno unapređivati saradnju sa roditeljima i zajednicom jer je uz dobru saradnju sve kvalitetnije i lakše ostvarivo.

Na području općine Gračanica postoji registrovana Privatna Ustanova Centar za obrazovanje odraslih Gračanica koja je registrovana od 05.05.2009. godine za formalno i neformalno obrazovanje odraslih, za kurseve, edukacije, stručno usavršavanje, itd. Centar radi po Zakonu o srednjem obrazovanju i pridržava se važećih programa za obrazovanje. Sada ima 14 zaposlenih profesora koji rade sa godišnjim upisom 300 polaznika za sticanje III, IV i V stepen srednjeg obrazovanja (a polaznici za upis treba da imaju završenu osnovno obrazovanje). U toku priprema za izgradnju novog objekta u kojem će biti svi potrebni sadržaji za obavljanje nastave sa savremenom opremom.

3.2.4. Visoko obrazovanje

U općini Gračanica ne postoje ustanove za visoko obrazovanje.

3.3. Zdravstveni sektor

U oblasti zdravstvene zaštite, u općini Gračanica djeluje JZU „Opća bolnica“ Dr. Mustafa Beganović i JZU „Dom zdravlja“ Gračanica. Ove ustanove djeluju u skladu sa relevantnim zakonima iz oblasti zdravstva (Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju i dr.). Primarna zdravstvena zaštita organizirana je u Domu zdravlja, privatnim ordinacijama i apotekama, a sekundarna u Općoj bolnici dr. Mustafa Beganović. U općini Gračanica djeluje Centar za mentalno zdravlje.

JZU „Dom zdravlja“ Gračanica raspolaže sa 4.854 kvadratna metara korisnog prostora. U funkciji je 14 područnih ambulanti i sedam ambulanti porodične medicine.⁴⁷

⁴⁷ <http://www.opcina-gracanica.ba>

Dom zdravlja omogućava usluge primarne zdravstvene zaštite.

Slijedi pregled zaposlenika u Domu zdravlja sa 10.09.2010. godine:

Broj zaposlenih u zdravstvu/ primarna zdr. zaštita	Ukupno:	Gender	
		M	Ž
	189	74	115
Ljekari opšte prakse	13	11	2
Ljekari porodične medicine	4	1	3
Pedijatar	3	1	2
Stomatolozi (spec. dječije stomatologije)	-	-	-
Psihijatar	-	-	-
Neuropsihijatar	1	1	-
Ginekolog	1	1	-
Medicinska sestra/Tehničar	95	29	66
Viša medicinska sestra/tehničar	7	4	3
Dipl. Socijalni radnik	-	-	-
Soc. radnik	1	-	1
Psiholog / pedagog	1	-	1
Defektolog	-	-	-
Logoped	-	-	-
Dipl. Pravnik	1	-	1
Pravnik	-	-	-
-doktori na specijalizaciji	8	4	4
- Pripravnici doktori	4	1	3
- biohemičar	1	1	1
Ostalo: - nemedicinsko osoblje	38	16	22

Napomena: U Domu zdravlja Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta nije predviđen kadar defektologa, logopeda i sanitarnog inženjera iako postoje potrebe u lokalnoj zajednici za uslugama koje pružaju ovi stručnjaci.

JZU Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović“ osnovana je kao samostalna Javna zdravstvena ustanova Odlukom Općinskog vijeća Gračanica od 24.03.2000. godine. JZU OPĆA BOLNICA registrovana je kao ustanova sekundarnog nivoa pružanja zdravstvenih usluga i njena djelatnost obuhvata: dijagnostiku, liječenje, medicinsku rehabilitaciju, zdravstvenu njegu, boravak i prehranu. U okviru svoje djelatnosti JZU Opća bolnica Gračanica ima organizirana sljedeća odjeljenja:

- Interno odjeljenje sa Hemodijalizom
- Neurologija
- Hirurgija
- Ginekologija i porodiljstvo
- Pedijatrija

Uz sva odjeljenja organizirane su specijalističko konsultativne službe. Bolnica u svom sastavu ima jedinice za:

- specijalističko konsultativno liječenje
- urgentnu medicinsku pomoć
- laboratorijsku, radiološku i drugu dijagnostik
- snabdijevanje lijekovima – bolnička apoteka

Bolnica ima osiguranu:

- ambulantno medicinsku rehabilitaciju
- snabdijevanje krvlju i krvnim komponentama
- anesteziologiju
- patologiju

- mrtvačnicu

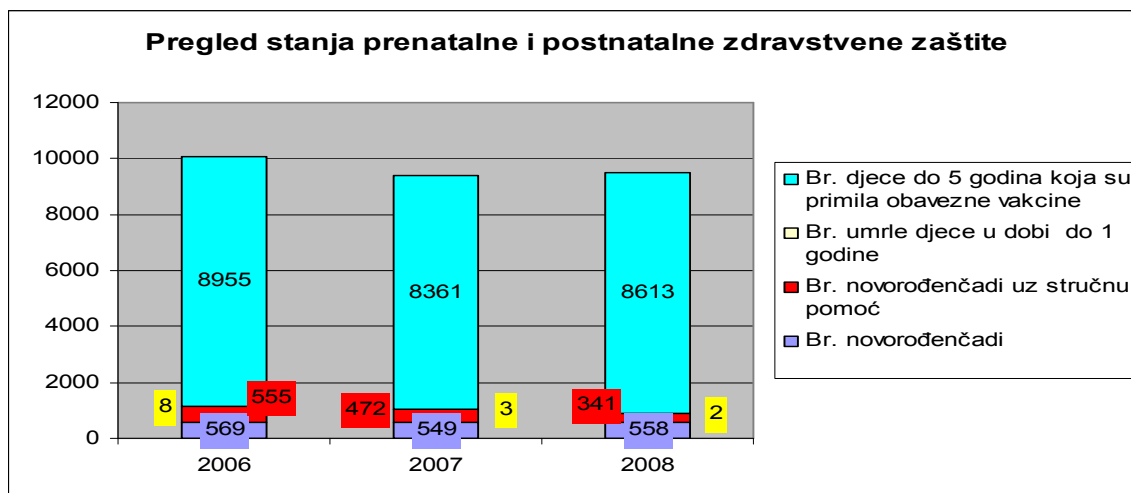
Cjelokupna djelatnost Opće bolnice Gračanica odvija se u vlastitom prostoru na oko 3350 m². Svi prostori su renovirani i u skladu sa važećim standardima za nivoe općih bolnica. Bolnica broji u prosjeku 160 zaposlenih. Od toga 120 zaposlenih je medicinsko osoblje, a 40 nemedicinsko tj. zaposleni u administraciji i pratećim službama.⁴⁸

Pri Općoj Bolnici djeluje Centar za mentalno zdravlje u kojem djeluje psiholog i neuropsihijatar te se angažuje neophodni kadar.

Pregled korisnika/ca zdravstvene zaštite na području općine Gračanica sa 01.09.2010. godine:

Djeca korisnici/ce zdravstvene zaštite sa 01.09.2010. godine	Bolnica	Dom zdravlja		Centar za djecu sa posebnim potrebama ili druga zdravstvena ustanova za rad sa djecom
		Ambulante gradskom području	Ambulante ruralnom području	
Broj korisnika/ca djeca:				
Predškolski uzrast	nema podataka	12.997	1.097	nema podataka
Školski uzrast	nema podataka	3.272	4.600	nema podataka
Djeca sa posebnim potrebama	nema podataka	-	-	nema podataka
Djeca – manjinske grupe	nema podataka	-	-	nema podataka
Total:		16.269	5.697	

Prema podacima Općine Gračanica, stanje u oblasti prenatalne i postnatalne zdravstvene zaštite u periodu od 2006-2008. godine je bilo sljedeće:

Punoljetni korisnici/ce	Bolnica	Dom zdravlja	Institucije za smještaj odraslih
-------------------------	---------	--------------	----------------------------------

⁴⁸ <http://www.bolnica-gracanica.com>

zdravstvene zaštite sa 01.09.2010. godine		Ambulante gradskom području	u Ambulante ruralnom području	sa posebnim potrebama ili druga zdravstvena ustanova
Broj korisnika/ca punoljetnih osoba:				
Do 60 godina starosti	nema podataka	31.233	52.626	nema podataka
Preko 60 godina starosti	nema podataka	11.205	11.793	nema podataka
Total:		42.438	37.419	

Općenito:

U lokalnoj zajednici se provodi porodična medicina putem sedam ambulanti porodične medicine i to četiri u centralnom objektu i tri na terenu (Lukavica, Mirična i Doborovci). Zdravstvene službe imaju aktivnu bazu elektronskih podataka u HES-u pri medicini rada.

U Domu zdravlja djeluje patronažna služba u kojoj su uposlene dvije (2) osobe. Patronažna služba surađuje sa 18 pomoćnih i dva specijalistička tima koji djeluju pri Domu zdravlja. Za terenski rad povremeno se koristi auto hitne pomoći, ako se radi o udaljenim područjima jer Dom zdravlja ne raspolaže vozilom za rad patronažne službe.

Zdravstvene ustanove nemaju prilagođene pristupe za djecu/osobe sa invaliditetom. Pedijatrijska služba Doma zdravlja nije opremljena u duhu „prijatelji djece“ ali prostorije za pružanje usluga za djecu su odvojene, tj. prostorije bolesne djece od zdrave djece –dojenčadi. Pedijatar iz Doma zdravlja obavlja povremne preglede djece u SOS Kinderdorf-u po iskazanim potrebama.

Zaposlenici zdravstvenih ustanova u posljednje dvije godine su pohađali specijalizirane treninge u sklopu "interne" edukacije na teme: CPR-kardiopulmonalna reanimacija, EEG-monitoring, febrilne konvulzije, radiološka zaštita, HbA1c, penovi za inzulin, EKG-elektrokardiogram, hipertenzija – uloga medicinskih tehničara, dojenje, prevencija dijabetičkog stopala, zdravstvena zaštita zdravstvenih radnika i polivalentna patronažna edukacija.

Saradnja sa školama postoji jer Dom zdravlja vrši: sistematske preglede, imunizaciju kao i povremena predavanja na temu „štetnih navika“ i pitanja koja se odnose na djece sa ranom ometenošću i invaliditetom. Saradnja sa policijom postoji posebno u slučajevima zlostavljanja u porodici i povreda na radu.

U slučaju zlostavljanja na poziv CSR i policije, Dom zdravlja izlazi na teren i utvrđuje stanje zlostavljene osobe. U saradnji se provodi edukacija o prepoznavanju zlostavljanja. Također, zdravstvene ustanove sarađuju sa CSR kroz djelovanje patronažne službe koja obilazi djecu sa invaliditetom i pruža zdravstvenu zaštitu pri određenim potrebama.

Zdravstvene ustanove sarađuju i sa organizacijama civilnog društva i volonterima a posebno sa organizacijama Neon, Crveni križ Gračanica. Suradnja se ogleda u pružanju zdravstvenih usluga korisnicima udruženja kao i pružanju edukacije na određene teme iz oblasti zdravstva.

Prilikom prikupljanja podataka, zdravstvene ustanove nisu istakle potrebe zaposlenika ove ustanove za određenim vidovima edukacija niti potrebe ustanova za opremanjem.

Apoteke

Na području općine djeluje 7 privatnih apoteka i JZU „Gradska apoteka“ koje obavljaju djelatnost u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, Zakonom o lijekovima i dr. Na osnovu ugovora sa Zavodom za zdravstveno osiguranje TK u Tuzli sve apoteke vrše i izdavanje lijekova na recepte sa esencijalne liste lijekova osiguranim licima Zavoda za zdravstveno osiguranje TK. Kada je u pitanju prostor i oprema, apoteke ispunjavaju sve zakonske uslove za rad, što je utvrdila i Komisija Ministarstva zdravstva TK prilikom registracije.

3.4. Sektor sigurnosti (pravosuđe/policija)

U općini Gračanica djeluje **Općinski sud** u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom. U ovoj instituciji su zaposlene 27 (8 m / 19 ž) osobe od čega: 5 (2 m / 3 ž) sudija od kojih je: jedan predsjednik suda, 2 (ž) dipl. pravnik, 1 (m) pravnik, 2 (1 m/1 ž) stručna saradnika, 17 (4 m/ 13 ž) namještenika i dva (2) pripravnika.

Podaci o izrečenim mjerama prema maloljetnim osobama sa junom 2010. godine ukazuju na sljedeće:

Osuđeni maloljetnici/ce	Broj (sa 01.06.2010.)	Gender	
		M	Ž
Izrečene odgojne mjere			
- upućivanje u Disciplinski centar	-	-	-
- pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja	6	3	3
- pojačan nadzor u drugoj porodici	-	-	-
- pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite	1	1	-
- upućivanje u odgojnu ustanovu	-	-	-
- upućivanje u odgojno popravni dom	-	-	-
- upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje	-	-	-
- upućivanje u maloljetnički zatvor	-	-	-
Broj maloljetnika/ca koji su izvršili recidiv	-	-	-

Napomena: Za navedeni period nije bilo maloljetnika koji su izvršili recidiv i u jednom predmetu sa više lica izrečene su različite odgojne mjere.

Općinski sud u Gračanici je adekvatno opremljen s tim da nemaju elektronsku bazu podataka o djeci. Što se tiče rada sa djecom/odraslim invalidnim osobama, zgrada ove ustanove nema riješeno pitanje pristupa za osobe sa posebnim potrebama ni za etažu prizemlja kao i na druge etaže objekta, koji je završen ravnim krovom kojem je potrebna rekonstrukcija.

Općinski sud ne sprovodi specijalizovane programe za fokusom na žene/djecu i porodicu općenito. Također, posebni programi promocije zakonskih regulativa i jačanja međusektoralne suradnje se ne sprovode u lokalnoj zajednici od strane Općinskog suda.

Uposlenici Općinskog suda se profesionalno usavršavaju na treninzima organizovanim od strane Centra za edukaciju sudija i tužilaca FBiH. U posljednje dvije godine obučena su dva uposlenika/ce na teme: maloljetnička delikvencije i nasilje u porodici.

Općinski sud aktivno surađuje sa policijom, zdravstvenim ustanovama i CSR po pitanjima zlostavljanja djece, nasilja u porodici i dr. relevantnih pitanja propisanih u nadležnosti suda. Suradnja sa NVO-ima se ogleda po pitanjima stručne pomoći u implementaciji preventivnih programa iz oblasti maloljetničke delikvencije.

Objekat općinskog suda nije adekvatno opremljen sa aspekta sigurnosti tako da nema urađen video nadzor. Nema adekvatno riješeno pitanje smještaja sudskih automobila – postojeća garaža nije dobro rješenje. Nema adekvatan prostor za ZK ured (gruntovnicu) te je potrebno u narednom periodu riješiti kvalitetan smještaj.

U općinskom sudu je nedovoljan broj sudija i administrativnih radnika u odnosu na broj pristiglih predmeta, a postojeći broj sudija i radnika se koristi zastarjelom tehnologijom (kompjuteri koji su prevaziđeni).

U općini Gračanica djeluje **Polijska stanica**. Ova ustanova djeluje u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom, tj. kantonalnim Zakonom o policijskim službenicima Tuzlanskog kantona, te Zakonom o unutrašnjim poslovima TK i dr. relevantnim zakonima. Prema podacima ove institucije, u istoj ne djeluje zaposleni specijaliziran za dječiju zaštitu. Usluge dječije zaštite se provode u okviru cjelokupnog policijskog djelovanja uz primjenu važećih zakona.

Po pitanju zaposlenog kadra u policijskoj stanici upravi je zaposleno 109 (107 m/ 5 ž) izvršilaca. U policijskoj upravi je zaposleno: 1 (m) komandir, 3 (2 m/ 1 ž) inspektora za kriminalitet, 107 (104 m/3 ž) policijskih službenika i 2 (1 m/ 1ž) službenika/ce za građanska pitanja. U policijskoj upravi nema privremeno uposlenih niti pripravnika.

Sa 01.06.2010. godine, evidencija ukazuje na 30 maloljetnika koji su izvršili krivična djela: 29 protiv imovine (krađe i dr.) i 1 u oblasti narkomanije.

Podaci ukazuju da ova policijska stanica nema prilagođene prilaze za osobe sa invaliditetom ni za etažu prizemlje kao i za druge etaže objekta, koji je završen ravnim krovom kojem je potrebna rekonstrukcija. U objektu PS Gračanica nema prostorije za obavljanje razgovora sa strankama, ne posjeduje prostoriju za zadržavanje lica (po zakonu o Policijskim službenicima TK-a do 24 sata), u prostorijama za sastanke, otpreme službi i sl. ne posjeduju stolice, klupe i stolove, manjak prostorija za službenike policije (po 4 inspektora u jednoj kancelariji) i nemaju prostorije odvojene za rad sa maloljetnicima. Također, Policijska stanica nije adekvatno opremljena i nemaju elektronsku bazu podataka o maloljetnim korisnicima.

Po pitanju pohađanja specijalizovanih programa u posljednje dvije godine, zaposlenici su prisustvovali edukacijama na teme: 'nasilje u porodici' i 'maloljetnička delinkvencija'. Podaci ukazuju da je u toku realizacija programa: „Rad policije u zajednici“, preventivni programi i programi promocije saradnje policije i lokalne zajednice.

Objekat policijske stanice nije adekvatno opremljen sa aspekta sigurnosti tako da nema urađen video nadzor zgrade i kruga PS Gračanica. U policijskoj stanici se koristi zastarjela tehnologija (kompjuteri koji su prevaziđeni) kojih je i nedovoljan broj za sve službenike policije (tako da 70 službenika radi na 1 kompjuteru i koristi 1 printer).

Nema adekvatno riješeno pitanje smještaja policijskih automobila – postojeća nastrešnica i garaža nije dobro rješenje. Postojeći vozni park je zastario i nedovoljan broj vozila za obavljanje djelatnosti.

3.5. Nevladin sektor

Na području općine Gračanica registrovano je 107 udruženja različitih djelatnosti među kojima su najbrojnije sportske. Od ovog broja 60 je aktivno, koji se opet razlikuju po obimu i vrsti aktivnosti. Od aktivnih udruženja registrovani za djelatnosti su: 27 za sport, 1 kulturna, 1 mladi, 1 ekologija, 1 turizam, 2 za obrazovanje, 5 humanitarne organizacije, 5 invalidne oraganizacije, 2 strukovna udruženja, 12 ostale organizacije.

U cilju uspostavljanja i unapređenja međusobnih partnerskih odnosa lokalna zajednica je sa NVO potpisala Sporazum između Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i NVO. Usvojeni su od strane Općinskog vijeća i kriteriji za raspodjelu novčanih sredstava iz oblasti sporta i fizičke kulture i kulture. Lokalna zajednica je sa NVO usvojila i Strategiju partnerstva. Strane potpisnice ovih akata promovišu i razvijaju međusobne partnerske odnose, uvode dobru praksu u toj oblasti i razvijaju demokratski način donošenja odluka i kreiranja javne političke analize stanja nevladinog sektora, ukazuje na potrebu njihovog umrežavanja, kao i opreme te obuke nedovoljno stručnog kadra.

Značajan broj istih djeluje i doprinosi unapređenju statusa socijalno isključenih grupa kroz realizaciju projekata i pružanje različitih usluga u njihovom mandatu. U nastavku slijedi pregled prikupljenih podataka o djelovanju organizacija u ovoj oblasti.

- **Crveni križ Gračanica**

Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine, kao dio Društva Crvenog križa/krsta BiH, je dobrovoljna humanitarna organizacija koja djeluje na načelima Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (humanosti, nepristrasnosti, neutralnosti, neovisnosti, dobrovoljnosti, jedinstva i univerzalnosti) radi ostvarivanja humanitarnih ciljeva i pružanja

pomoći u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, odgoja i obrazovanja i drugih programskih ciljeva i zadataka u zaštiti prava građana.

Slijedi pregled aktivista Crvenog križa:

Aktivisti	Ukupno:	Gender		Napomena:
		M	Ž	
- na neodređeno vrijeme	1	1		
Volonteri				
- djeca i mladi	1000			Ne vodi se evidencija po gender strukturi
- roditelji	50			
- građani	300			
Profesionalci iz oblasti dječije zaštite:				
Dipl. Socijalni radnik	1	-	1	
Psiholog	1	1	-	
Pedijatar	1	1	-	
Dipl. Pravnik	2	1	1	
Nastavni kadar	13	7	6	
VSS	3	2	1	
Ostalo	7	6	1	

Prema prikupljenim podacima iz juna 2010. godine koji ukazuju da ova organizacija pruža usluge za 216 odraslih korisnika/ca i to: starim osobama bez porodičnog staranja i odraslim osobama u stanju socijalne potrebe.

Organizacija ima opremljene prostorije za rada sa prilagođenim pristupom za invalidne osobe. Također posjeduje i elektronsku bazu podataka o korisnicima ortopedskih pomagala sa analizama bolesti.

Članovi/ice Crvenog križa su pohađali treninge u posljednje dvije godine na teme: pomoć starim i bolesnim osobama preko 60 godina, uloga volontera u dobrovoljnom radu, održivost organizacije i namicanje sredstava. Također, implementirani su programi sa fokusom na žene, djecu i maloljetnike na temu prevencije od narkomanije i nasilja u porodici.

Organizacija sarađuje sa javnim institucijama u svim nivoima, i nevladinim organizacijama po iskazanoj potrebi. Aktivno sarađuju sa MKC, Bolnicom i CSR a suradnja se odvija po pitanjima implementacije zajedničkih akcija: darivanja krvi i potreba stanovništva (humanitarne akcije). U suradnji sa Općinskim štabom civilne zaštite vrše se pripreme u slučaju pojave elementarnih nepogoda.

Prema upitniku navedeni prioriteti organizacije se odnose na opremu i to: terensko vozilo, čebadi, šatori, sredstva za higijenu, hrana, odjeća i obuća.

• Hrvatsko-katoličko dobrotvorno društvo Gračanica

U općini djeluje Hrvatsko-katoličko dobrotvorno društvo (u daljem tekstu HKD). Prema prikupljenim podacima u Društvu djeluju tri (2 m/ 1ž) volontera i Društvo nema profesionalno angažovanog osoblja.

Prema podacima sa 01.06.2010. godine slijedi pregled korisnika/ca HKD-a:

Rn. Br.	Maloljetni korisnici	Broj (sa 01.06.2010.)	Gender		Napomena:
			M	Ž	
1.	Djeca i mladi	50	32	18	
	- djeca i mladi	10	7	3	Uglavnom djeca čije porodice nemaju nikakvih primanja (djeca samohranih roditelja)
	- djeca iz materijalno neobezbjeđenih porodica	40	25	15	Društvo pomaže djecu sa posebnim potrebama također.

2.	Roditelji	100	80	20	
3.	Odrasle osobe u stanju socijalne potrebe	294	135	159	
	Stare osobe bez porodičnog staranja	20	15	5	
	Odrasle osobe u stanju socijalne potrebe	274	120	154	Penzioneri, invalidne osobe, obitelji i dr. u stanju socijalne potrebe
Ukupno:		444	247	197	

Društvo djeluje u prostorijama (kontejner) doniranom od strane EUFOR-a i ima prilagođen pristup za invalidne osobe. Društvo nije adekvatno opremljeno niti ima elektronsku bazu podataka o korisnicima/ama. Istaknuto je da im je neophodna uredska oprema.

Članovi/ice Društva su pohađali treninge organizovane od strane Općine Gračanica, a zbog limitiranih sredstava nisu u mogućnosti da organizuju iste. Naglašeno je da su svi treninzi korisni uz napomenu da je mali interes za iste.

Društvo kroz humanitarne akcije aktivno pomaže svim kategorijama stanovništva a naročito mlade i starije osobe. Također su omogućili podršku: dječijim vrtićima, Centrima za zbrinjavanje starijih osoba „Duje“-Doboj Istok, Bolnicu Gračanica, sportska društva i drugima koji im se obrate za pomoć.

Društvo surađuje sa Crvenim križom, Centrom za socijalni rad, UG „Osmijeh“, Udruženje penzionera, javnim ustanovama, mjesnim zajednicama i sa Centrom za napuštenu djecu u Tuzli.

Prema upitniku navedeni prioriteti Društva se odnose na suradnju sa svim relevantnim partnerim u oblasti socijalne zaštite, humanitarnih aktivnosti i lokalnom zajednicom sa akcentom pomoći mladima.

- **Društva za psihosocijalnu pomoć starim osobama i djeci sa posebnim potrebama „Osmijeh“ u Gračanici**

Prema podacima iz Strategije za mlade Općine Gračanica, na na teritoriji općine Gračanica društvo **Osmijeh** otpočelo je sa promocijom i razvijanjem organizovanog dobrovoljnog rada (ODR), po uzoru na iskustva razvijenih zemalja. Time je društvo Osmijeh bilo prva organizacija a Gračanica prva općina u BiH koja se počela baviti organiziranim volonterskim radom. Prema istom izvoru, a na volonterskoj osnovi, relairovane su aktivnosti izgradnje temelja novog Osmijehovog centra na Bazenu, a 1998. godine su, zajedno sa belgijskim volonterima, izgradili četverorazrednu školu u selu Buk, kao i dječije igralište u Lukavici.

U Gračanici je formiran prvi volonterski Centar u BiH (pri društvu Osmijeh), i on već duži niz godina predstavlja BiH u IAVE (Međunarodnoj organizaciji za podršku volonterizmu), GYSD (Svjetskoj mreži mladih volontera) i CEV (Evropskom volonterskom centru). Od strane građana općine Gračanica, prije svega mladih ljudi, volonterizam i volonterske aktivnosti su prepoznate i dobro prihvaćene kao jedan od načina za aktivno uključanje u zajednicu i doprinos njenom razvoju. Društvo „Osmijeh“ je do sada educiralo više od 2000 prosvjetnih radnika širom BiH, od kojih je veliki broj upravo iz Gračanice. Ogroman je broj mladih koji imaju iskustva u volonterskom radu i koji su i sami prošli niz edukacija, kao i predstavnika drugih NVO-a. Društva „Osmijeh“ su od strane mreže koju čini 1200 nevladinih organizacija širom Evrope, „Volonterurope“ u 2009. godini dobili prestižno priznanje „Aktivni građani Evrope 2009.“.⁴⁹

⁴⁹ Izvor podataka: Strategije za mlade Općine Gračanica

Udruženje je svojim aktivnostima izgradilo objekat na parceli koju su dobili od općine, u tom objektu se odvijaju razne aktivnosti.

- **Udruženje “ANEA-Mladi Gračanice” Gračanica⁵⁰**

Udruženje je osnovano 11.03.2009. godine s ciljem da se život mladih u Gračanici obogati novim dešavanjima, te da se mladima pruži šansa za realizaciju ideja sa područja edukacije, sporta, kulture, ekologije i drugih društvenih područja, koju do sada nisu imali.

Djelatnosti Udruženja se odnose na afirmaciju mladih, povećanja svijesti lokalne zajednice o problemima mladih i organizovanje različitih naučnih, kulturno – umjetničkih i sportskih programa, humanitarnih akcija za pomoć mladima, javnih tribina, okruglih stolova, predavanja, tematskih zborova, seminara i savjetovanja od interesa za mlade.

Udruženje je svojim aktivnostima iniciralo sa su od općine dobili na korištenje prostorije u BKC, u tom objektu se odvijaju razne aktivnosti. Prioriteti udruženja su opremanje (računari, didaktički materijal, namještaj) i edukaciju članova udruženja na teme: namicanje sredstava, omladinskih politika i dr.

- **Udruženje “slijepih i slabovidnih lica-građana” Gračanica⁵¹**

Udruženje u općini Gračanica je osnovano 2003. godine s ciljem da se život slijepih i slabovidnih građana u Gračanici obogati novim dešavanjima, te da se licima pruži šansa za realizaciju ideja sa područja edukacije, sporta, kulture i drugih društvenih područja, koju do sada nisu imali i koji su ostvarivali putem Udruženja slijepih i slabovidnih lica TK.

Djelatnosti Udruženja se odnose na pomoć slijepim i slabovidnim licima, povećanja svijesti lokalne zajednice o problemima slijepih i slabovidnih lica organizovanje sportskih programa i humanitarnih akcija za pomoć slijepim licima koji su slabog materijalnog stanja. Obilježavanje dana bijelog štapa, godišnu skupštinu udruženja i drugo se organizuju

Udruženje broji 50 članova od kojih je 2 djece (1 dijete u osnovnom obrazovanju i 1 dijete u srednjem obrazovanju), 5 lica su uposlenici a ostali članovi/ice ovog udruženja imaju novčanu pomoć koju im omogućavaju institucije za pomoć tuđih lica. Udruženje radi na volonterskoj osnovi, a Udruženju u radu pomažu i videće osobe.

Udruženje ima svoje predstavnike u sportskim aktivnostima od kojih je šahovska sekcija postigla dobre rezultate i najaktivnija je.

Udruženje ima dobru saradnju sa Udruženjem slijepih i slabovidnih lica TK sa kojima sarađuje i za izdavanje časopisa za slijepe osobe slanjem stalnih informacija o provedenim aktivnostima. Udruženje sarađuje i sa drugim udruženjima kao što su Osmijeh i Merhamet s ciljem zadovoljavanja potreba svojih članova kojima ova udruženja pružaju potrebne pomoći.

Za potrebe udruženja se privrednici naše općine odazivaju u vidu novčane pomoći udruženju za rješavanje problema. Za udruženje je općina obezbjedila prostorije za rad, koje je potrebno opremlje (računar sa štampačem, mašina za obuku na Brajevom pismu, namještaj) i edukaciju članova udruženja na teme: namicanje sredstava i dr oblasti neophodnih za rad i razvoj udruženja.

- **Udruženje građana (roditelja i nastavnika) „Naša budućnost“ Gračanica**

Na inicijativu određenog broja nastavnika i roditelja sa izraženim altruističkim osjećanjima formirano je udruženje građana (roditelja i nastavnika), koje radi na rješavanju problema i unapređenju kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada što svakako podrazumijeva i kvalitetnu socijalnu inkluziju i inkluzivnu nastavu. Udruženje je formirano u septembru 2009.

⁵⁰ www.anea-mg.com

⁵¹ Podaci iz Udruženja

godine, registrovano u opštini Gračanica i dobilo saglasnost Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, a u skladu sa sledećim ciljevima djelovanja: Unapređenje kvaliteta odgojno-obrazovnog rada, ishoda učenja i vladanja; Rad sa djecom sa posebnim potrebama i poteškoćama u učenju i vladanju; Razbijanje predrasuda o djeci i osobama sa posebnim potrebama i poteškoćama u učenju i vladanju; Podsticati i razvijati socijalnu inkluziju; Razvijanje sposobnosti nenasilne komunikacije i kooperativnosti u radu; Edukacija roditelja i staratelja o radu sa djecom sa posebnim potrebama i poteškoćama u učenju i vladanju; Promocija potreba društva i porodice u odgoju i obrazovanju; Edukacija članova šireg društva o potrebama odgajanja i obrazovanja za budućnost; Istraživački rad na polju odgoja i obrazovanja; Uspostavljanje čvrste saradnje između porodice, škole i lokalne zajednice; Razmjena iskustava na polju odgojno-obrazovnog rada sa drugim sličnim udruženjima na lokalnom, državnom i međudržavnom nivou i dr.

U udruženju nema stalno poslenih i rad je isključivo na volonterskoj osnovi. Trenutno postoji, 312 aktivnih/pasivnih članova koji su spremni da daju svoj doprinos kroz rad ili materijalna sredstva. U sastavu članova Udruženja se nalaze i profesionalci iz oblasti socijalne zaštite: 1 socijalni radnik, 1 psiholog, 5 pedagoga, 2 defektologa, 39 nastavnika, 2 dipl. Pravna, 2 pravnik i 5 ostalih (savjetnici, mag. nauka i dr.)

Broj djece/mladih korisnika/ca Udruženja sa 01.06.2010. godine je 1221 djece/mladih, 74 djece sa posebnim potrebama, 13 djece sa problematičnim ponašanjem, 32 djeteta iz materijalno neobezbjeđenih porodica i 28 djece samohranih roditelja.

Aktivisti i članovi/ice udruženja su prisustvovali treninzima, tačnije njih 29, na teme rad sa djecom sa posebnim potrebama 18 članova, nasilje u porodici 4 člana, maloljetnička delikvencija 3 člana, prava djeteta 7 članova, problematika djece sa poremećajem u ponašanju 3 člana i uloga preventivnih programa 1 član.

Udruženje je provodilo programe usmjerene na psihosocijalnu pomoć članova porodica djece sa posebnim potrebama, okrugle stolove i rad sa roditeljima na teme socijalne inkluzije i inkluzivnog obrazovanja. Udruženje je u 2010. godini održalo 2 radionice za roditelje i nastavnike na kojoj su izneseni problemi sa kojima se susreću roditelji i nastavnici kada je u pitanju inkluzivno obrazovanje.

Saradnja sa javnim institucijama je izuzetno dobra i imamo uspostavljenu suradnju sa Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta; Prosvjetno pedagoškim zavodom; JU OŠ „Hasan Kikić“, Centrom za socijalni rad Gračanica, Mješovitom srednjom školom. Od NVO interes su pokazale nažalost samo sljedeće organizacije: Udruženje slijepih slabovidnih, Merhamet, Karitas, Biro za ljudska prava – Tuzla, Mostovi saradnje – Tuzla.

Udruženje je relativno mlado i djeluje u prostorijama OŠ Hasan Kikić u Gračanici te je iskazana potreba za rješavanjem adekvatnog prostora za djelovanje udruženja sa prilagođenim arhitektonskim prilazom kao i opremanje istog sa adekvatnim tehničkim i didaktičkim materijalom. Također, istaknuta je potreba za uspostavljanjem el. baze podataka.

• **Udruženje građana “PREPOROD” Gračanica**

Udruženje građana „PREPOROD“ ima nekoliko sekcija među kojima su posebno aktivne likovna i književni klub, a pored uobičajenih aktivnosti –kulturnih priredbi, organizuju likovne kolonije i književne večeri, izdaju kulturni časopis pod nazivom „AVLIJA“ sa odabranim književnim i likovnim prilogima

• **Udruženje građana –kulturno-umjetničko društvo “Adem Alić” Gračanica**

Udruženje građana kulturno umjetničko društvo „ADEM ALIĆ“ ima više sekcija među kojima su posebno aktivne folklorna, dramska, likovna, muzičari-tamburaši, književni klub i td., a pored uobičajenih aktivnosti – kulturnih priredbi, večeti tamburaša, organizuju

dramske predstave, likovne izložbe, književne večeri na kojima se vrši promocija knjiga, časopisa, itd.

Kulturno umjetničko društvo je učestvovalo na smotrama stvaralaštva u BiH, gostovali su u bratimljenim gradovima u Francuskoj i Italiji, organizuju međunarodnu smotru folklora u Gračanici u saradnji sa kulturno umjetničkim društvima iz Poljske. Društvo ima 200 članova, a okuplja omladinu u folklornoj sekciji tako da ima tri postave. Za društvo potrebno obezbijediti muzičke instrumente, opremu –narodne nošnje, itd.

Udruženje je svojim aktivnostima iniciralo sa su od općine dobili na korištenje prostorije u BKC, u tom objektu se odvijaju razne aktivnosti.

U oblasti *ekologije*, u općini Gračanica djeluju:

- **NVO EKO OAZA**⁵²

EKO OAZA je nevladina, nepolitička, neprofitna organizacija, u koju se građani slobodno i dobrovoljno udružuju radi očuvanja životne sredine, razvoja lokalnog turizma, zaštite ljudskih prava i evropskih integracija.

Vizije organizacije su:

- Općina Gračanica kao ekološka općina,
- Lokalna zajednica sa visokom ekološkom sviješću,
- Turizam na evropskom nivou.

Ciljna grupa su: djeca školskog uzrasta, studenti, građani i sl.. Organizacija djeluje u osnovnim i srednjim školama, visokoobrazovnim ustanovama, lokalnoj zajednici. Udruženje obuhvata oko 150 članova, nema nikakvih prostorija za rad i aktivnosti članova su uglavnom volonterskog tipa.

Ciljevi organizacije su: organizovanje stručnih skupova, savjetovanja i seminara u oblasti ekoloških ljudskih prava; objavljivanje publikacija o ekološkim ljudskim pravima, turizmu i evropskim integracijama; saradnja sa osnovnim i srednjim školama radi podizanja svijesti učenika o potrebi zaštite životne sredine, obavljanje i svih drugih djelatnosti u skladu sa zakonom.

Organizacija je implementirala sljedeće projekte: „Marginalizacija romske djece u školama Tuzlanskog kantona“, „Budimo im uzor“, „Primarna selekcija ambalažnog otpada iz čvrstog komunalnog otpada na području općine Gračanica“.

Tekući projekti su: „Etno kutak u školi-bosanska soba“, „Reciklaža kao primjer odvojenog prikupljanja otpada“, „Reciklažna dvorišta u Gračanici“, „Turistička signalizacija na području općine Gračanica“ i "Selekcija ambalažnog otpada na području općine Gračanica" u okviru kojeg se vrši edukacija učenika OŠ na području opštine.

Donatori organizacije su: Vlada TK, FMOIT, Općina Gračanica, pojedinci, a partneri: NVO-i koji se bave zaštitom okoliša, Udruženja građana lovaca i ribolovaca, lokalna zajednica.

3.6. Privatni sektor

U općini Gračanica postoji Udruženje poslodavaca i samostalnih poduzetnika općine Gračanica kao i Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara Općine Gračanica.

U općini Gračanica je izvršena privatizacija u skladu sa procesom privatizacije u okviru Agencija za privatizaciju, iz čega proizilazi da su sva preduzeća privatizovana.

⁵² www.ngo.ba

Udruženje poslodavaca i samostalnih poduzetnika općine Gračanica (Skrraćeni naziv Udruženja: UDRUŽENJE POSLODAVACA GRAČANICA) je osnovano 2007. godine sa osnovnim ciljevima: predstavljanje i zastupanje poslodavaca u odnosima sa sindikatima i vladama; ostvarivanje uticaja na poboljšanje i razvoj mikro i makro ekonomskog okruženja; pružanje stručne podrške i pomoć članovima/icama u različitim oblastima i djelatnostima (porezi, pravna pitanja, socijalna politika, itd.); poboljšanje konkurentnosti preduzeća na domaćem i inostranom tržištu; saradnja sa istim ili srodnim domaćim i inostranim udruženjima i institucijama; ostvarivanje drugih interesa poslodavaca u oblasti ekonomske politike, poreske politike i politike zapošljavanja; i dr.

Zadaci Udruženja usmjereni su na ostvarivanju ciljeva Udruženja, a koji se odnose na:

a) oblasti poslovanja;

- pomaganje članovima/icama u utvrđivanju njihove proizvodno-poslovne orijentacije, pomaganje članovima u donošenju poslovnih planova i investicionih programa
- analiziranje poslovanja članova/ica i predlaganje mjera i aktivnosti za unapredjenje poslovanja;
- koordiniranje poslovnih aktivnosti članova u cilju ostvarivanja povoljnijih poslovnih rezultata;
- zastupanje Udruženja u cilju organizovanog nastupa na domaćem i inostranom tržištu (sagledavanje obima, strukture i dinamike ponude privrednih proizvoda to jest roba koje nude članovi/ice; praćenje ponuda i traženje roba na domaćem i stranom tržištu; prezentacija ponude i traženje roba članova Udruženja na sajmovima i sličnim manifestacijama u zemlji i inostranstvu i dr.);
- pružanje pomoći članovima/icama u radu sa bankama i drugim štednokreditnim institucijama;
- informisanje članova o najjpovoljnijim uslovima angažovanja kreditnih sredstava za tekuću proizvodnju i investicije;
- pružanje organizaciono-stručne podrške članovima/icama u izboru, nabavci i postavljanju savremene informacijske opreme radi izgradnje jedinstvenog informacionog sistema za svoje članove i njegovog povezivanja sa drugim sistemima u zemlji i svijetu i dr.

b) oblast saradnje sa nadležnim organima

- informisanje nadležnih organa na nivou općina, kantona i Federacije BiH o rezultatima i teškoćama u poslovanju članova, kako bi se informacije koristile za donošenje odgovarajućih mjera u oblasti tekuće ekonomske i razvojne politike;
- saradnja sa nadležnim organima u općinama, kantonima i Federaciji BiH na donošenju propisa i mjera od interesa za članove;
- zastupanje interesa članova pred organima, u privrednim komorama i drugim asocijacijama u koje se, voljom članova Udruženja uključilo;
- praćenje propisa i mjera na nivou Federacije BiH koje se odnose na izvozno-uvoznou politiku i dr. i informisanje članova o njihovoj sadržini;

c) oblasti informisanja i edukacije

- uspostavljanje organizovanije saradnje sa obrazovnim, naučnim i stručnim institucijama u cilju zadovoljavanja interesa svih članova.
- Organizovanje obuke članova Udruženja, u skladu sa ispoljenim interesima članova koji proizilaze iz njihove poslovne orijentacije (predavanja, seminari, kursevi, savjetovanja, stručne ekskurzije Udruženja u zemlji i inostranstvu i drugi oblici edukacije);

- Organizovanje saradnje sa štampom, radiom i televizijom u cilju blagovremenog stručnog, cijelovitog i objektivnog informisanja Udruženja, stručne i šire javnosti o rezultatima i teškoćama u poslovanju članova;⁵³

Udruženje sada ima 51 člana koji su u svojim aktivnostima zajedno učestvovali na privrednim sajmovima unutar BiH kao i na međunarodnim sajmovima, također su kao partneri sa općinom bili organizatori međunarodnog sajma Grapos ekspo 2010. Gračani- ca gdje su bili učesnici iz 7 susjednih država.

Udruženje učestvuje u čitavom nizu društveno korisnih projekata. Direktnim akcijama i donacijama nastoje dati svoj doprinos u uređenju zajednice.

Ovo Udruženje kao i drugi privatni subjekti pomaže razvoju poslovnog okruženja u BiH. Podržavaju projekte očuvanja zdrave životne okoline, pomaže edukaciju i zapošljavanje mladih stručnjaka, te izgradnju lokalne infrastrukture. Kroz jasno definisanu poslovnu politiku Udruženja podržani su različiti oblici razvojnih projekata u oblasti sporta, kulture, umjetnosti i edukacije.

Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara Općine Gračanica, osnovano je sa ciljem da omoguće svojim članovima/icama ostvarivanje pojedinačnih i grupnih prava u ovoj oblasti, kao i pružanje pomoći svim građanima organizovanjem edukacija iz oblasti poljoprivrede. Na području općine Gračanica su uz pomoć ovog udruženja podignuti novi zasadi voća, ostvarena plastenička proizvodnja povrća, povećan prinosi poljoprivrednih proizvoda, osnovane nove farme za tov junadi itd. što sve doprinosi stvaranju boljih uslova života u ovoj sredini i omogućavanje bolje egzistencije njenih stanovnika.

3.7. Mediji

Prema podacima Općine Gračanica, u općini djeluju Radio Gračanica. Ova medij djeluje kao jedan poslovna jedinica u okviru JU Bosanski kulturni centar.⁵⁴

U općini Gračanica djeluje i nekoliko Internet portala. Slijedi pregled istih:

- www.opcina-gracanica.ba,
- www.gracanica.net,
- www.bkc-gracanica.com.

Novine

U općini Gračanica izlaze: Gračanički glasnik, Gračaničke novine i Printel.

Gračanički glasnik je časopis za kulturnu istoriju koji afirmiše kulturnu tradiciju ovog kraja (istoriografiju, književnost, umjetnost, etnologiju, kulturno nasleđe, itd). Izlazi od 1996. Godine, 2 x godišnje, tako da je u pripremi 30-i broj ovog časopisa koji ima 150 stranica.⁵⁵

Udruženje Građana „FORUM” izdaje informativno glasilo pod nazivom „Gračaničke novine” koje izlaze 1 x mjesečno.⁵⁶

Printel je općinsko informativno glasilo u kojem se objavljuju prilozi o aktinostima Općinskog vijeća, ostalih općinskih organa i Javnih ustanova. Izlazi svakih 15 dana odnosno po potrebi.⁵⁷

⁵³ Statut Udruženja i www.upgracanica.com

⁵⁴ www.bkc-gracanica.com

⁵⁵ www.gracanickiglasnik.ba

⁵⁶ www.gracanickenovine.com

⁵⁷ www.opcina-gracanica.ba

4. SEKTOR VODOSNABDIJEVANJA

Vodosnabdijevanje, energetika, kanalizacija i održavanje čistoće predstavljaju najvažnije prioritete s obzirom da se na njima stvaraju uslovi za život i nesmetano funkcionisanje lokalne zajednice.

Obezbjedenje stanovništva pitkom vodom ima prvenstvo nad ostalim vidovima korištenja vode s obzirom na činjenicu da se potrebe za tehnološkom vodom rješavaju lakše i uglavnom vodom slabijeg kvaliteta. Snabdijevanje stanovništva vodom u općini Gračanica riješeno je gradskim sistemom snabdijevanja sa prirodnih izvorišta vode (tri u Sokolu, jedan u Škahovici) te četiri izvorišta bunara (Sklop II i Sklop III iz Kamenoloma, Hadžijina voda i Soljanuša). Snabdijevanje vodom na nivou mjesnih zajednica riješeno je mjesnim vodovodima iz prirodnih izvorišta i bunara.

Snabdijevanje stanovništva vodom za piće nije sveobuhvatno riješeno. Prisutan je neracionalan parcijalni pristup rješavanja snabdijevanja vodom (na nivou mjesne zajednice i općine).

Poseban problem predstavljaju otpadne vode. Razvojem privrede i naselja (tj. rastom stanovništva) u proteklom periodu sa rastom potrošnje vode enormno su se povećavale i količine otpadnih voda.

O kojim je količinama otpada u vodi riječ, kao i o intenzitetu zaganjenja, govore podaci o dijelu područja Regije SI (Tuzlanska kotlina) koje je u prostoru ex Jugoslavije sa ekološkog aspekta bilo jedno od najugroženijih. Na području općine Gračanica količina otpadnih voda iznosi cca 3000 m³/dan.

Kanalizacijom je obuhvaćen uglavnom općinski centar dok je problem još uvijek evidentan u većini mjesnih zajednica (djelimično rješenje kanalizacione mreže je u MZ Miričina, Pribava, Stjepan Polje i Malešići). Rješavanje ovog problema je otežano zbog specifične konfiguracije zemljišta koje otežava i poskupljuje izgradnju.⁵⁸

4.1 JP „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica

Vodovodom upravlja „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica sa 51% državnog kapitala kojim upravlja Općina Gračanica i 49% privatnog kapitala u vlasništvu 23 radnika – vlasnika kapitala. Osnovna djelatnost d.o.o „Vodovod i kanalizacija“ je snabdijevanje stanovništva vodom, odvođenje otpadnih i oborinskih voda. Organizacija preduzeća treba da uslijedi poslije rješavanja održavanja kanalizacije i preuzimanja na održavanje seoskih vodovoda.

Sa 31.12.2004. godine na vodovodnu mrežu priključeno je 4593 domaćinstva i 550 privrednih subjekata. U periodu od 1982. do 2004. godine priključivano je prosječno godišnje 127 subjekata. Od ukupno 790 stanova u stambenim naseljima priključeno je 510 a za ugradnju ostalo je još 280 stanova. Na području regije ne postoji regionalni kanalizacijski sistem. Ne postoje uređaji za prečišćavanje gradskih otpadnih voda.⁵⁹

Slijedi pregled zaposlenog kadra u ovom preduzeću:

1.1	Broj zaposlenih i stručni profil u komunalnom/im preduzeću/ima	Gender		Ukupno:	Napomena:
		M	Ž		
	Direktor	1		1	
	Tehnički direktor	1		1	

⁵⁸ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja Općine Gračanica (2005-2010)

⁵⁹ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja Općine Gračanica (2005-2010)

Služba za obračun vode i finansije	2	3	5	Po sistematizaciji: 7
Poslovođa na održavanju sistema i proizvodnji vode	1		1	SSS
VKV vodoinstalater	1		1	Po sistematizaciji: 2
KV vodoinstalater	3		3	Po sistematizaciji: 5
NK radnici	4		4	Po sistematizaciji: 6
Dispečer	3		3	Po sistematizaciji: 4
Ukupno:	16	3	19	

Prikupljeni podaci o broju korisnika/ca usluga ovog preduzeća ukazuju na sljedeće:

Korisnici/ce komunalnih usluga sa 1.09.2010.	Ukupno	Gender		Opis trenutnog stanja/dodatna napomena s osvrtom na ugrožene kategorije stanovništva:	Izvor informacija:
		M	Ž		
Broj korisnika/ca	19.000	9.000	9.000		JP „ViK“
Total:	19.000	9.000	9.000		

Preduzeće ne raspolaže podacima o socijalno ugroženim kategorijama stanovništva - korisnika/ca usluga istog. Korisnici/ce usluga preduzeća nisu obuhvaćeni određenim programom subvencioniranja ili nekom drugom relevantnom mjerom jer iste nisu uspostavljene u općini Gračanica.

Preduzeće ima dobru saradnju sa MZ i ista se odnosi na usaglašavanje aktivnosti na razvoju sistema. Saradnja postoji kako sa javnim tako i nevladinim organizacija i na zadovoljavajućem je nivou.

Po pitanju materijalnih resursa, preduzeće vrši upravljanje i održavanje postojećih sistema, a sredstva za razvoj sistema ne posjeduje.

Prikupljeni podaci ukazuju da su zaposlenici imali obuku osoblja na sanaciji gubitaka u sistemu (4 učesnika). Obuka je održana u trajnju 4 dana. Po pitanju potreba u oblasti edukacije, istaknuto je

da su neophodne obuke iz oblasti ekonomsko-finanjsijskih poslova i 'primjene novih tehnologija i materijala u oblasti vodovoda i kanalizacije.

Istaknuti su sljedeći prioriteti preduzeća u svrhu poboljšanja usluge vodosnabdijevanja: oprema, saradnja sa drugim sektorima, saradnja sa zajednicom i korisnicima, kao i uspostava ekonomske cijene usluga.

4.2 JP „KOMUS“ d.o.o. Gračanica

U općini Gračanica, javno komunalno preduzeće zaduženo za upravljanje čvrstim otpadom je JP „Komus“ d.o.o.

JP „Komus“ je osnovano kao javno komunalno preduzeće 1989.godine Odlukom Skupštine Opštine Gračanica. 49% kapitala JP „Komus“ je privatizirano 2001.godine odlukom Kantonalne agencije za privatizaciju. Postojeći pravni oblik JP „Komus“ kao društva sa ograničenom odgovornošću je definisan 2004. godine Odlukom o registraciji privatizacije, obliku organizacije i usklađenosti statuta sa Zakonom kompanije.

Djelatnost odlaganja komunalnog otpada je dodijeljena JP „Komus“ Odlukom o komunalnim djelatnostima i komunalnom redu („Službeni glasnik općine“, broj:05/07) koja je usvojena od strane Općine Gračanica, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Kantona Tuzla („Službene novine Kantona Tuzla“, broj:11/05).

Prema gore navedenoj odluci, JP „Komus“ obavlja sljedeće djelatnosti pored svoje osnovne djelatnosti (odlaganje komunalnog otpada): čišćenje i održavanje, održavanje javnih prostora, održavanje javnih parking prostora i javnih garaža, osim ako nije drugačije uređeno,

održavanje groblja, osim ako nije drugačije uređeno, tržna mjesta i pijace, ukrašavanje i pružanje aktivnosti u saradnji sa javnom ustanovom „Veterinarska stanica” Gračanica.

JP „Komus” upravlja javnom deponijom te je zaduženo za njegovu organizaciju, održavanje i pravilno odlaganje otpada, u skladu sa ovom Odlukom.

Količina i sastav otpada

Nema tačnih podataka o količini otpada na postojećem odlagalištu otpada. Godišnja količina miješanog komunalnog otpada koja se odloži na postojeće odlagalište procijenjena je od strane JP „Komus” i iznosi 27.914 m³/god. Količina otpada iz općine Doboj-Istok (oko 4.336 m³) je uključena u ovu količinu. Procijenjena je količina generiranog miješanog komunalnog otpada od 48.307 m³ godišnje. Od toga 57% otpad od domaćinstva a 43% od privrede. Na deponiju se vozi 60% ukupnog otpada (28.970 m³/god.)

Budući da nije vršeno ispitivanje sastava otpada, podaci o sastavu komunalnog otpada u općini Gračanica baziraju se na procjenama. Sastav otpada u odnosu na ukupnu masu proizvedenog otpada je procijenjen u izvještaju „Solving the problem of municipal solid waste in the municipalities of northern-eastern Bosnia and Herzegovina”, kojeg je izradio Tehnološki fakultet Zvornik, Univerzitet Istočno Sarajevo. Na osnovu ovih informacija te informacija o količini plastičnog materijala i papira/kartona u ukupnoj količini otpada u ruralnim područjima („Strategija upravljanja otpadom F BiH”), izvršena je procjena sastava otpada.

Broj korisnika/ca usluga i pokrivenost uslugom

Pokrivenost uslugom prikupljanja otpada u općini Gračanica je 56%. Od 20 mjesnih zajednica, samo njih pet je pokriveno uslugom prikupljanja otpada. Tabela 5 prikazuje broj korisnika/ca usluga u mjesnim zajednicama pokrivenim ovom uslugom:

Tabela 5 : Pokrivenost uslugom prikupljanja otpada

Mjesna zajednica	Broj korisnika/ca usluga
Gračanica	2.998
Pribava	314
Donja Lohinja	134
Donja Orahovica	604
Miričina	333
Malešići	Po vreći (samo za privredne korisnike/ce)
Vranovići	Po vreći (samo za privredne korisnike/ce)

Prema podacima iz JP „Komus”, za gore navedene mjesne zajednice, pokrivenost uslugom, na temelju ugovora s domaćinstvima i privrednim korisnicima, je 50%. Međutim, otpad se također odvozi i ne-tarifnim korisnicima, pa prava pokrivenost iznosi oko 90%. Ipak, ne postoje podaci o uslugama prikupljanja otpada za preostalih 14 registriranih mjesnih zajednica.

U cilju određivanja tačnog broja korisnika/ca usluga, Konzultant je pripremio upitnik „Tabela korisnika/ca usluga” kojeg su ispunili predstavnici JP „Komus”. Rezultati upitnika prikazani su i u slijedećim tabelama.

Tabela 6 : Broj i struktura korisnika/ca usluga prikupljanja otpada – domaćinstva

Mjesna zajednica		Tarifni korisnici		Ne-tarifni korisnici
Ruralna	Urbana	Platiše	Neplatiše	
Miričina		272	63	310
Donja Orahovica		482	118	586

Pribava		261	52	637
Donja Lohinja		106	30	260
	Gračanica	2.322	636	854

Tabela broj 7: Broj i struktura korisnika/ca usluga prikupljanja otpada – privredni korisnici

Mjesna zajednica		Tarifni korisnici		Ne-tarifni korisnici
Ruralna	Urbana	Platiše	Neplatiše	
Vranovići		1	2	-
Škahovica		2	-	-
Malešići		11	-	-
Pribava		19	6	8
Donja Lohinja		11	2	2
Donja Orahovica		34	1	7
Miričina		15	5	-
	Gračanica	407	139	31

Prikupljanje otpada u općini Gračanica vrši se:

- za domaćinstva – raznim vrstama vreća, 120 litarskim kantama i kontejnerima od 1,1 m³.
- za privredne korisnike –kontejnerima od 1,1 m³ i privrednim kontejnerima od 5 m³.

Odvojeno prikupljanje otpada

Na području općine Gračanica uglavnom se ne vrši selektivno prikupljanje otpada. Selektiranje i odvajanje otpada od strane korisnika/ca se ne primjenjuje.

U septembru 2009.godine započeo je pilot-projekt Udruženja građana „Eko-oaza” (u saradnji sa asocijacijom „Bihpak” iz Sarajeva, JP „Komus” i resornim službama Općine Gračanica) koji će se implementirati na području grada i u još nekoliko mjesnih zajednica. Na odgovarajućim mjestima u gradu postavljeni su kontejneri u koje bi se trebala odvojeno odlagati plastika, papir i staklo. Prvi rezultati pilot projekta bit će poznati u 11. mjesecu.

Institucionalni okvir za upravljanje čvrstim otpadom u Gračanici

Sistem upravljanja čvrstim otpadom u području općine je nadležnost Općine Gračanica. Općenito, sistem upravljanja čvrstim otpadom na području Kantona Tuzla je takav da su nadležnosti za rad komunalnih preduzeća usko povezane uz granice općina kojima pripadaju, a sustav funkcioniра prema modelu jedna općina – jedno javno komunalno preduzeće.

Održavanje parkova i javnih površina

Na području općine Gračanica održavanje parkova i javnih površina je povjereno JP „Komus”.

Groblja

Na području općine Gračanica postoje područja gdje su na više lokacija smještena groblja svih konfesija. Prema poznatim podacima ukupna površina zemljišta kulture „groblje” je 287.590 m². Svaka mjesna zajednica u zavisnosti od broja stanovnika ima svoju lokaciju za groblje ili više lokacija raspoređenih po zaseocima.

U mjesnoj zajednici Gračanica postoji više lokacija groblja tako da je:

- na 1 lokaciji „katoličko groblje” odnosno groblje za stanovnike katoličke vjeroispovijesti
- na 1 lokaciji „pravoslavno groblje” odnosno groblje za stanovnike pravoslavne vjeroispovijesti
- na 1 lokaciji „jevrejsko groblje” odnosno groblje za stanovnike jevrejske vjeroispovijesti
- na 10 lokacija (2 velika i 8 manjih) „mezarje” odnosno groblje za stanovnike islamske vjeroispovijesti

Održavanje lokacija groblja nije sistemski riješeno, nego građani se organizuju i po potrebi održavaju i urede površine groblja. Na postojećim lokacijama za groblja ima slobodnih mjesta za ukopavanje čiji se broj smanjuje te je potrebno planski pristupiti ovom problemu. Na postojećim lokacijama nije urađen „plan ukopavanja“ (nije izvršena parcelizacija sa pristupnim stazama).

Nove lokacije groblja se „poklanjaju“ vjerskim zajednicama. Prema prostorno planskoj dokumentaciji nema rezervisanih površina za nove lokacije groblja.

5. BIBLIOGRAFIJA

- Općina Gračanica
- Statut Općine Gračanica
- Kanton 10 u brojkama, Zavod za statistiku FBiH, 2010. godine
- Program kapitalnih investicija općine Gračanica (2010-2014)
- Odluka o Budžetu Općine Gračanica za 2010. godinu
- Analitika izdataka Budžeta za 2010. godinu
- Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010), novembar 2005.
- Strategija za mlade općine Gračanica
- JU Centar za socijalni rad
- Obrazovne ustanove
- Dom zdravlja Gračanica
- Policijska uprava
- Općinski sud
- JP „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica
- Crveni križ
- Hrvatsko katoličko društvo Gračanica
- UG „EKO OAZA“ Gračanica
- www.opcina-gracanica.ba
- www.opcina.net
- www.sirbegovic.com
- www.bkc-gracanica.com
- www.anea-mg.com
- www.ngo.ba
- www.upgracanica.ba

Aneks 1.1.

Pregled relevantnih dokumenata, korištenih za pripremu Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu :

- Protokol o postupanju i saradnji nadležnih institucija i organizacija s ciljem unapređenja multisektoralnog pristupa socijalne/dječije zaštite i inkluzije u odnosu na oblast vodosnabdijevanja uvođenjem referalnog mehanizma u općini Gračanica

- Prijedlog kriterija i mjera socijalne politike u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica;
- Strategija za mlade općine Gračanica
- Strategija partnerstva između nevladinih organizacija i Općine Gračanica
- Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011-2012)
- Program kapitalnih investicija općine Gračanica (2010 -2014)
- Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2010-2020)
- LEAP-Lokalni akcioni plan zaštite životne sredine općine Gračanica (2012-2017)
- Studija vodosnabdijevanja za partnerske općine, Program MDG-F, 2010. godine;
- **Budžet Općine Gračanica za 2012. godinu;**
- **Statut Općine Gračanica;**
- „Procjena situacije u oblasti socijalne/ dječije zaštite i inkluzije u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica“ septembar 2010. godine;
- „Socijalna uključenost u BiH, Izvještaj o humanom razvoju 2007“, UNDP/IBHI;
- „Konvencija o pravima djeteta“;
- „Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima“;
- “Tuzlanski kanton u brojkama”; Zavod za statistiku F BiH, 2012. godine
- Bilten – Statistički pregled septembar/rujan 2012. godine; Federalni zavod za zapošljavanje
- “ Vodič za ostvarivanje prava iz zdravstvene zaštite“, ICVA, mart 2011.godine
- Projektna dokumentacija Posebno usmjerenog projekta „Mapiranje potreba i unapređenje kvaliteta življenja djece sa posebnim potrebama, porodica u stanju socijalne potrebe i starih lica bez porodičnog staranja“;
- Izvještaj o monitoringu realizacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011-2012) za period 01.01.-30.06.2012.godine;
- Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH (Službene novine FBiH, broj 36/99, 54/04, 39/06, 14/09);
- Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (Službene novine TK, broj 12/00);
- Porodični zakon FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj; 35/05);
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Službene novine FBiH, br. 46/2010);
- Zakon o zdravstvenom osiguranju (Službene novine FBiH, br. 30/97, 7/02, 70/08);
- Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH (Službene novine FBiH, br. 21/09).

Aneks 1.2

Pregled dokumenata/ analiza koje su urađene u saradnji sa korisnicima/cama i profesionalcima iz oblasti socijalne/ dječije zaštite u okviru projekta „Demokratska uprava na polju ekonomije - Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“, a koji su imali uticaj na kvalitetniju izradu Akcionog plana za 2013-2014. godinu:

- Procjena situacije u u oblasti socijalne/dječije zaštite i inkluzije u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica, septembar 2010. godine;

- Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012. godinu;
- Izvještaj o monitoringu realizacije aktivnosti Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica;
- Dokument „Prijedlog kriterija i mjera socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica“;
- Projektna dokumentacija Posebno usmjerenog projekta u općini Gračanica „Mapiranje potreba i unapređenje kvaliteta življenja djece sa posebnim potrebama, porodica u stanju socijalne potrebe i starih lica bez porodičnog staranja“;
- Protokol o postupanju i saradnji nadležnih institucija i organizacija s ciljem unaprijeđenja multisektoralnog pristupa socijalnoj/dječijoj zaštiti i inkluziji u oblasti vodosnabdijevanja uvođenjem referalnog mehanizma u općini Gračanica.

Pregled uključenih osoba u proces izrade Akcionog plana jačanja zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu

Lista profesionalaca, predstavnika/ca, institucija/organizacija iz sistema socijalne/dječije zaštite i inkluzije, te sektora vodosnabdijevanja i dr. koji su doprinijeli procesu izrade Akcionog plana socijalnog jačanja zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu :

Rn. Br.	Ime i prezime	Funkcija	Institucija /organizacija	Adresa	Kontakt telefon/fax	E-mail adresa:
Komisija za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije						
1.	Razija Junuzović (predsjedavajuća)	Predstavnik-viši stručni saradnik za lokalni razvoj	Općina Gračanica, Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije	ul.M.M.Bašeskije br.1. 75320 Gračanica	Tel: 035 700 825 Fax: 035 707 000 Mob. 061 725 193	r.junuzovic@opcina-gracanica.ba
2.	Mr.Meliha Halilović	Predstavnik-Profesor	Osnovna škola „Hasan Kikić“	ul.111.brigade br.2. 75320 Gračanica	Tel: 035 703 652 Fax: Mob. 062 137 837	meliha.halilovic61@hotmail.com
3.	Jasminka Begović	Predstavnik – direktor	JU Centar za socijalni rad	ul.Armije R BiH br.6. 75320 Gračanica	Tel: 035 702 566 Fax: 035 703 144 Mob.062 137 747	jucsrgacanica@bih.net.ba
4.	Elvirs Delić	predstavnik	JU Dom zdravlja Gračanica	ul. Patriotske lige br.2. 75320 Gračanica	Tel: 035 703 689 Fax: 035 369 201 Mob. 066 810 260	elvirs.delic@bih.net.ba elvirs.delic@gmail.com
5.	Mr.Fuad Alić	Predstavnik-direktor	JP Vodovod i kanalizacija dd Gračanica	ul.Gračanički skver br.3. 75320 Gračanica	Tel: 035 702 007 Fax: 035 702 007 Mob. 061 152 225	vod.kan@bih.net.ba
6.	Jasmin Đulić	predstavnik	NVO EKO OAZA Gračanica	ul.Armije R BiH br.2. 75320 Gračanica	Tel: 035 706 845 Fax: Mob.061 876 149	jasmin.djulic@yahoo.com
7.	Advija Gazibegović	Predstavnik - komunalni inspektor	Općina Gračanica, Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove	ul.M.M.Bašeskije br.1. 75320 Gračanica	Tel: 035 700 861 Fax: 035 707 000 Mob. 061 858 614	a.gazibegovic@opcina-gracanica.ba

Aneks 1.4.

1.4. Pregled dosadašnjih projekata s osvrtom na akcione planove razvoja socijalne zaštite i inkluzije djece uspostavljenim u 48 općina/opština BiH

U periodu od 2003-2009. godine, uz podršku UNICEF-a i drugih donatora, IBHI je realizovao slične programe koji su imali za cilj da promoviraju djelotvorne i efikasne politike socijalne zaštite i inkluzije na svim nivoima, koje doprinose smanjenju siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti. U periodu od 2009-2012. godine, IBHI je kao tehnički partner UNICEF-a, učesnik u realizaciji dva sveobuhvatna programa: „Jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH (SPIS) i “Demokratska uprava na polju ekonomije: Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu” (MDG-F).

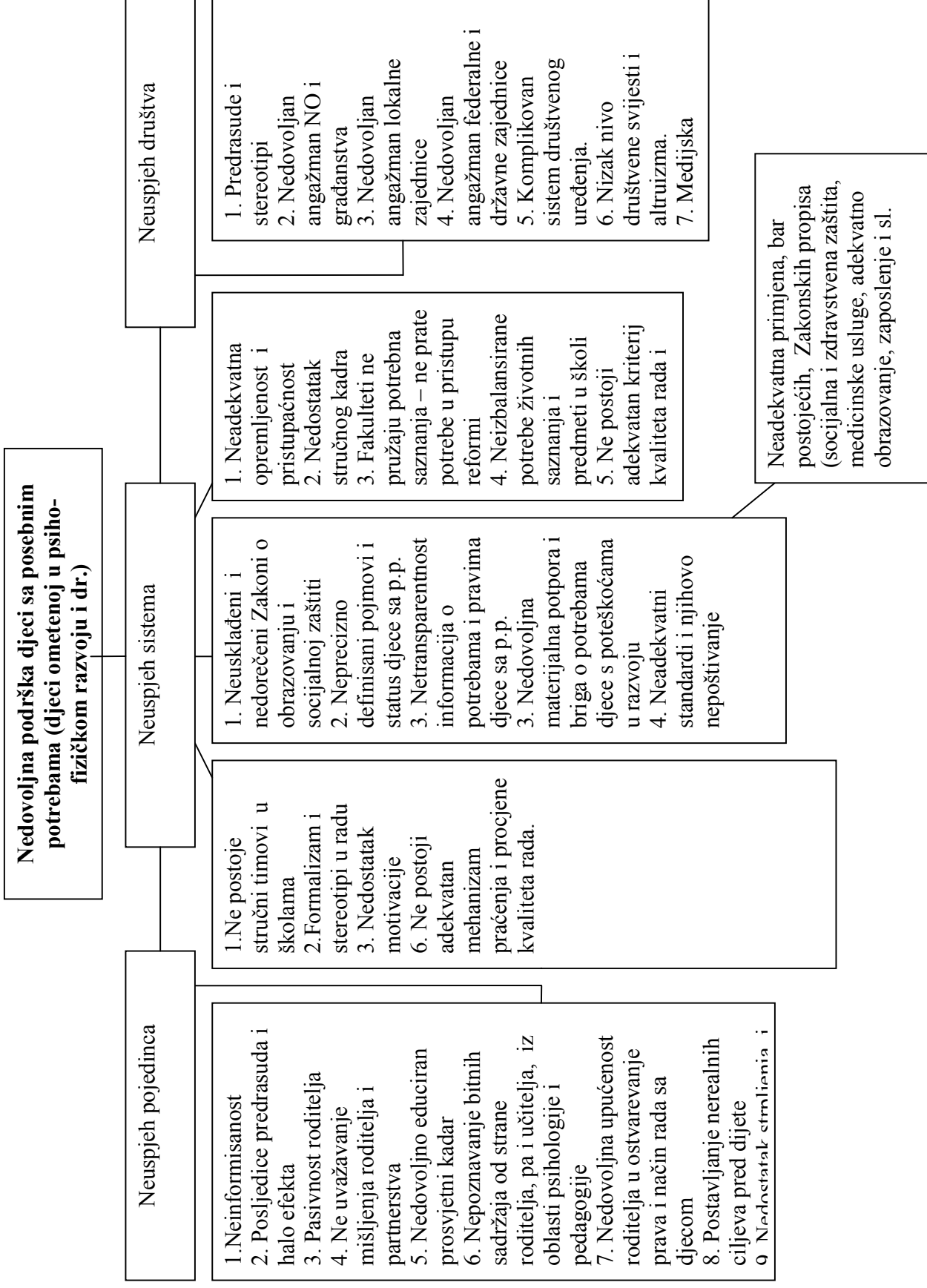
Na osnovu naučenih lekcija, koncept u okviru projektne implementacije na općinskom/opštinskom nivou se vremenom upotpunjavao novim, unaprijeđenim elementima. Odgovornosti OUO-a, kao koordinirajućih tijela projekta, su se vremenom također upotpunjavale.

U sljedećih 35 ciljanih zajednica, OUO-i su prerasli u općinske/opštinske Komisije za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije: Bihać, Bileća, Bosanski Petrovac, Bugojno, Čelinac, Derventa, Foča, Gacko, Goražde, Gračanica, Grad Istočno Sarajevo (Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Trnovo), Gradiška, Istočna Ilidža, Kakanj, Kiseljak, Kladanj, Kotor Varoš, Laktaši, Mrkonjić Grad, Neum, Novi Grad (RS), Novi Grad Sarajevo, Novi Travnik, Petrovac/Drinić, Petrovo, Prnjavor, Rudo, Teslić, Tešanj, Sanski Most, Srbac, Stolac i Višegrad.

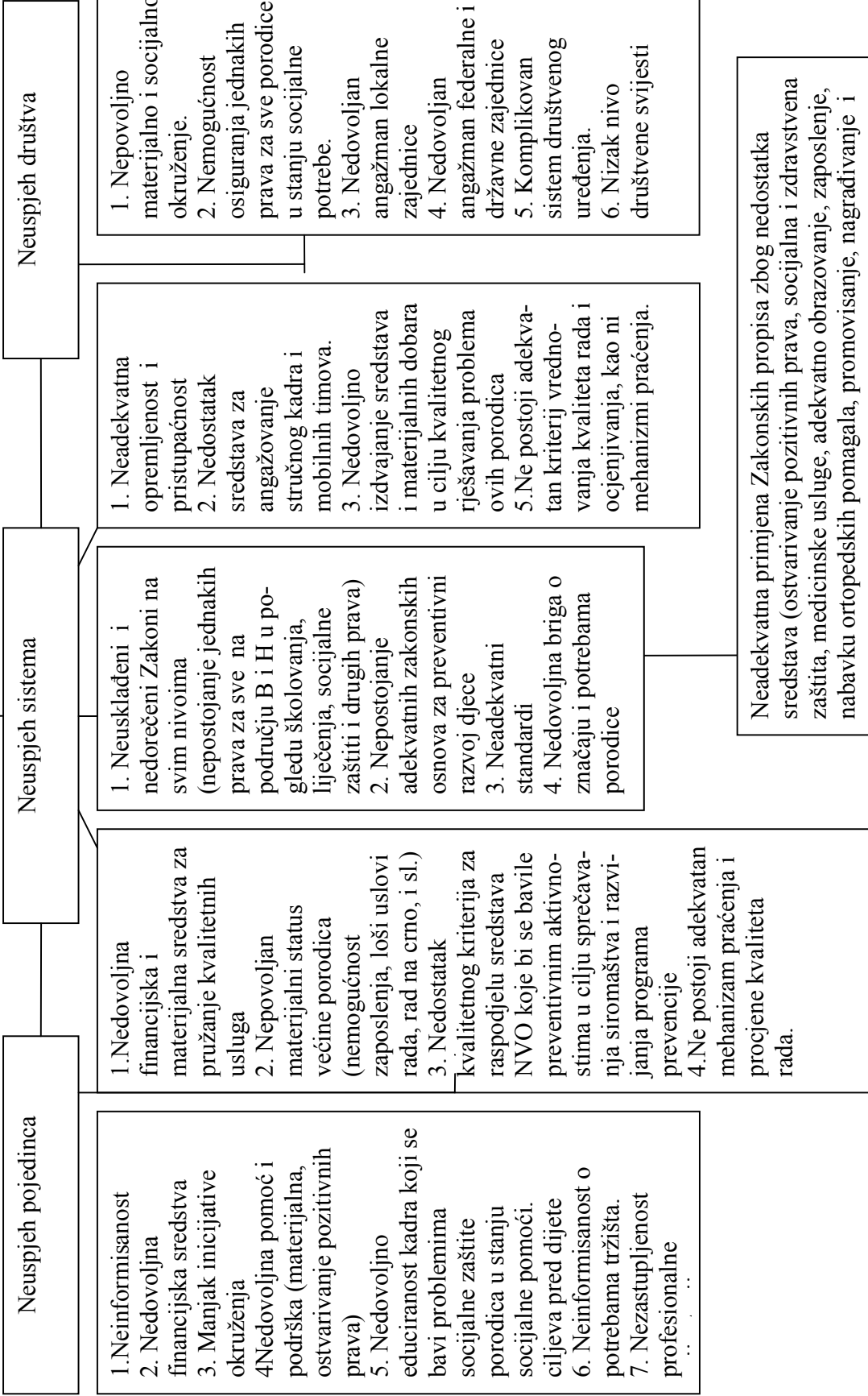
Navedeno je pokazatelj uticaja i doprinos projektnih aktivnosti institucionalizaciji tijela koja se bave socijalnom zaštitom i inkluzijom djece i odraslih. Bitno je naglasiti da su općinske/opštinske Komisije za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije u većini nastavile sa implementacijom započetih aktivnosti.

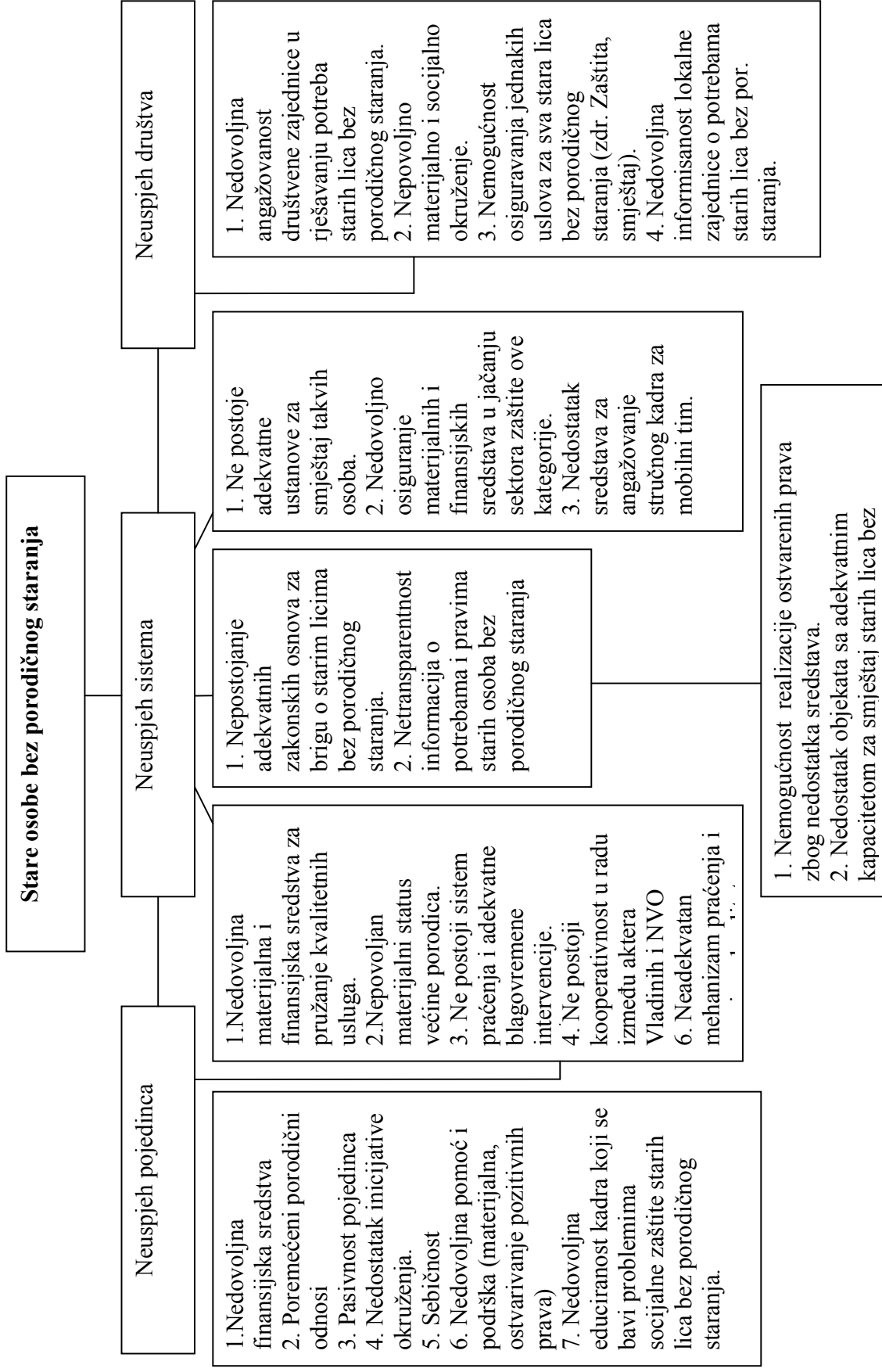
Prije implementacije UNICEF projekata u odabranim općinama/opštinama, niti jedna lokalna zajednica nije imala strateški dokument koji bi se bavio isključivo socijalnom i dječijom zaštitom, što je ukazivalo na nedostatak planiranja u oblasti socijalne zaštite i inkluzije, kao i na izostanak adekvatnog odgovora na rastuće potrebe djece i odraslih. UNICEF projekti su u ovoj oblasti podržali izradu dvogodišnjih Akcionih planova. Izrada ovih dokumenata je bila u nadležnosti OUO-a. Akcioni planovi su u svih 48 općina/opština usvojeni od strane Skupštine opštine/Općinskog vijeća kao lokalne strategije za razvoj socijalne zaštite i inkluzije. U općinama/opštinama Novi Grad i Laktaši, Komisije su samostalno izradile Akcione planove za period od 2012-2013. godine, koji su usvojeni od strane Skupština opština⁶⁰.

⁶⁰ Skupština opštine Novi Grad (RS) je na 31. redovnoj sjednici održanoj 23.02.2012. godine donijela Zaključak da se „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite za 2012-2013. godinu u opštini Novi Grad“ usvaja, te je isti stupio na snagu datumom usvajanja (Zaključak broj: 02-022-18/12). Skupština opštine Laktaši, je na 37. redovnoj sjednici održanoj 18.07.2012. godine usvojila „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite za 2012-2013. godinu u opštini Laktaši“ (Zaključak br. 01-022-111/12). Pomenuti akcioni planovi rađeni su u skadu sa metodologijom usvojenom tokom implementacije UNICEF/IBHI Projekta (HRBAP);

Porodice u stanju socijalne pomoći (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.)

Aneks 3: Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira, općina Gračanica

IZJAVA O PROBLEMU/POJAVI: Nedovoljna podrška djeci sa posebnim potrebama (djeci ometenoj u psiho-fizičkom razvoju)

ANALIZA UZROKA:

Direktni uzroci i pojave	Osnovni uzroci
1. Neuspjeh sistema (vlada i NVO-i) da obezbijedi sigurno okruženje i da odgovori na kršenja istog	1. Neadekvatna politika i pravni i regulatorni okviri, praćenje i izvještavanje: 1. Neusklađenim i nedorečenim Zakonima o obrazovanju i socijalnoj zaštiti 2. Neprecizno definisani pojmovi i status djece sa p.p. 3. Netransparentnost informacija o potrebama i pravima djece sa p.p. 4. Nedovoljna materijalna potpora i briga o potrebama djece s poteškoćama u razvoju 5. Neadekvatni standardi i njihovo nepoštivanje 6. Neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja 7. Nije zastupljena transparentnost informacija Generalno gledajući, nije uređen društveni sistem, nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri i nisu uspostavljeni adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi. 2. Sposobnosti profesionalaca: 1. Nedostatak stručnog kadra 2. Fakulteti ne pružaju potrebna saznanja – ne prate potrebe u pristupu reformi 3. Neizbalansirane potrebe životnih saznanja i predmeti u školi 4. Ne postoji adekvatan kriterij kvaliteta rada i ocjenjivanja 3. Fragmentirane, slabo finansirane i tehnički slabe strukture /službe odgovorne za dječiju zaštitu: 1. Ne postoje stručni timovi u školama 2. Formalizam i stereotipi u radu 3. Ne postoji sistem praćenja i adekvatnog, blagovremenog otkrivanja i rane intervencije. 4. Nedostatak motivacije 5. Ne postoji adekvatan mehanizam praćenja i procjene kvaliteta rada. 5. Neadekvatna opremljenost i pristupačnost Ustanova U oblasti vodosnabdjevanja, preduzeća ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti planirati proširenje mreže i unaprjeđivati kvalitetu pite vode.

	4. Mehanizmi donošenja odluka: Mladi sa posebnim potrebama, nemaju neposredni utjecaj na odluke koje se tiču pitanja bitnih za njihov društveno-politički položaj. Uzroci ovakvog stanja su: - Ograničenost i neprilagođenost tehnika komunikacije za neposredno učešće mladih sa posebnim potrebama - Nedovoljno razvijeni mehanizmi donošenja odluka, Osim neefikasnih mehanizama prisutan je i problem djelimičnog poštivanja već donesenih odluka kao i nepostojanja građanskih inicijativa da se mijenjaju i usklađuju već uspostavljena rješenja i postupci. Zbog navedenih uzroka za posljedicu imamo nizak nivo učešća mladih sa posebnim potrebama u procesima donošenja odluka na svim nivoima.
2. Neuspjeh društva / zajednice da obezbijedi sigurno okruženje	1. Društvene i kulturne norme, tradicija, diskriminatorna vjerovanja i prakse: 1. Predrasude i stereotipi 2. Nedovoljan angažman NO i građanstva 3. Nedovoljan angažman lokalne zajednice 4. Nedovoljan angažman federalne i državne zajednice 5. Komplikovan sistem društvenog uređenja. 6. Nizak nivo društvene svijesti i altruizma. 7. Medijska neinformisanost 8. Neuređene pojedine oblasti tako da mogu odgovoriti potrebama reformi i realizaciji Zakonskih odredbi. 9. Nisu uspostavljeni mehanizmi praćenja kvaliteta rada na terenu, vrednovanja i informisanja. 10. Nije obezbijedena transparentnost informacija u svakom pogledu. 11. Nisu istražene stvarne potrebe korisnika ili obezbijedeni uslovi za ostvarenje istih. 12. Ne postoje odgovarajući standardi i mogućnost za realizaciju istih. 13. Ne uvažava se mišljenja profesionalaca koji su direktno uključeni u rad sa korisnicima usluga. 14. Nedovoljna sredstva i organizovanje stručnih skupova, okruglih stolova i sličnih aktivnosti s ciljem razmjene pozitivnih iskustava iz prakse. 15. Nedovoljna sredstva i transparentnost konkursa za objavu knjiga, časopisa, članaka i sličnih sadržaja od značaja za unapređenje kvaliteta rada i življenja. 16. Ne uređen pravilnik o ocjenjivanju tako da se vrednuje odgovornost, funkcionalnost i profesionalnost, što će doprinijeti intrizičnoj motivaciji. 17. Neadekvatna sistematizacija radnih mjesta i pasivnost u ukazivanju na potrebe. 18. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovališta. 19. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, 20. Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena. 21. Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu. 22. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje

	uposlenika. 23. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, 24. Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja. 25.
3. Neuspjeh pojedinaca	1. Stavovi, vrijednosti, vjerovanja: 1. Posljedice predrasuda i halo efekta 2. Pasivnost roditelja 3. Ne uvažavanje mišljenja roditelja i partnerstva 4. Nedovoljna upućenost roditelja u ostvarenje prava i način rada sa djecom 5. Postavljanje nerealnih ciljeva pred dijete 6. Nedostatak strpljenja i samokritičnosti 1. Znanje, sposobnosti: 1. Neinformisanost 2. Nedovoljno educiran prosvjetni kadar 3. Nepoznavanje bitnih sadržaja od strane roditelja, pa i učitelja, iz oblasti psihologije i pedagogije 4. Nefleksibilnost i nedovoljna spremnost za timski rad

Aneks 3: Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira, općina Gračanica

IZJAVA O PROBLEMU/POJAVI: Nedovoljna podrška porodicama u stanju socijalne potrebe (nezaposleni roditelji, višečlane porodice, romska populacija, nezaposlene samohrane majke)

ANALIZA UZROKA:

Direktni uzroci i pojave	Osnovni uzroci
1. Neuspjeh sistema (vlada i NVO-i) da obezbijedi sigurno okruženje i da odgovori na	1. Neadekvatna politika i pravni i regulatorni okviri, praćenje i izvještavanje: 1. Neusklađeni i nedorečeni Zakoni na svim nivoima (nepostojanje jednakih prava za sve na području B i H u pogledu školovanja, liječenja, socijalne zaštite i drugih prava) 2. Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za preventivni razvoj djece 3. Neadekvatni standardi

kršenja istog	4. Nedovoljna briga o značaju i potrebama porodice 5. Neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja 6. Neuređen društveni sistem te nesigurno okruženje. 7. Nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri. 8. Ne postoje Zakonski propisi koji će odgovoriti potrebama svih građana. 9. Nisu usklađeni Zakoni na svim nivoima vlasti. 10. Ne postoje adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi pravednih za sve građane. 11. Nije zastupljena transparentnost informacija. 12. Ne postoje mehanizmi za sankcionisanje kršenja zakonskih odredbi i njihove realizacije u okvirima prava i pravičnosti za sve građane. 13. Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija. 14. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja 2. Sposobnosti profesionalaca: 1. Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika. 2. Kada se biraju ljudi na ključne pozicije ne uvažava se princip sposobnosti, nego podobnosti. 3. Nedovoljno zastupljen i vrednovan profesionalizam u radu. 4. Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra 5. Predrasude i stereotipi kod profesionalaca 3. Fragmentirane, slabo finansirane i tehnički slabe strukture /službe odgovorne za dječiju zaštitu: 1. Nevladin sektor prilično pasivan, ne kontroliše rad Vlade. 2. NVO ne prate potrebe građanstva niti iniciraju izmjene i dopune Zakona. 3. Nedovoljna saradnja NVO sa institucijama i nedostatak kooperativnosti na rješavanju eventualnih problema u zajednici. 4. Nedovoljna i neadekvatna medijska informisanost i transparentnost informacija. 5. Nedovoljno pažnje i sredstava se posvećuje publikaciji edukativnih sadržaja i kvalitetnoj edukaciji roditelja, nastavnika i građanstva. 6. Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. 7. Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovalište u CSR) 8. Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. 9. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. 10. Nedovoljna sredstva za angažman stručnih i mobilnih timova. U oblasti vodosnabdijevanja, preduzeća ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti
-----------------------------	---

	planirati proširenje mreže i unaprjeđivati kvalitetu pite vode. 4. Mehanizmi donošenja odluka: Ekonomska isključenost se iskazuje kroz nedostatak mogućnosti za uključivanjem u procese donošenja odluka na lokalnim i višim nivoima vlasti. Ovakva pojava je uzrokovana: - Neprilagođenošću mehanizama za uključivanje, materijalno neobezbijeđenih porodica, u procese donošenja odluka -
2. Neuspjeh društva / zajednice da obezbijedi sigurno okruženje	1. Društvene i kulturne norme, tradicija, diskriminatorna vjerovanja i prakse: 1. Neuređene pojedine oblasti tako da mogu odgovoriti potrebama reformi i realizaciji Zakonskih odredbi. 2. Nisu uspostavljeni mehanizmi praćenja kvaliteta rada na terenu, vrednovanja i informisanja. 3. Nije obezbijeđena transparentnost informacija u svakom pogledu. 4. Nisu istražene stvarne potrebe korisnika iti obezbijeđeni uslovi za ostvarenje istih. 5. Ne postoje odgovarajući standardi i mogućnost za realizaciju istih. 6. Ne uvažava se mišljenja profesionalaca koji su direktno uključeni u rad sa korisnicima usluga. 7. Nedovoljna sredstva i organizovanje stručnih skupova, okruglih stolova i sličnih aktivnosti s ciljem razmjene pozitivnih iskustava iz prakse. 8. Nedovoljna sredstva i transparentnost konkursa za objavu knjiga, časopisa, članaka i sličnih sadržaja od značaja za unapređenje kvaliteta rada i življenja. 9. Neadekvatna sistematizacija radnih mjesta i pasivnost u ukazivanju na potrebe. 10. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovišta. 11. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, 12. Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena. 13. Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu. 14. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, 15. Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja.
3. Neuspjeh pojedinaca	1. Stavovi, vrijednosti, vjerovanja: - Slabo razvijena društvena svijest. - Nerazvijena samokritičnost i altruistička osjećanja - Stereotipno panašanje linijom manjeg otpora. - Nedovoljno inicirano pokretanje humanitarnih akcija, - Nedostatak razumijevanja drugog i pružanje pomoći u svom domenu. - Nezainteresovanost za udruživanje u interesne grupe i podsticanje na akcija. 2. Znanje, sposobnosti: - Nedovoljno profesionalno usavršavanje i primjena novih saznanja

	- Otpor prema novinama i timskom radu. - Nedovoljno javno iznošenje pozitivnih primjera i iskustava iz prakse i života - Nedovoljna razmjena informacija i rad na sprečavanju posljedica predrasuda
--	---

Aneks 3: Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira, općina Gračanica

IZJAVA O PROBLEMU/POJAVI: Nedovoljna podrška za stare osobe bez porodičnog staranja

ANALIZA UZROKA:

Direktni uzroci i pojave	Osnovni uzroci
1. Neuspjeh sistema (vlada i NVO-i) da obezbijedi sigurno okruženje i da odgovori na kršenja istog	5. Neadekvatna politika i pravni i regulatorni okviri, praćenje i izvještavanje: 1. Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za brigu o starim licima bez porodičnog staranja. 2. Netransparentnost informacija o potrebama i pravima starih osoba bez porodičnog staranja 3. Neuvezanost institucionalnog sistema 4. Neuređen društveni sistem te nesigurno okruženje. 5. Nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri. 6. Ne postoje Zakonski propisi koji će odgovoriti potrebama svih građana. 7. Nisu usklađeni Zakoni na svim nivoima vlasti. 8. Ne postoje adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi pravednih za sve građane. 9. Nije zastupljena transparentnost informacija. 10. Ne postoje mehanizmi za sankcionisanje kršenja zakonskih odredbi i njihove realizacije u okvirima prava i pravičnosti za sve građane. 11. Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija. 12. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja 6. Sposobnosti profesionalaca: 1. Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika. 2. Kada se biraju ljudi na ključne pozicije ne uvažava se princip sposobnosti, nego podobnosti. 3. Nedovoljno zastupljen i vrednovan profesionalizam u radu. 4. Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra 5. Predrasude i stereotipi kod profesionalaca 6. Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu.

	7. Fragmentirane, slabo finansirane i tehnički slabe strukture /službe odgovorne za dječiju zaštitu: 1. Ne postoje adekvatne ustanove za smještaj takvih osoba. 2. Nedovoljno osiguranje materijalnih i finansijskih sredstava u jačanju sektora zaštite ove kategorije. 3. Nedostatak sredstava za angažovanje stručnog kadra za mobilni tim. 4. Nevladin sektor prilično pasivan, ne kontroliše rad Vlade, ne prate potrebe građanstva niti iniciraju izmjene i dopune Zakona. 5. Nedovoljna i neadekvatna medijska informisanost i transparentnost informacija. 6. Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. 7. Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovalište u CSR) U oblasti vodosnabdjevanja, preduzeća ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti planirati proširenje mreže i unaprjeđivati kvalitetu pite vode. 8. Mehanizmi donošenja odluka: Stara i iznemogla lica nemaju neposredni utjecaj na odluke koje se tiču pitanja bitnih za njihovu egzistenciju. Uzroci ovakvog stanja su: - Nedovoljno razvijeni mehanizmi donošenja odluka, - Ograničenost i neprilagođenost tehnika komunikacije za neposredno učešće građana/ki iz ciljane skupine Kao posljedicu u lokalnoj zajednici je prisutan nizak nivo učešća građana/ki, starih i iznemoglih, u procesima donošenja odluka na svim nivoima,
3. Neuspjeh društva / zajednice da obezbijedi sigurno okruženje	1. Društvene i kulturne norme, tradicija, diskriminatorna vjerovanja i prakse: 1. Nedovoljna angažovanost društvene zajednice u rješavanju potreba starih lica bez porodičnog staranja. 2. Nepovoljno materijalno i socijalno okruženje. 3. Nemogućnost osiguravanja jednakih uslova za sva stara lica bez porodičnog staranja (zdr. Zaštita, smještaj). 4. Nedovoljna informisanost lokalne zajednice o potrebama starih lica bez por. staranja. 5. Neuređene pojedinih oblasti tako da mogu odgovoriti potrebama reformi i realizaciji Zakonskih odredbi. 6. Nisu uspostavljeni mehanizmi praćenja kvaliteta rada na terenu, vrednovanja i informisanja. 7. Nije obezbijedena transparentnost informacija u svakom pogledu. 8. Ne postoje odgovarajući standardi i mogućnost za realizaciju istih. 9. Ne uvažava se mišljenja profesionalaca koji su direktno uključeni u rad sa korisnicima usluga. 10. Nedovoljna sredstva i organizovanje stručnih skupova, okruglih stolova i sličnih aktivnosti s ciljem razmjene pozitivnih iskustava iz prakse.

	11. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovišta. 12. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, 13. Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena. 14. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. 15. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, 16. Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja. 17. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja
3. Neuspjeh pojedinaca	1. Stavovi, vrijednosti, vjerovanja: - Nedovoljna finansijska sredstva - Poremećeni porodični odnosi - Pasivnost pojedinca - Nedostatak inicijative okruženja. - Sebičnost - Nedovoljna pomoć i podrška (materijalna, ostvarivanje pozitivnih prava) - 3. Znanje, sposobnosti: - Nedovoljna educiranost kadra koji se bavi problemima socijalne zaštite starih lica bez porodičnog staranja. - Otpor prema novinama i timskom radu. - Nedovoljno javno iznošenje pozitivnih primjera i iskustava iz prakse i života

Aneks 4.1 Matrica za mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou (TK)

**MAPIRANJE SISTEMA DJEČIJE ZAŠTITE: DRŽAVNE/ENTITETSKE/KANTONALNE INSTITUCIJE I
MANDATI U BOSNI I HERCEGOVINI, FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE
I TUZLANSKOM KANTONU**

NOSIOCI DUŽNOSTI	POSTOJEĆA OBAVEZA/MANDAT		
	<i>Šta odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebaju raditi u skladu sa svojim postojećim mandatima/smjernicama i opisima poslova?</i>		
<i>Ko je odgovoran?</i>	Prioritetna socijalno isključena grupa Stare osobe bez porodičnog staranja	Prioritetna socijalno isključena grupa Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho- fizičkom razvoju i dr.)	Prioritetna socijalno isključena grupa Porodice u stanju socijalne potrebe (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.)
Popuniti za svakog nosioca dužnosti na državnom/entitet-	Vodeći principi: <i>Univerzalnost i neotuđivost; nedjeljivost; jednakost i nediskriminacija; međuovisnost i međupovezanost; participacija i inkluzija; odgovornost i pravilo zakona</i> <i>Ne-diskriminacija (CRC Čl. 2); Najbolji interesi za dijete (CRC Čl. 3); Pravo na izražavanje svog mišljenja (CRC Čl. 12).</i>		

skom i kantonalnim nivoima	Specifična prava za prioritetu grupu	Specifična prava za prioritetu grupu	Specifična prava za prioritetu grupu
	Čl. 25 (1)Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje.	Dijete treba odrastati u porodičnom okruženju (CRC Preambula); Svako dijete ima pravo na ime, pravo da stekne državljanstvo, i, koliko je to moguće, pravo da pozna svoje roditelje i da se oni brinu za njega (CRC Čl.7) Dijete će imati slobodu izražavanja (CRC Čl.13) Prava i dužnosti roditelja i, kada je to primjenljivo, staratelja, da daju usmjerenje djetetu u ispoljavanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta (CRC Čl. 14) Pravo na posebnu zaštitu i pomoć koju će pružiti država (CRC Čl. 20); Pravo na specijalnu zaštitu i pomoć i alternativnu skrb (CRC Čl. 20); Mentalno ili fizički onesposobljeno dijete ima pravo da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno dječije učešće u zajednici (CRC Čl.23) Pravo na zdravlje (CRC Čl. 24); Pravo na periodični pregled tretmana koji se pruža djetetu (CRC Čl. 25); Pravo djeteta na prednosti socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, i poduzeće potrebne mjere da se postigne potpuno ostvarenje ovog prava u skladu sa svojim nacionalnim zakonom (CRC Čl. 26). Pravo na obrazovanje (CRC Čl. 28 i 29) Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima (CRC Čl.31) Pravo na pomoć, oporavak i socijalnu reintegraciju (CRC Čl 39);	Dijete treba odrastati u porodičnom okruženju (CRC Preambula); Svako dijete ima pravo na ime, pravo da stekne državljanstvo, i, koliko je to moguće, pravo da pozna svoje roditelje i da se oni brinu za njega (CRC Čl.7) Dijete će imati slobodu izražavanja (CRC Čl.13) Prava i dužnosti roditelja i, kada je to primjenljivo, staratelja, da daju usmjerenje djetetu u ispoljavanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta (CRC Čl. 14) Pravo na specijalnu zaštitu i pomoć i alternativnu skrb (CRC Čl. 20); Pravo na zdravlje (CRC Čl. 24); Pravo na periodični pregled tretmana koji se pruža djetetu (CRC Čl. 25); Pravo djeteta na prednosti socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, i poduzeće potrebne mjere da se postigne potpuno ostvarenje ovog prava u skladu sa svojim nacionalnim zakonom (CRC Čl. 26). Pravo svakog djeteta na životni standard koji odgovara djetetovom fizičkom, mentalnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvilku (CRC Čl. 27). Pravo na obrazovanje (CRC Čl. 28 i 29) Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima (CRC Čl.31) Pravo na pomoć, oporavak i socijalnu reintegraciju (CRC Čl 39);

Vijeće ministara BiH	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritetne socijalno isključene grupe od strane Vijeća ministara BiH: - <i>Prevenicija</i> - <i>Odluke</i> - <i>Praćenje i mehanizmi žalbi</i> Vijeće ministara BiH djeluje u skladu sa Izmenama i dopunama zakona o Vijeću ministara BiH. Vijeće ministara je organ izvršne vlasti Bosne i Hercegovine koji vrši svoja prava i dužnosti kao vladine funkcije, u skladu sa Ustavom BiH, zakonima i drugim propisima Bosne Hercegovine. Vijeće ministara, u skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, i posebno članom III Aneksa 4. toga sporazuma (u kojem su predviđene odgovornosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta), čine predsjedavajući i ministri, i to: - ministar vanjskih poslova, - ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, - ministar finansija i trezora, - ministar komunikacija i prometa, - ministar civilnih poslova, - ministar za ljudska prava i izbjeglice, - ministar pravde, - ministar sigurnosti. Mandat Vijeća ministara je isti kao mandat Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Radi osiguranja potpunog, djelotvornog, kvalitetnog i usklađenog obavljanja poslova Vijeće ministara osniva stalne ili privremene urede, direkcije, službe, odbore i druga tijela. Stalna tijela su: Direkcija za EU integracije, Generalni sekretarijat, Ured za zakonodavstvo, Odbor za unutrašnju, politiku i Odbor za ekonomiju. Vijeće ministara BiH je usvojilo relevantne dokumente : - Politika u oblasti invalidnosti u BiH (Sl.-glasnik BiH, br. 78/08); - Akcioni plan za djecu BiH (na 155. sjednici održanoj 13. 7. 2011. godine, donijelo je Odluku o usvajanju dokumenta), - Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici za BiH za period 2009-2011. godine ("Službeni glasnik BiH" br. 70/09) usvojena je od strane Vijeća ministara BiH i odobrena je od strane Parlamentarne skupštine BiH. Saglasnost za usvajanje Strategije dale su vlade entiteta. - Strategija protiv maloljetničkog prestupništva u BiH (usvojena 27.06.2006. godine Odlukom Vijeća ministara BiH, a objavljena u Sl. gl. BiH, br. 14/08 od 19.02.2008. godine; - Državni plan za borbu protiv trgovine ljudima (Vijeće ministara usvojilo dokument u 2008.godini; - Socijalni akcioni plan u vezi Memoranduma o razumijevanju o socijalnim pitanjima u kontekstu Energetske zajednice (Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 117. sjednici održanoj 25. marta 2010. godine, donijelo je odluku o usvajanju ovog plana) i dr.
Ministarstva i tijela na državnom nivou: - Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice⁶¹	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritetne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH: - <i>Prevenicija</i> - <i>Odluka</i> - <i>Specifične usluge (Agencija o pravima spolova BiH,</i> - <i>Praćenje i mehanizmi žalbi</i> Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice nadležno je za: praćenje i provođenje međunarodnih konvencija i drugih dokumenata iz oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda; promovisanje i zaštita ličnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda; koordinaciju i pripremu izvještaja nadležnim domaćim organima i institucijama i međunarodnim institucijama o provođenju obaveza iz međunarodnih konvencija i međunarodnih dokumenata; kreiranje i provođenje aktivnosti na ispunjavanju obaveza BiH u pogledu prijema u evroatlantske integracije, a posebno u vezi sa primjenom

⁶¹ Izvor podataka: www.mhhr.evlada.ba

	Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima; uspostavljanje i funkcioniranje zastupnika/agenta Vijeća ministara BiH i Ureda zast upnika/agenta Vijeća ministara BiH pred Evropskim sudom za ljudska prava; uspostavljanje i funkcioniranje Agencije za ravnopravnost spolova u BiH i staranje o ravnopravnosti spolova; praćenje, izrada i distribuiranje informacija o standardima, ostvarenjima i aktivnostima u oblasti ljudskih prava; saradnja sa vjerskim zajednicama; saradnja sa nacionalnim manjinama i njihovim udruženjima; saradnja sa institucijama i organizacijama zaduženim za traženje nestalih lica u BiH; saradnja sa Crvenim krstom/križom BiH i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta/križa i humanitarnim organizacijama; staranje o pravima i pitanjima izbjeglica u BiH nakon utvrđivanja njihovog statusa ; provođenje Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i praćenje i nadzor provođenja tog Aneksa; kreiranje i provođenje politike BiH u oblasti povratka izbjeglica i raseljenih lica u BiH, projekata rekonstrukcije, i obezbjeđenje drugih uslova za održiv povratak; koordiniranje, usmjeravanje i nadzor u okviru Komisije za izbjeglice i raseljena lica, aktivnosti entiteta i drugih institucija u BiH odgovornih za provođenje politike u ovoj oblasti; sve ostale aktivnosti propisane Zakonom, i/ili koje se odnose na provođenje Aneksa VI i VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH; sve podatke koje Ministarstvo cijeni relevantnim u skladu sa svim važećim standardima o zaštiti podataka; saradnja sa nevladinim sektorom po pitanjima iz nadležnosti ministarstva; kreiranje politike Bosne i Hercegovine prema iseljenstvu; prikupljanje, sistematiziranje, publikovanje i distribuiranje svih podataka iz nadležnosti ministarstva. Ministarstvo je nadležno i za obavljanje poslova koji su u nadležnosti BiH i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih načela koordiniranja aktivnosti, usklađivanja politika i planova organa vlasti BiH i međunarodne zajednice u oblasti: stambene politike, obnove i razvoja i projekta održivog povratka i njihovog evidentiranja. Neki od relevantnih dokumenata: -Akcioni plan za djecu BiH (2011-2014) -Smjernice za prepoznavanje socijalno isključenih kategorija djece u BiH (Sl.glasnik BiH, br. 29/12) -Zaštita djece bez roditeljskog staranja i porodicama pod rizikom od razdvajanja u BiH (2006-2016) -Akcioni plan BiH za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite (2005-2015), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH -Plan akcije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina iz 2004. Godine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH -Strategija protiv maloljetničkog prestupništva, maj 2006.godine -Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom (2007-2010), maj 2007. Godine
Agencija o pravima spolova BiH⁶²	Agencija za ravnopravnost spolova priprema zakone, podzakonske akte i druge propise u vezi jačanja i promovisanja ravnopravnosti spolova kako u javnoj tako i privatnoj sferi društva, daje primjedbe, sugestije i učestvuje u pripremi prijedloga akata iz oblasti ravnopravnosti spolova, koordinira sve aktivnosti sa resornim ministarstvima entiteta, prati i prikuplja podatke, priprema izvještaje, informacije i analize za potrebe Ministarstva, Savjeta Ministara BiH, Predsjedništva BiH i Parlamenta BiH. Agencija je nadležna za praćenje primjene Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i predlaganje mjera za unapređenje primjene Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, a naročito obavlja sljedeće funkcije: izrađuje Državni plan akcije za promovisanje ravnopravnosti među polovima koji je zasnovan na prijedlozima svih ministarstava na državnom nivou, Planu Centra za ravnopravnost i jednakost spolova Federacije Bosne i Hercegovine, te Planu Centra za ravnopravnost i jednakost spolova Republike Spiske, a koji se dostavlja Savjetu ministara Bosne i Hercegovine na usvajanje. Prati primjenu i vrši koordinaciju aktivnosti sa svim relevantnim subjektima, ča naročito međunarodnim i nevladinim organizacijama u procesu implementacije spomenutih planova. Priprema godišnje izvještaje Savjetu ministara Bosne i Hercegovine o stanju i odnosima među polovima u Bosni i Hercegovini na osnovu izvještaja gender centara entiteta. Vršu procjenjivanje zakona, akata i podzakonskih akata Vijeće koji se odnose na pitanja ravnopravnosti spolova. Agencija obavlja sve ostale poslove u vezi sa promocijom ravnopravnost spolova i provođenjem svrhe ovog i važećih zakonu BiH, a koji se odnose na provođenje aktivnosti jačanja ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini. Relevantni dokumenti: -Gender akcioni plan, - Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici za BiH za period 2009-2011. godine ("Službeni glasnik BiH" br. 70/09) i dr. - Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici za BiH za period 2009-2011. godine ("Službeni glasnik BiH" br. 70/09) i dr.
- Ministarstvo civilnih poslova⁶³	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritetne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva civilnih poslova BiH: - Prevencija

⁶² Izvor podataka: www.mhhr.evlada.ba

⁶³ Izvor podataka: www.mcp.gov.ba

1. Sektor za rad, zapošljavanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu i penziju 2. Sektor za zdravstvo 3. Sektor za obrazovanje	-Procjena i registracija -Odluka -Specifične usluge -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo civilnih poslova je nadležno za: poslove državljanstva, upis i evidenciju građana, zaštitu ličnih podataka, prijavljivanje prebivališta i boravišta, lične isprave, putne isprave, postupak evidencije registracije vozila, deminiranje. Također je nadležno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definisanja strategije na međunarodnom planu u područjima: zdravstva i socijalne zaštite, penzija, nauke i obrazovanja, rada i zapošljavanja, kulture i sporta, geodetskim i meteorološkim poslovima. U Sektoru za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije obavljaju se poslovi: pripremanje i izvršavanje propisa, poslovi i zadaci koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima rada, zapošljavanja, socijalne zaštite i penzija, a naročito pripreme i koordinacije sa nadležnim entitetskim organima na izradi prijedloga nacrta bilateralnih ugovora o socijalnom osiguranju, učešće na bilateralnim razgovorima radi utvrđivanja zajedničkih načela ugovora/sporazuma o socijalnom osiguranju sa državama ugovornicama; učešće u pripremama za usvajanje konvencija MOR-a, praćenje provođenja ratificiranih konvencija MOR-a i podnošenje izvještaja o njihovom provođenju, implementiranje projekata MOR-a, koordinira rad entitetskih tijela na izradi izvještaja o sprovođenju međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, koordinira aktivnosti sa nadležnim entitetskim organima u cilju ispunjavanja međunarodnih obaveza. Grupa za Ekonomsko-socijalno vijeće pruža administrativnu i tehničku podršku Ekonomsko-socijalnom vijeću BiH. Relevantni dokumenti: -Politika u oblasti invalidnosti BiH; -Socijalni akcioni plan u u vezi Memoranduma o razumijevanju o socijalnim pitanjima u kontekstu Energetske zajednice; U Sektoru za zdravstvo obavljaju se poslovi: pripremanje i izvršavanje propisa, poslovi i zadaci koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije na međunarodnom planu u oblasti zdravstva, a naročito u pogledu izrade strategija za sektor zdravstvene zaštite u BiH u saradnji sa entitetima i Brčko Distriktom BiH; planiranja poslovne politike, njenog praćenja i koordinacije; identifikiranja okvira mreže zdravstvene zaštite u BiH i planiranja kapaciteta i specijalizacija zasnovano na prognozama ukupnog sektora javnog zdravstva; uspostavljanja okvirnih standarda koji će pokrivati zdravstveni sistem u BiH uključujući utvrđivanje osnovnog paketa beneficija i uspostavljanje sistema za univerzalnu pokrivenost zdravstvenog osiguranja u BiH; izrade srednjoročnog plana potrošnje za zdravstveni sektor na nivou BiH, sudjelovanja u planiranju, koordinaciji i praćenju raspodjele sredstava prioritnim sektorima (prevencija/promocija, primarna zdravstvena zaštita, sekundarna i tercijarna zdravstvena zaštita) u BiH; razvijanja strategije upravljanja ljudskim resursima za zdravstveni sektor u BiH; međusektorske koordinacije i sudjelovanja u postavljanju okvirnih standarda za potrebna znanja i kvalifikacije, kao i nastavne planove i programe za obrazovanje medicinskih radnika; praćenje rada zdravstvenog sektora u BiH; praćenja rada ustanova i organizacija u zdravstvenom sektoru na nivou države; praćenje pristupa EU-u u zdravstvenom sektoru u BiH i određivanja prioriteta za donacije kao i njihova koordinacija; pitanja međunarodnih sporazuma i međunarodne saradnje u zdravstvenom sektoru; praćenje provođenja međunarodnih sporazuma i konvencija koje je BiH ratificirala. U Sektoru za obrazovanje obavljaju se poslovi: pripremanje i izvršavanje propisa, poslovi i zadaci koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u području obrazovanja, učestvuje u radu međunarodnih organizacija za oblast obrazovanja i obezbjeđuje izvršavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti, učestvuje u postupku pripreme međunarodnih sporazuma/ugovora iz oblasti obrazovanja. Svoj osnovni posao Sektor zasniva na evropskim reformskim dokumentima o svim stupnjevima obrazovanja, prati primjenu domaćih sporazuma i strateških dokumenata iz područja obrazovanja i predlaže aktivnosti s tim u vezi; aktivno prati evropske integracijske procese i inicira njihovu konkretizaciju; učestvuje u pripremanju novih i prati primjenu usvojenih evropskih konvencija i deklaracija iz oblasti obrazovanja; priprema izvještaje kao i učešća predstavnika BiH na evropskim i svjetskim konferencijama iz oblasti obrazovanja; vodi i koordinira aktivnosti saradnje sa adekvatnim organizacijama, organima i tijelima Evropske zajednice i Ujedinjenih naroda, kao i sa svjetskim asocijacijama iz oblasti obrazovanja; prati programe finansijske pomoći Evropske zajednice i svjetskih asocijacija i inicira apliciranje za njih; prikuplja i analizira informacije i podatke o obrazovanju u zemlji; opslužuje savjetodavna i druga tijela formirana za obrazovanje na državnom nivou; radi na jačanju standarda obrazovanja, cjeloživotnog učenja, permanentnog stručnog usavršavanja i obrazovanja odraslih, inkluzivnog obrazovanja i drugih elemenata kvalitetnog sistema obrazovanja. Relevantni dokumenti:
--	---

-Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa⁶⁴	-Strateški pravci razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini sa planom implementacije 2008 - 2015. godine -Strateški pravci razvoja predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH iz 2004. godine
- Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa nadležno je za: -vanjskotrgovinsku politiku i carinsko-tarifnu politiku BiH; -pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti ekonomskih odnosa i trgovine sa drugim državama; -pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma i drugih akata vezano za obnovu i rekonstrukciju BiH; -odnose sa međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti vanjske trgovine i ekonomskih odnosa; -pripremu i izradu makroekonomskih odnosa strateških dokumenata iz oblasti ekonomskih odnosa; -poslovno okruženje, jedinstven ekonomski prostor; -razvoj i promociju preduzetništva; -kontrolu prometa roba i usluga koji imaju poseban režim u prometu odnosa u izvozu i uvozu; -zaštitu potrošača; -konkurenciju; -koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH izuzev dijela koji se odnosi na pomoć Evropske unije; -veterinarstvo. Ministarstvo je nadležno i za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH koji se odnose na definisanje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu u područjima: poljoprivrede, energetike; zaštita okoline, razvoj i korištenje prirodnih resursa; turizma.	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritetne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva sigurnosti:
Ministarstvo sigurnosti⁶⁵	-Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nadležno je za: zaštitu međunarodnih granica, unutrašnjih graničnih prijelaza i regulisanje prometa na graničnim prijelazima Bosne i Hercegovine; sprečavanje i otkrivanje učinilaca krivičnih djela terorizma, trgovine drogom, krivotvorenja domaće i strane valute i trgovine ljudima i drugih krivičnih djela sa međunarodnim ili međuentitetskim elementom; međunarodnu saradnju u svim oblastima iz nadležnosti Ministarstva (saradnja sa INTERPOL-om, EUROPOL-om, SELEC, MARRI...); zaštitu lica i objekata; prikupljanje i korištenje podataka od značaja za sigurnost Bosne i Hercegovine; organizaciju i usaglašavanje aktivnosti entitetskih ministarstava unutrašnjih poslova i Brečko Distrikta Bosne i Hercegovine u ostvarivanju sigurnosnih zadataka u interesu Bosne i Hercegovine; provođenje međunarodnih obaveza i saradnju u provođenju civilne zaštite, koordiniranje djelovanja entitetskih službi civilne zaštite u BiH i usklađivanje njihovih planova za slučaj prirodne ili druge nesreće koje zahvataju teritoriju Bosne i Hercegovine, i donošenje programa i planova zaštite i spašavanja; Kreira, stara se i provodi politiku useljavanja i azila u Bosni i Hercegovini; Uređuje procedure i način organizacije službe vezano za kretanje i boravak stranaca u Bosni i Hercegovini; pružanje podrške policijskim tijelima Bosne i Hercegovine; školovanje i stručno usavršavanje kadrova u skladu s potrebama policijskih tijela Bosne i Hercegovine i drugih službi i agencija iz oblasti sigurnosti; forenzička ispitivanja i vještačenja. U sastavu ovog ministarstva kao upravne organizacije su Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, Granična policija Bosne i Hercegovine, Državna agencija za istrage i zaštitu, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, Agencija za policijsku podršku i Služba za poslove sa strancima. Relevantni dokumenti: -Priručnik za rad policije u zajednici; -Državni akcioni plan borbe protiv zloupotrebe droga u BiH, -Strategija BiH za prevenciju u borbu protiv terorizma; -Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u BiH (2009-2013) mart 2007. godine; -Strategija za rad policije u zajednici u BiH i dr. U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritetne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva pravde:
Ministarstvo pravde⁶⁶	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritetne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva pravde:

⁶⁴ Izvor podataka: www.mtveo.gov.ba

⁶⁵ Izvor podataka: www.msb.gov.ba

	-Odluke Procjena i registracija -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo pravde je osnovano 2003. godine, Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine ("Sl. glasnik BiH", br. 5/2003), i nadležno je za: administrativne funkcije vezano za pravosudne organe na državnom nivou; međunarodnu i međuentitetsku pravosudnu saradnju (međusobna pravna pomoć i kontakti sa međunarodnim tribunalima); izradu odgovarajućih zakona i propisa za uređenje pitanja iz alineje 1. i 2. ovog člana; obezbjeđivanje da zakonodavstvo BiH i njegova provedba na svim nivoima budu u skladu sa obavezama BiH koje proizilaze iz međunarodnih sporazuma; saradnju sa Ministarstvom vanjskih poslova i entitetima na izradi međunarodnih bilateralnih i multilateralnih sporazuma; davanje smjernica i praćenje pravnog obrazovanja, kako bi se obezbijedila međuentitetska harmonizacija u ovoj oblasti i postupanje u skladu sa najboljim standardima; općenito djelovanje kao centralno koordinirajući organ za obezbjeđivanje usklađenosti zakonodavstva i standarda pravosudnog sistema među entitetima, bilo obezbjeđenjem uslova za raspravu ili koordiniranjem inicijativa; ekstradiciju; poslove upravne inspekcije nad izvršavanjem zakona koji se odnose na državne službenike i zaposlene organa uprave, upravni postupak i posebne upravne postupke i kancelarijsko poslovanje u organima uprave; pitanja udružena građana, vođenje registra udruženja građana i nevladinih organizacija koje djeluju na teritoriji BiH; druge poslove i zadatke koji nisu u nadležnosti drugih ministarstava BiH, a srodni su poslovima iz nadležnosti ovog ministarstva. Relevantni dokumenti: -Strategija za reformu sektora pravde (2008-2012), juni 2006. godine; - Publikacije: Da li ste upoznati sa Vašim pravima?; Kako postupiti u slučajevima nezakonitog odvođenja i/ili zadržavanja djeteta; Kako ostvariti alimentaciju u inostranstvu i dr.
- Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku - Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Zajedničke komisije za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku: -Prevenција -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku razmatra pitanja koja se odnose na: ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, zagarantiranih Ustavom i zakonodavstvom BiH, od državnih organa, javnih institucija i organizacija koje obavljaju javna ovlaštenja, u slučajevima koje iznese Ombudsmen, građani i entiteti, te o tome obavještava domove; zatim na državljanstvo; imigraciju, izbjeglice i azil; provođenje aneksa 6. i 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini; razvoj i probleme u realizaciji i zaštiti ljudskih prava i sloboda, te mjere za njihovu efikasiju zaštitu. Ovo tijelo također razmatra pitanja u vezi s ostvarivanjem prava djeteta – posebno poboljšanjem statusa djeteta u Bosni i Hercegovini; pitanja u vezi s ostvarivanjem prava mladih – posebno unapređenja prava mladih u Bosni i Hercegovini; razmatranje prijedloga dokumenata i izvještaja institucija BiH koji se odnose na prava djeteta i na pitanja mladih, te druga pitanja iz oblasti ljudskih prava, prava djeteta, mladih, imigracije, izbjeglica, azila i etike.

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH ⁶⁷	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Zajedničke komisije za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku: -Prevenција -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Vijeće ministara BiH je u oktobru 2006 g. osnovalo Direkciju za ekonomsko planiranje kao stalno tijelo koje je zaduženo za planiranje razvojne politike države. Tim DEP-a svojim djelovanjem služi Vijeću ministara kao savjetodavno tijelo u polju socio-ekonomskog planiranja razvoja, tako da u odgovornost rada ove institucije spadaju: Koordinacija i priprema srednjoročnih i dugoročnih makroekonomskih projekcija na godišnjoj osnovi; Koordinacija i priprema srednjoročnih i dugoročnih razvojnih strategija na godišnjoj osnovi; Monitoring i implementacija srednjoročnih i dugoročnih razvojnih strategija na godišnjoj osnovi; Istraživanje i analiza ekonomskih trendova; Istraživanje i analiza socijalnih grupa u ekonomskom, socijalnom i kulturnom životu; Svi drugi zadaci određeni od strane Vijeća ministara BiH. Strateško planiranje razvoja Bosne i Hercegovine u ovom trenutku obuhvata uslove koje zemlja mora da ispuni na putu prijema u članstvo u Evropskoj uniji, a na koje se obavezala potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU. U ovom kontekstu je DEP dio tima koji priprema platformu za pregovore i pristupu Evropskoj uniji. Relevantni dokumenti: -Strategija razvoja BiH-prijedlog -Strategija socijalnog uključivanja BiH –prijedlog i dr.
Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH ⁶⁸	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH: -Prevenција -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH je institucija koja se bavi zaštitom ljudskih prava fizičkih i pravnih lica a u skladu sa Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u dodatku Ustava BiH. Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH razmatra predmete koji se odnose na slabo funkcionisanje ili na povredu ljudskih prava počinjene od strane bilo kojeg organa BiH, njenih entiteta i Brčko distrikta. Predmeti se formiraju na osnovu pojedinačne žalbe pravnih ili fizičkih lica ili ex officio. Relevantni dokumenti: -Analiza stanja prava djeteta i njihove implementacije u oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja (novembar 2011.godine); -Specijalni izvještaj o stanju prava djeteta sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju u BiH; -Specijalni izvještaj o pravima osoba sa invaliditetom u BiH; -Specijalni izvještaj o pravima djece smještene u ustanove, sa posebnim osvrtnom na normative i standarde; -Secijalni izvještaj o participaciji djece i odraslih u interesu djece u školama; - Specijalni izvještaj o problemu prosljeđenja djece u BiH i dr.
Entitetska ministarstva i institucije (FBiH)	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH: -Odluke

⁶⁷ Izvor podataka: www.dep.gov.ba

⁶⁸ Izvor podataka: ombudsmen.gov.ba

Vlada FBiH	Parlament FBiH: Predstavnički dom FBiH pored ostalih nadležnosti utvrdjenih u Ustavu FBiH, Parlament Federacije je nadležan i za: Izbor Predsjednika i Podpredsjednika Federacije; podnosenje zahtjeva Ustavnom sudu da odluci treba li smijeniti Predsjednika ili Potpredsjednika Federacije; potvrđivanje imenovanja Vlade Federacije većinom glasova, donošenje zakona o vrsenju funkcija federalne vlasti. Zakoni stupaju na snagu kako je u njima utvrđeno, ali ne ranije nego sto budu objavljeni u službenom glasilu Federacije; davanje saglasnosti za svaku upotrebu vojne sile od strane Federacije, koja mora biti u skladu sa međunarodnim pravom; davanje ovlaštenja kantonima da zaključuju sporazume sa državama i međunarodnim organizacijama; davanje smjernica Premijeru u vođenju vanjskih poslova; odobravanje međunarodnih sporazuma većinom glasova; donošenje budžeta Federacije i zakona o oporezivanju i osiguravanju potrebnog finansiranja na drugi način; i vrsenje drugih nadležnosti koje su mu povjerene. Dom naroda FBiH se organizira i radi po Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, zakonu i Poslovniku. U ostvarivanju svojih funkcija u Domu naroda delegat ima pravo i dužnost da, u okviru prava i dužnosti Doma naroda, pokreće inicijative za donošenje i izmjenu Ustava, zakona, drugih propisa i općih akata Doma naroda, da pokreće raspravu o izvršavanju ovih akata, kao i pitanja provođenja politike, da postavlja delegatska pitanja u okviru nadležnosti Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i pokreće inicijative od interesa za narode i građane⁶⁹. Vladu Federacije cine Premijer, koji je predsjednik Vlade, zamjenik Premijera i ministri, od kojih svaki ima zamjenika. Vlada je nadleža za provođenje politike i izvršavanje zakona federalne vlasti, uključujući osiguranje izvršavanja odluka sudova Federacije; predlaganje i davanje preporuka iz oblasti zakonodavstva; pripremanje budžetskih prijedloga Parlamentu Federacije i dr.
-Ministarstvo rada i socijalnu politiku FBiH⁷⁰	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Ministarstva rada i socijalne politike FBiH: -Prevenција -Procjena i registracija -Pružanje usluga -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Djelokrug: upravni, stručni i drugi poslovi utvrdjeni u zakonima koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne politike; rada i zapošljavanja; penzijskog i invalidskog osiguranja i to: politiku rada i zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom BiH, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i starateljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrdene zakonima iz ovih oblasti. U Sektoru za socijalnu zaštitu i zaštitu porodica i djece obavljaju se sljedeći poslovi: planiranje i programiranje socijalne zaštite i zaštite porodica i djece u Federaciji BiH; izrada prednacrta, nacrti i prijedloga zakona, drugih propisa i općih akata, kao i pripremanje izmjena i dopuna propisa iz oblasti socijalne zaštite i zaštite porodica i djece; davanje stručnih mišljenja o prednacrtima, nacrtima i prijedlozima međunarodnih sporazuma i ugovora; stručna obrada sistemskih i drugih pitanja koja služe za izradu zakona, drugih propisa i općih akata; pripremanje stručnih pravnih mišljenja i objašnjenja za primjenu zakona, drugih propisa i općih akata povodom upita građana, pravnih lica i drugih subjekata, ili po službenoj dužnosti; provođenje politike i izvršavanje zakona, drugih propisa i općih akata i s tim u vezi utvrđivanje stanja u oblasti socijalne zaštite i zaštite porodica i djece; izrada stručnih izvještaja, analiza, mišljenja i programa, praćenje i proučavanje stanja i pojava na osnovu prikupljanja podataka ili podataka koje dostavljaju drugi organi ili pravna lica i obradivanje tih podataka sa prijedlogom mjera za rješavanje utvrdjenih problema; vršenje nadzora nad stručnim radom i nadzora nad zakonitošću rada ustanova socijalne zaštite od značaja za Federaciju BiH; vođenje upravnog postupka i rješavanje u upravnim stvarima u drugom stupnju u u oblasti porodičnih odnosa (usvojenje, starateljstvo, odnosi roditelja i djece i dr.), obrada predmeta usvojenja od strane stranih državljana, postupanje po alimentacionim zahtjevima u inostranstvu, u skladu sa zakonskim i drugim propisima iz ove oblasti i u tom pravcu neposredna suradnja sa općinskim i kantonalnim organima uprave i usklađivanje njihovog rada sa programima socijalne zaštite i zaštite porodice i djece u Federaciji BiH; praćenje izvršavanja propisa kao i stanja u oblasti socijalne zaštite (djeca bez roditeljskog staranja, djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju, vaspitno zanemarena i zapuštena djeca, djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim prilikama, odrasla stara i nemoćna lica bez obiteljskog staranja, materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica, lica sa društveno negativnim ponašanjem i ostala lica u stanju socijalne potrebe); praćenje zastupljenosti, učestalosti i oblika asocijalnog i socio-patološkog ponašanja djece i odnosa prema djeci i davanje stručnih mišljenja i sugestija za poboljšanje postojećeg stanja; planiranje, programiranje i praćenje rada ustanova socijalne zaštite; procjena i planiranje potrebnih sredstava korisnicima praćenje izvršavanja propisa iz

⁶⁹ Izvor podataka: poslovnik o radu Doma naroda; www.parlamentfbih.gov.ba

⁷⁰ Izvor podataka: www.fmrsp.gov.ba

	oblasti socijalne zaštite i zaštite porodica i djece, propisa iz obiteljskih odnosa, zaštite materinstva i ostvarivanje prava po osnovu porođaja i odgoja djece, dodatka na djecu, kao i drugi poslovi iz djelatnosti socijalne zaštite i zaštite porodica i djece; socijalne zaštite i zaštite porodica i djece za ostvarivanje prava, njihovo uskladjivanje prema zakonu i kontrola zakonskog i namjenskog trošenja tih sredstava; praćenje stanja i materijalnih uvjeta rada ustanova socijalne zaštite u Federaciji BiH, nevladinih i drugim humanitarnim organizacijama i organima; Odsjek za socijalnu zaštitu; Odsjek za zaštitu porodica i djece. Relevantni dokumenti: - Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe sa invaliditetom u FBiH 2010-2014, juni 2009. - Rani rast i razvoj na području zdravlja, obrazovanja, blagostanja i zaštite porodica sa djecom u FBiH, 2009. - Dokument politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u FBiH 2006-2016, Maj 2006. Sektoru za mirovinsko i invalidsko osiguranje i međunarodnu regulativu socijalnog osiguranja obavlja se, između ostalog, sljedeći poslovi: planiranje i programiranje penzijskog i invalidskog osiguranja u FBiH; izrada prednacrta, nacerta i prijedloga zakona, drugih propisa i općih akata iz sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, posebnih propisa kojima se uređuju određena prava za pojedine kategorije osiguranika iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i pripremanje izmjena i dopuna tih propisa; praćenje stanja u penzijskom i invalidskom osiguranju i predlaganje nadležnim državnim organima poduzimanje odgovarajućih aktivnosti radi otklanjanja uočenih nedostataka nadzor nad zakonitošću rada Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje; davanje stručnih mišljenja o prednacrtima, nacrtima i prijedlozima zakona i drugim propisima i općim aktima u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja; izrada analiza, izvještaja, informacija i drugih stručnih i analitičkih materijala na osnovu odgovarajućih podataka; izrada programa, projekata, planova i procjena u oblasti domaćeg i inostranog penzijskog i invalidskog osiguranja; provođenje politike izvršavanja zakona i međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju u oblasti mirovinskog i invalidskog osiguranja, drugih propisa i akata i s tim u vezi utvrđivanje stanja i poduzimanje odgovarajućih mjera, praćenje i proučavanje stanja i pojava u oblasti na osnovu prikupljanja podataka ili podataka koje dostavljaju drugi organi ili pravne osobe i obrađivanje tih podataka sa prijedlogom mjera za rješavanje utvrdjenih problema; stručna obrada sistemskih pitanja koja služe za izradu zakona, drugih propisa i općih akata; pripremanje stručnih mišljenja i objašnjenja za primjenu zakona, međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju i drugih propisa i općih akata povodom upita građana, pravnih osoba i drugih subjekata ili po službenoj dužnosti iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja; stručna obrada sistemskih rješenja od značaja za penzijsko i invalidsko osiguranje; praćenje i istraživanje promjena i pojava u oblasti i izrada potrebne dokumentacije i drugih materijala o tim pojavama i promjenama u penzijskom i invalidskom osiguranju; sudjelovanje u projektima koji se odnose na reformu mirovinskog i invalidskog osiguranja (SITAP/ELMO); praćenje i implementiranje standarda Vijeća Evrope u socijalnom polju kroz: Revidiranu Evropsku socijalnu povelju, Evropski kod o socijalnoj sigurnosti, Evropsku konvenciju o socijalnoj sigurnosti i drugu legistativu Evropske unije; praćenje i analiziranje ekonomsko-financijskog plana i financijskog izvještaja Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje; izrada stručnih podloga o ekonomsko-financijskim odnosima u sistemu za penzijsko i invalidsko osiguranje; učešće u pripremi nacerta i prijedloga zakona o doprinosima za za penzijsko i invalidsko osiguranje i drugih propisa kojim se uređuju pitanja osiguravanja sredstava u penzionom i invalidskom osiguranju; praćenje kretanja mirovina i drugih primanja iz mirovinskog i invalidskog osiguranja i predlaganje mjera radi poboljšanja stanja u ovom osiguranju. U sektoru djeluju: Odsjek za sistem i provođenje penzionog i invalidskog osiguranja i Odsjek za međunarodno uređenje socijalnog osiguranja i primjenu međunarodne regulative.
Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Ministarstva obrazovanja i nauke FBiH: -<i>Prevenција</i> -<i>Procjena i registracija</i> -<i>Pružanje usluga</i> -<i>Odluke</i> -<i>Praćenje i mehanizmi žalbi</i> Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti FBiH, koji se odnose na: predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje; pedagoške standarde i normative prostora, opreme i nastavnih sredstava za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoj; nostrifikaciju i ekvivalenciju inostranih školskih svjedodžbi i diploma; stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnog osoblja; udžbeničku literaturu za osnovno i srednje obrazovanje; naučnoistraživački rad na unapređenju odgojno-obrazovnog rada; standarde i normative za visoko obrazovanje; učenički i studentski standard; razvoj naučnoistraživačke djelatnosti; zaštitu autorskog prava i intelektualne svojine; koordiniranje naučnoistraživačkih aktivnosti; razvoj naučnoistraživačkih organizacija; podsticanje fundamentalnih primijenjenih istraživanja; razvoj investicionih tehnologija i kadrova u naučnoistraživačkoj djelatnosti; praćenje inovacija, razvoja i unapređenja, tehnologija i druge poslove utvrđene zakonom. - Rani rast i razvoj na području zdravlja, obrazovanja, blagostanja i zaštite porodica sa djecom u FBiH, 2009

Ministarstvo zdravstva FBiH	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritietne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva zdravstva FBiH: -Prevenција -Procјena i registracija -Pružanje usluga -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Federalno ministarstvo zdravstva vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnosti Federacije u oblasti zdravstva. Osnovni dokumenti koji regulišu rad su sljedeći: Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/10); Zakon o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 30/97, 7/02 i 70/08); Zakon o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/10); Zakon o apotekarskoj djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/10); Zakon o krvi i krvnim sastojcima ("Službene novine Federacije BiH", broj 9/10); Zakon o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja ("Službene novine Federacije BiH", broj 75/09); Zakon o lijekovima i medicinskim sredstvima („Službeni glasnik BiH", broj 58/08); Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/05); Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama ("Službene novine Federacije BiH", broj 37/01 i 40/02); Zakon o sistemu poboljšanja kvalitete, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 59/05); Zakon o ograničenoj upotrebi duhanskih prerađevina ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/98, 35/98 i 11/99); Zakon o zdravstvenoj ispravnosti živežnih namirnica i predmeta opće upotrebe ("Službeni list RBiH", broj 2/92 i 13/94); Zakon o prometu otrova ("Službeni list RBiH", broj 2/92 i 13/94); Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva ("Službeni list RBiH", broj 2/92 i 13/94); Zakon o radijacijskoj i nuklearnoj sigurnosti u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH", broj 88/07); Zakon o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga („Službeni glasnik BiH", broj 8/06). Relevantni dokumenti: - Rani rast i razvoj na području zdravlja, obrazovanja, blagostanja i zaštite porodica sa djecom u FBiH, 2009. - Strategija za prevenciju, tretman i kontrolu malignih neoplazmi u FBiH (2012-2010); Prijedlog dokumenta je usvojen od strane Doma naroda Parlamenta FBiH u martu 2012. godine; - Akcioni plan za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga u FBiH 2012-2013 (Dokument je usvojen od strane Vlade FBiH u januaru 2012. godine; - Strategija za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u FBiH (vlada FBiH je dala saglasnost u septembru 2010 godine na ovaj dokument) - Politika za hranu i ishranu; - Strategija razvoja primarne zdravstvene zaštite; - Politika mladi i zdravlje; - Strateški plan razvoja zdravstva u FBiH,
Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva⁷¹	-Prevenција - Odluka - Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine koji se odnose na: zaštitu i korištenje poljoprivrednoga zemljišta: zaštitu poljoprivrednoga bilja i proizvoda od uzročnika bolesti, štetočina i korova; proizvodnju i promet sjemena i sadnoga materijala, proizvodnju i unapređenje stočarstva; zdravstvenu zaštitu životinja; prehrambenu industriju; kontrolu zdravstvene ispravnosti sirovog mesa, ribe, mlijeka, jaja, te stočne hrane, unapređenja proizvodnje u šumarstvu, uzgoj, zaštitu, uređivanje i unapređivanje šuma, stanje drvnoga fonda, eksploataciju šuma; pošumljavanje degradiranih i izdanačkih šuma, goleti i krša; lovstvo i lovnu prirodu; vodne izvore, planove, osnovne i bilance voda; zahvaćanje i korištenje voda; osiguranje voda za potrebe vodoopskrbe stanovništva i industrije i druge poslove utvrđene zakonom. U Sektoru za vodoprivredu vrše se sljedeći poslovi: pripremanje strategija i razvojnih politika upravljanja vodama, vodoprivrednim objektima i javnim vodnim dobrom (iz oblasti korištenja voda, zaštite voda i zaštite od štetnoga djelovanja voda i praćenje stanja voda); predlaganje razvojnih dokumenata integralnoga upravljanja vodama (planovi upravljanja riječnim bazenima, programi mjera, plan obrane od poplava, plan zaštite voda od zagađivanja, planovi za incidentne situacije, suše i erozije i drugi dokumenti po važećoj zakonskoj regulativi) i praćenje provođenja ovih dokumenata; pripremanje zakona i drugih propisa i institucionalno uređivanje u oblasti vodoprivrede iz nadležnosti Federacije; sudjelovanje u izradi prijedloga proračuna Ministarstva iz nadležnosti Sektora;

⁷¹ Izvor podataka: www.fmpvs.gov.ba

	5) koordiniranje praćenja stanja vodnih resursa i priprema informacija iz oblasti upravljanja vodama; usmjeravanje razvoja vodnoga režima i stanja voda, kroz identifikaciju i implementaciju razvojnih projekata i suradnja s jedinicama i službama za implementaciju projekata u Ministarstvu i s Federalnim ministarstvom financija, institucijama za upravljanje vodama i drugim institucijama; provođenje postupaka za dodjelu koncesija u skladu s nadležnostima Ministarstva u ovoj oblasti; poslovi koji su vezani za međunarodne ugovore, sporazume, konvencije i protokole iz oblasti vodoprivrede (Dunavska, Barcelonska, Helsinška konvencija, Sporazum o rijeci Savi, Ugovor o vodoprivrednoj suradnji s Republikom Hrvatskom) i poslovi vezani za međuentitetsku suradnju po Memorandumu o međuentitetskoj suradnji u oblasti vodoprivrede i dr. (sudjelovanje u pripremi, te koordinaciji i provođenju obveza iz ovih dokumenata s institucijama na razini BiH i institucijama iz Republike Srpske); nadzor nad radom institucija za upravljanje vodama na federalnoj razini (agencije) i nadzor nad zakonitošću akata koje donose kantoni/županije i agencije u upravnom postupku; koordinacija u upravljanju vodama sa kantonima; izvršavanje i drugih poslova iz nadležnosti Sektora.
Ministarstvo okoliša i turizma ⁷²	- Prevenција - Odluka - Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, formirano je Federalno ministarstvo okoliša i turizma ("Službene novine Federacije BiH", br. 8/06). Federalno ministarstvo okoliša i turizma vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine koji se odnose na: ekološku zaštitu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike zaštite okoliša; standarde kvaliteta zraka, vode i zemlje; ekološko praćenje i kontrolu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike razvoja turizma i ugostiteljstva; praćenje turističkih tokova na domaćim i stranim tržištima; usmjeravanje dugoročnog razvoja turizma u okviru cjelovitog gospodarskog sustava i druge poslove utvrđene zakonom. Unutarnje ustrojstvo Federalnog ministarstva okoliša i turizma: Sektor turizma i ugostiteljstva, Sektor za realiziranje projekata, Sektor za pravne, financijske i opće poslove U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Ministarstva unutrašnjih poslova FBiH: -Prevenција -Procjena i registracija -Pružanje usluga -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Djelokrug: sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije; pronalazjenje i hvatanje počilaca tih djela te njihovo privođenje nadležnim organima; vrši kriminalističko-tehnička vještačenja; raspisuje i objavljuje INTERPOL-ove međunarodne, federalne i međukantonale potrage, suraduje sa nadležnim tužilaštvima u vezi s obradom krivičnih slučajeva; poslovi državljanstva Federacije; osiguranje određenih ličnosti i zgrada ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova; promet i prijevoz eksplozivnih materija; vrši nadzor primjene Zakona o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine FBiH; vrši školovanje za čin policajca i čin mlađeg inspektora, organizuje i realizuje u vidu kurseva i seminara stručno osposobljavanje i usavršavanje za policijske službenike u policijskim organima FBiH i BiH; vrši obuku za dobijanje certifikata za obavljanje poslova zaštite ljudi i imovine (zaštitar); obavlja i druge poslove iz svoje nadležnosti utvrđene Zakonom o unutrašnjim poslovima i drugim propisima.
Ministarstvo pravde	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Ministarstva pravde FBiH: -Prevenција -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Federalno ministarstvo pravde vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnim nadzorom nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanje u političke organizacije i udruge građana, uredsko poslovanje, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija.

⁷² Izvor podataka: www.fmoit.gov.ba

	Federalno ministarstvo pravde vrši upravne poslove koji ne spadaju u djelokrug drugog organa uprave Federacije.
Gender centar FBiH	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritietne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva unutrašnjih poslova FBiH: -Prevenција -Pružanje usluga -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Djelokrug: prati položaj žena i implementaciju njihovih zagaraniranih prava u domaćem i međunarodnom zakonodavstvu, ostvaruje koordinaciju s komisijama za jednakost spolova oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Agencijom za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, te saraduje sa odgovarajućom institucijom u Republici Spskoj; zalaže se i promovira jednaka prava i mogućnosti za muškarce i žene, te organizira stručne debate i slične rasprave o ovoj temi; skuplja inicijative vezane za promjene legislative sa aspekta gendera; pruža stručnu pomoć u bilateralnim i multilateralim odnosima vezanim za gender politiku, ostvaruje saradnju sa domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama, te koordinira implementaciju domaćih i međunarodnih programa, koordinira u izradi izvještaja ovlaštenih tijela upućenih međunarodnim institucijama, o preuzetim konvencijama i drugim dokumentima iz gender oblasti; učestvuje u davanju inicijative i pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, priprema stručna mišljenja o prednacrtima i nacrtima zakona, drugih propisa i općih akata koje pripremaju federalni organi uprave i federalne upravne organizacije sa aspekta njihove usklađenosti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i međunarodnim standardima iz oblasti ravnopravnosti spolova; prati i nadgleda provođenje Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH i najmanje jednom godišnje o tome izvještava Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine; ina pravo ispitivati kršenje Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, na zahtjev ministarstava, građana i nevladinih organizacija ili na vlastitu inicijativu; daje inicijativu za pokretanje postupka za izmjene i dopune propisa, ukoliko utvrdi da je do povrede ravnopravnosti spolova došlo usljed nesaglasnosti zakonskog ili podzakonskog akta s Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH. -Strateški plan za prevenciju nasilja u porodici FBiH (2009-2010)
Kantonalna ministarstva i institucije⁷³: - Skupština TK - Vlada TK	U odnosu na kontinuitet usluga provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritietne socijalno isključene grupe od strane Skupštine TK i Vlade TK: - Prevenција - Odluka Vlada Tuzlanskog kantona nosioc je izvršne vlasti u skladu s Ustavom Tuzlanskog kantona. U skladu sa Zakonom o Vladi Tuzlanskog kantona, obavlja sve poslove koji se odnose na provođenje politike koju je utvrdila Skupština Tuzlanskog kantona. Vlada Kantona donosi poslovnik o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada; postupak i način zakazivanja sjednice; postupak i forma razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja. Vlada Kantona ima četverogodišnji mandat. Premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona, ostvaruje saradnju sa drugim organima i usmjerava djelovanje Vlade Kantona kao cjeline i članova Vlade Kantona pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene ustavom. Premijer potpisuje akte Vlade Kantona. Ministri odgovaraju premijeru i Skupštini Kantona. Ministri snose krajnju odgovornost za rad svojih ministarstava.
Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak TK	U odnosu na kontinuitet usluga u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritietne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva zdravstva i socijalne politike USK-a: -Prevenција -Procjena i registracija -Odluka -Specijalne usluge (

⁷³ Izvor podataka: www.vladatk.kim.ba

	-Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; radne odnose i zaštitu zaposlenika kao i prava nezaposlenih lica u skladu sa zakonom; vođenje registra zaključenih kolektivnih ugovora o radu za područje Kantona; zaštitu na radu u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; razvoj i unapređenje socijalne zaštite u jedinstvenom sistemu socijalne djelatnosti; nadzor nad radom ustanova u oblasti socijalne zaštite; koordinaciju i rad humanitarnih organizacija u skladu sa zakonom; vođenje registra ustanova socijalne zaštite za područje Kantona; utvrđivanje prioriteta za obnovu i izgradnju objekata i naselja za smještaj prognanih lica i izbjeglica - povratnika; prikupljanje i obradu podataka o prognanim i raseljenim licima i stvaranje uslova za njihov povratak; planiranje osnovnih potreba stanovništva koje obezbjeđuju održivi povratak i predlaganje Vladi iznosa potrebnih sredstava za te namjene; praćenje realizacije sredstava namijenjenih za obezbjeđenje uslova za povratak stanovništva i podnošenje odgovarajućih izvještaja, ostvarivanje saradnje sa nadležnim organima i institucijama u Bosni i Hercegovini, kao i međunarodnim organizacijama, u cilju realizacije planiranog povratka prognanih i izbjeglih lica; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva; vršenje drugih poslova, u skladu sa zakonom i drugim propisima. Ministarstvo zdravstva kao organ uprave Kantona vrši upravne i druge stručne poslove koji su utvrđeni članom 14. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona ("Službene novine TK", broj 17/2000 i 3/2001) i drugim zakonima i propisima.
1. Komisija za ocjenjivanje i razvrstavanje djece i mladih sa posebnim potrebama TK	Komisija vrši ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanje djece i omladine sa smetnjama u psiko-fizičkom razvoju. Ova Komisija radi na nivou Centra za socijalni rad Lukavac na osnovu vrste i stepena ometenosti, a prena pravilniku o razvrstavanju. Komisija donosi nalaz i mišljenje. Komisiju čini tim stručnih lica: pedijatar, klinički psiholog, neuro-psihijatar, socijalni radnik i defektolog. Na osnovu nalaza i mišljenja Komisije nadležni CSR donosi Rješenje o razvrstavanju.
2. SOS Dječije selo - Gračanica⁷⁴	Život u Dječijim selima temelji se na četiri ključna principa: 1. Svako dijete ima brižnog roditelja - SOS majka gradi blisku vezu sa svakim djetetom koje joj je povjereno. Ona im pruža sigurnost, ljubav i stabilnost potrebnu svakom djetetu. Osposobljena za brigu o djeci, ona živi sa djecom, odgaja ih i samostalno vodi domaćinstvo. SOS majka poznaje i poštuje porijeklo svakog djeteta, njegovu kulturu i religiju. 2. Obiteljske veze razvijaju se prirodno- Dječaci i djevojčice različitog uzrasta žive zajedno u SOS obitelji kao braća i sestre. Biološka braća i sestre se ne razdvajaju. Djeca sa SOS majkama grade emocionalne veze koje traju cijeli život. 3. Svaka obitelj stvara sopstveni dom - Kuća je dom obitelji, sa jedinstvenim osjećajem, ritmom i rutinom. Pod njenim krovom, djeca uživaju u istinskom osjećaju sigurnosti i pripadnosti. Djeca rastu, uče zajedno, dijele obaveze i sve radosti i tuge svakodnevnog života. 4. SOS obitelji je dio zajednice - Živeći zajedno u SOS Dječijim selima, SOS obitelji stvaraju poticajno okruženje u kojem djeca provode sretno djetinjstvo. Obitelji razmjenjuju iskustva i pomažu jedne drugima. One su također integrisani i korisni članovi lokalne zajednice. U svakoj obitelji, Dječijem selu i zajednici djeteta uči kako da postane koristan član društva. Po završetku osnovne škole djeca prelaze u SOS Kuće za mlade, koje su pedagoškim konceptom i dalje vezane za SOS Dječije selo, ali imaju za cilj pripremu za samostalan život. U okviru sarajevskog SOS Dječijeg sela djeluju tri, a u okviru gračaničkog SOS Dječijeg sela dvije Kuće za mlade. SOS Dječije selo Gračanica izgrađeno je na Gaju, zelenom proplanku sa kojeg se vide krovovi grada. SOS Dječije selo udaljeno je od centra Gračanice svega tri kilometra. Izgradnja je započela polaganjem kamena-temeljca u oktobru 1996. godine, a prve SOS obitelji počele su živjeti u Dječijem selu 1998. godine
3. Centar za djecu sa	Centar za djecu sa višestrukim smetnjama „Koraci nade“ Tuzla počeo je sa radom 1994. godine kao Projekat Britanske

⁷⁴ Izvor podataka: www.sos-ds.ba

višestrukim smetnjama „Koraci nade”⁷⁵ Tuzla		nevladine organizacije OXFAM. Od 1997. godine djelovao je kao jedan od projekata Informativnog centra za osobe sa invaliditetom „Lotos”, a danas Centar „Koraci nade” djeluje kao Udruženje građana koji finansijski podupire Ministarstvo za socijalnu politiku i rad sa 55% od ukupne sume potrebnih sredstava, a ostala sredstva Centar nastoji obezbijediti putem različitih projekata i donacija. Centar „Koraci nade” potencira socijalni model rada s djecom, što podrazumijeva uključivanje u zajednicu, upoznavanje roditelja djece sa njihovim preostalim sposobnostima, upoznavanje zajednice sa djecom sa invaliditetom, edukaciju i rehabilitaciju djece koja uključuje i edukaciju roditelja za provođenje fizikalne terapije kod kuće, te uključivanje djece sa smetnjama u razvoj u redovni sistem obrazovanja tamo gdje je to moguće, itd. Svojom radom Centar obuhvata 138 korisnika/ca, hronološke dobi od 0-21 godine svih stepena i funkcionalne dijagnostike ometenosti sa cijelog Tuzlanskog kantona. Centar raspolaže adekvatno opremljenim prostorijama a u proteklom periodu razvijene su i izuzetno dobri kadrovski potencijali. U Centru je u neposrednom radu sa djecom i roditeljima angažovano 3 diplomirana defektologa različitih usmjerenja, jedan defektolog koordinator, jedan docent dr. sci kao stručni suradnik, jedan ljekar fizijatar, jedan fizioterapeut, te tehničku službu sa jednim administrativnim radnikom, vozačem i sprenaćicom. Centar posjeduje kombi vozilo za potrebe patronažnog rada i adaptirani mini bus za dovoz djece korisnika/ca invalidskih kolica. Jedna od redovnih aktivnosti Centra je i patronažni rad po kojem su prepoznatljivi na području cijelog Tuzlanskog kantona. Ovakav način rada sprovodi se zbog činjenice da veliki broj djece sa višestrukim smetnjama živi na širem području Tuzlanskog kantona, te zbog loše socio-ekonomske situacije u porodicama, roditelji nisu u mogućnosti obezbijediti dolazak djece na tretman u Centar. Patronažni rad se provodi jedan dan u sedmici, u skladu sa materijalnim mogućnostima Centra iako su potrebe djece i njihovih porodica mnogo veće. Putem sistematskog patronažnog rada Centar obuhvata 76 korisnika/ca.
Ministarstvo zdravstva TK	U odnosu na kontinuitet usluga u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Ministarstva zdravstva TK: -Prevenција -Procjena i registracija -Odluka -Specijalne usluge (Kantonadni zavod za zdravstvo) -Praćenje i mehanizmi žalbi	Ministarstvo zdravstva vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrdjenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblasti iz nadležnosti Ministarstva; razvoj i unapređenje zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u jedinstvenom sistemu zdravstvene djelatnosti; unapređenje preventivne zdravstvene zaštite; stručno-medicinski nadzor nad radom javnih i privatnih zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika; razvoj naučnoistraživačke djelatnosti u resornoj oblasti; preduzimanje i sprovođenje mjera i akcija za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti; zaštitu od štetnog djelovanja jonizirajućeg zračenja i radijacionu bezbjednost, kao i zaštitu od štetnih uticaja okoline na zdravlje građana; promet lijekova, otrova i opojnih droga; zdravstveno-statističku djelatnost; nadzor nad radom ustanova u oblasti zdravstva, vođenje registra ustanova zdravstvene zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspekcijanskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.

⁷⁵ Izvor podataka: Aneks 4.1. Matrica za mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i kantonarnim nivoima; „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011-2012)”

Kantonalni zavod za zdravstvenu zaštitu ⁷⁶	U okviru TK djeluje Zavod za zdravstvenu zaštitu koji, između ostalog, vrši provjeru kvaliteta pitke vode za stanovništvo ovog kantona.
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK	U odnosu na kontinuitet usluga u oblasti obrazovanja, nauke, kulture i sporta provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritetne socijalno isključene grupe od strane Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK: -Prevenција -Procjena i registracija -Rana intervencija -Odluka -Specijalne usluge (Pedagoški zavod) -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjena najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblasti iz nadležnosti Ministarstva; predškolski i osnovni odgoj i obrazovanje; srednje, više i visoko obrazovanje; pripremu prijedloga dugoročnog programa razvoja i koncepciju odgojno-obrazovnih ustanova, koji donosi Skupština kantona; donošenje nastavnih planova i programa predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja; davanje saglasnosti na nastavne planove i programe javnih univerziteta; donošenje pedagoških standarda i normativa prostora, opreme i nastavnih sredstava za predškolski odgoj, osnovno, srednje i visoko obrazovanje; vođenje registra odgojno-obrazovnih ustanova predškolskog odgoja, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja; praćenje i poboljšanje učeničkog i studentskog standarda; praćenje i razvoj naučno-istraživačke djelatnosti i naučno-tehničkih informacija i komunikacija na području kantona; vođenje registra naučno-istraživačkih ustanova; vođenje registra naučno-istraživačkih ustanova; praćenje i razvoj djelatnosti kulture (muzejske, arhivske, bibliotečke, izdavačke, pozorišne, muzičke, likovne, filmske i druge djelatnosti kulture); zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa; utvrđivanje standarda i normativa za obavljanje djelatnosti u oblasti kulture; vođenje registra ustanova kulture i drugih pravnih i fizičkih lica, koja obavljaju djelatnosti iz oblasti kulture; praćenje stanja i poboljšanje obavljanja djelatnosti iz oblasti tehničke kulture; praćenje i podržavanje sportista i sportskih udruženja od interesa za Kanton; vođenje registra sportista i pravnih subjekata koji obavljaju djelatnost iz oblasti sporta; utvrđivanje politike u vezi sa obezbjeđenjem radija i televizije i pripremu propisa koji regulišu sistem informisanja; vođenje baze podataka odgojno-obrazovnih, naučno-istraživačkih ustanova i ustanova kultura, sporta i informisanja, kao i drugih pravnih i fizičkih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; nadzor nad zakonitošću rada ustanova i drugih pravnih i fizičkih lica iz oblasti obrazovanja, nauke, kulture, sporta i informisanja; utvrđivanje normativa i kriterija za finansiranje ustanova i drugih pravnih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; pripremanje nacrta zakona i drugih propisa iz nadležnosti ministarstva; rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti ministarstva; inspekcijски nadzor nad zakonitošću rada pravnih i fizičkih lica, nad čijim radom nadzor vrši Ministarstvo; izdavačka djelatnost u okviru svoje nadležnosti; druge poslove iz nadležnosti Ministarstva, u skladu sa zakonom. U sastavu Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta je upravna ustanova Pedagoški zavod.
1. Pedagoški zavod	Pedagoški zavod vrši stručne i druge poslove koji se odnose na: utvrđivanje prijedloga koncepcije odgojno-obrazovnih ustanova, nastavnih planova i programa, pedagoških standarda, normativa opreme, nastavnih sredstava i učila za ustanove predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i domove učenika; stručno-pedagoški nadzor nad organizacijom rada obrazovno-odgojnih ustanova;

⁷⁶ Izvor podataka: Aneks 4.1. Matrica za mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i kantonarnim nivoima; „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011-2012)“

		organizovanje jedinstvenog obrazovno-odgojnog, informacionog sistema na području Kantona; izdavačku djelatnost u okviru svoje nadležnosti; praćenje, analiziranje i uapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada u oblasti predškolskog i osnovnog odgoja i obrazovanja i srednjeg obrazovanja; organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama; organizovanje i praćenje rada oglednih stručno-metodičkih centara i eksperimentalnih škola; rad na razvojnim istraživanjima u oblasti obrazovanja; druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.	
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstvo i vodoprivredu TK	- Prevenција - Procjena i registracija - Upućivanje - Odluka Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi	Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodu vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: udruživanje zemljoradnika; unapređenje poljoprivredne proizvodnje; zaštitu i korišćenje poljoprivrednog zemljišta; zaštitu poljoprivrednog bilja i proizvoda od uzročnika bolesti, štetočina i korova; proizvodnju, doradu i promet sjemena poljoprivrednog bilja; proizvodnju i promet sadnog materijala, voćaka, vinove loze i ukrasnog bilja; prehrambenu industriju, proizvodnju alkoholnih i bezalkoholnih pića, stočne hrane, proizvodnju i preradu duhana; uzgoj i unapređivanje stočarstva, pčelarstva i ribarstva; organizaciju i rad veterinarskih ustanova, i zdravstvenu zaštitu životinja; proizvodnju i promet lijekova koji se upotrebljavaju u veterinarstvu, proizvodnju i promet sredstava za zaštitu bilja; proizvodnju i promet lijekovitog bilja, šumskih plodova i puževa; davanje veterinarskih saglasnosti za izgradnju objekata za uzgoj stoke, promet u toj oblasti i promet namirnica životinjskog porijekla; uzgoj, zaštitu i unapređenje šuma, pošumljavanje degradiranih šuma, krša i goleti; šumske komunikacije, lovstvo; eksploataciju šuma; uređivanje režima voda, zaštitu voda i štetnog dještva voda; zaštitu od erozije, bujica i elementarnih nepogoda; vodosnabdijevanje stanovništva i industrijsku vodu; hidromelioracije; korišćenje voda u energetske i rekreativne svrhe; planiranje vodooprivrednih aktivnosti u oblasti upotrebe i zaštite voda na području Kantona; organizaciju, unapređenje, izrada i praćenje istraživačkih projekata u ovim oblastima; ulaganje stranih lica u domaća preduzeća u ovim oblastima u skladu sa propisima Federacije i Kantona; pripremanje nacrta zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijiski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti.	organizovanje jedinstvenog obrazovno-odgojnog, informacionog sistema na području Kantona; izdavačku djelatnost u okviru svoje nadležnosti; praćenje, analiziranje i uapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada u oblasti predškolskog i osnovnog odgoja i obrazovanja i srednjeg obrazovanja; organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama; organizovanje i praćenje rada oglednih stručno-metodičkih centara i eksperimentalnih škola; rad na razvojnim istraživanjima u oblasti obrazovanja; druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.
Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK	- Prevenција - Procjena i registracija - Upućivanje - Odluka Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi	Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: planiranje, izgradnju i uređenje zemljišta na kantonalnom nivou; pripremu, provođenje i primjenu prostornog plana Kantona; usaglašenost prostornih planova općina sa prostornim planom Kantona i planova posebnih područja od interesa za Kanton; izradu urbanističkih planova Kantona, urbanističkih redova Kantona, regulacionih planova i druge urbanističko-planske dokumentacije kojom se uređuju uslovi i način za plansko korišćenje prostora, izgradnju naselja i objekata od interesa za Kanton, zaštitu i unapređenje okolice, određuju organi za njihovo provođenje i utvrđuju urbanističko-građevinske mjere zaštite stanovništva i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i ratnih dejstava, te predlaže propisivanje sankcija za povredu odredaba za provođenje navedenih dokumenata; iskorišćavanje prirodnih bogatstava (voda, šuma, ruda i minerala, poljoprivrednog zemljišta i sl.); zaštitu prirodne okolice i koordinaciju aktivnosti na istraživanju, planiranju, finansiranju i praćenju stanja i kontrole okolice i obnovu ratom uništenog graditeljskog naslijeđa, na području Kantona; koncipiranje programa naučno-istraživačkog rada od značaja za prostorni i društveni razvoj u skladu sa strategijom razvoja Federacije i Kantona; pripremanje propisa u vezi sa utvrđivanjem stambene politike, uključujući donošenje propisa koji se odnose na uređenje i izgradnju stambenih objekata; pripremanje nacrta propisa o korišćenju lokalnog zemljišta uključujući zoniranje; održavanje stambenih zgrada i stanova na kojima pravo raspolaganja ima Kanton; pripremanje nacrta zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijiski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti.	
Ministarstvo unutrašnjih poslova TK	- Prevenција - Procjena i registracija - Rana intervencija - Odluka	U odnosu na kontinuitet usluga u oblasti sigurnosti provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Ministarstva unutrašnjih poslova TK:	

	-Pružanje usluga -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo za unutrašnje poslove vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: zaštitu Ustavom utvrđenog poretka i sprječavanje nasilnog ugrožavanja tog poretka i sigurnosti Federacije i Kantona; sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela; pronalaženje i hvatanje učinioca krivičnih djela; održavanje javnog reda i mira; osiguranje određenih ličnosti utvrđenih aktima Federacije i Kantona, i objekata i stranih diplomatskih konzularnih predstavnika; kriminalističko-tehnička vještačenja; sigurnost saobraćaja na putevima Kantona i druge poslove i zadatke sigurnosti u drugim oblastima saobraćaja; boravak i kontrolu kretanja stranaca, putne isprave za prelazak državne granice; protivpožarnu zaštitu; promet, prijevoz i uskladištenje određenih opasnih materija; organizaciju, naoružanje, opremanje, osposobljavanje i usavršavanje aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu; utvrđivanje i organiziranje funkcionalnih veza ministarstva; postupak izdavanja ličnih karata; lično ime, prijavljivanje prebivališta i boravišta građana, državljanstvo, jedinstveni matični broj; registraciju motornih vozila; nabavljanje, držanje i nošenje oružja i municije; održavanje javnih skupova; školovanje, stručno osposobljavanje i usavršavanje kadrova za potrebe organa unutrašnjih poslova; pružanje pomoći na otklanjanju posljedica u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama i epidemijama; nadzor nad izvršavanjem poslova koji su zakonom povjereni drugim organima, preduzećima i drugim pravnim licima, a spadaju u djelokrug rada Ministarstva; izradu prijedloga organizacije i ukupnog broja aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu i kriterija za njeno popunjavanje; izvršenje odluke o aktiviranju i upotrebi jedinica policije, donesenih od strane zakonom određenih organa; raspisivanje i objavljivanje potraga i vođenje odgovarajućih registara o tome; osiguranje jedinstvene obrade podataka, iz oblasti unutrašnjih poslova, provođenje upravnog postupka iz djelokruga rada Ministarstva unutrašnjih poslova, saradnju sa ministarstvima drugih kantona u izvršavanju svojih nadležnosti; pripremanje nacrta zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspeksijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti.
Ministarstvo pravosuđa i uprave TK	U odnosu na kontinuitet usluga u oblasti sigurnosti provode se sljedeće usluge u cilju podrške za navedene četiri prioritete socijalno isključene grupe od strane Ministarstva pravosuđa i uprave TK: -Prevenција -Procjena i registracija -Odluka -Pružanje usluga -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstva pravosuđa i uprave vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima, i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; praćenje i proučavanje stanja i pojava u pravosudnim organima u Kantonu, te predlaganje i preduzimanje potrebnih mjera u skladu sa zakonom; praćenje organizacije rada i preduzimanje odgovarajućih mjera u cilju obezbjeđivanja materijalnih uslova za rad pravosudnih organa u Kantonu; vršenje zakonom i drugim propisima utvrđenih nadležnosti u vezi sa budžetom pravosudnih institucija, koje se finansiraju iz budžeta Kantona; praćenje rada sudske uprave i preduzimanje odgovarajućih mjera za unapređivanje rada te uprave; praćenje primjene propisa iz oblasti krivičnih i prekršajnih sankcija i izvršenja odluka kantonalnih i federalnih sudova; organizovanje i način rada organa uprave i upravnih organizacija Kantona; praćenje rada organa uprave i upravnih organizacija Kantona, preduzimanje i predlaganje odgovarajućih mjera za unapređivanje, racionalizaciju i efikasan rad tih organa i organizacija; praćenje primjene propisa o općem i posebnim upravnim postupcima, kancelarijskom poslovanju, radnim odnosima državnih službenika i namještenika u kantonalnim organima uprave i upravnim organizacijama, te sačinjavanje odgovarajućih analiza, informacija i izvještaja u vezi s tim; praćenje organizacije i rada općinskih službi za upravu na koje je preneseno vršenje poslova iz nadležnosti Kantona; registraciju udruženja čije je područje djelovanja na području Kantona; provođenje postupka koji prethodi imenovanju notara, postavljenju zamjenika notara i vršioća dužnosti notara, kao i popunu mjesta notarskih pomoćnika, te rješavanje o njihovim statusnim pitanjima, kada je to zakonom i drugim propisima određeno; kontrolu ispunjavanja određenih materijalno-tehničkih pretpostavki za rad notara i određivanje dana početka rada notara i radnog vremena notara; pripremanje nacrta zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje propisanih službenih evidencija; inspeksijski nadzor u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom, kao i poslova koji ne spadaju u nadležnost drugog organa uprave Kantona.

Aneks 4.2: Analiza uloga aktera socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na lokalnom nivou

– općina Gračanica

Osvrt na:	Općina/opština MZ	Socijalni sektor	Sektor vodosnabdijevanja	Obrazovni sektor	Zdravstvo	Pravosuđe /Policija	NVO
Mandat Vaše organizacije /institucije	Općina Gračanica je jedinica lokalne samouprave uspostavljena zakonom u kojoj građani ostvaruju lokalnu samopravu u poslovima utvrđenim ustavom, zakonom i statutom. Općina u okviru samoupravnog djelokruga, u skladu sa ustavom i zakonom ima vlastite nadležnosti.	CSR Ustanova sa javnim ovlaštenjima koju je osnovala Općina CSR obavlja stručne poslove u provođenju socijalne zaštite, socijalnog rada, porodične zaštite i dječije zaštite a koje su u skladu sa 1. Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom TK 2. Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom FBiH (Sl.novine F BiH br. 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09) 3. Porodični zakon 4. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici 5. Krivičnim zakonom (odredbe koje se odnose na mldb, počinioc krivičnih djela), 6. Zakon o krivičnom	Vodovodom upravlja „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica sa 51% državnog kapitala kojim upravlja Općina Gračanica i 49% privatnog kapitala u vlasništvu 23 radnika – vlasnika kapitala. Preduzeće djeluje u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom iz oblasti vodosnabdijevanja. Gradskim vodovodom i vodovodom u jednoj MZ upravlja JP „Vodovod i kanalizacija“ dd a u skladu sa relevantnom zakonskom i dr. regulativom u oblasti vodosnabdijevanja. Mjesnim vodovodima upravlja MZ i fizička lica ukoliko preduzeće nije uspostavilo Ugovor sa istima.	Vrtić Ustanova za pružanje usluga predškolskog odgoja i obrazovanja u skladu sa relevantnim Zakonom o predškolskom obrazovanju i odgoju. Osnovno obrazovanje: Srednje obrazovanje: Svrha osnovnog odgoja i obrazovanja je učeniku/ci omogućiti sticanje osnovnih znanja, pojmova, umijeca, vještina i navika potrebnih za život i rad ili nastavak školovanja. Škola je dužna osigurati kontinuirani razvoj učenika kao duhovnog, tjelesnog, moralnog, intelektualnog i društvenog bića sukladno njegovim psiho-fizičkim sposobnostima i	Dom Zdravlja/Bolnica Djeluje u skladu sa relevantnim zakonima te omogućuje usluge zaštite građanstva Pedijatrijska zaštita zdrave i bolesne djece Općinski sud Djeluje u skladu sa relevantnom zakpnskom regulativom u oblasti pravosuđa.	Policajska stanica Policija ima mandat da stvori bezbjedno okruženje za građane ove općine, kao i da provodi programe prevencije u zajednici, provodi zakonske propise iz oblasti sigurnosti te vrši usluge rane intervencije, procjene i registrovanja, upućivanja na druge relevantne institucije i saraduje sa istima u svakodnevnom radu.	NVO djeluju u oblasti socijalne dječije zaštite u svrhu omogućavanja podrške korisnicima/cama te obavlja se uglavnom dobrovoljnim radom članova/ica uz privremeno uključivanje volontera NVO djeluju i u svrhu unapređenja okoliša i ekologije.

	obaveznom obliku mjesne samouprave. Mjesna zajednica ima svojstvo pravnog lica u okviru prava i dužnosti utvrđenih ovim statutom i odlukom o osnivanju. Mjesna zajednica nadležna je za obavljanje poslova značajnih za život i rad građana na području mjesne zajednice, te građani putem organa mjesne zajednice odlučuju o tim poslovima	postupku, 7. Zakon zaštitu duševnih bolesnika te i drugim zakonima, propisima, pravilnicima i strategijama. CSR po Zakonima rješava u upravnoj stvari (priznavanje različitih prava) u prvom stepenu, prema Zakonu o Upravnom postupku.		sklonostima.			
--	--	--	--	--------------	--	--	--

Kratak pregled opisa posla i djelovanja iste	Općina Gračanica vrši sljedeće poslove: osigurava uslove i preduzima sve potrebne mjere za dosljedno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u skladu sa Ustavom; donosi budžet Općine; donosi programe i planove razvoja Općine i utvrđuje i zapošljavanje; stvara uslove za privredni razvoj i zapošljavanje; uređuje i provodi politiku uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline; upravlja, finansira i unapređuje djelatnosti i objekte komunalne infrastrukture (vodosnabdijevanje i dr.); utvrđuje politiku predškolskog obrazovanja, unapređuje mrežu ustanova, te upravlja i finansira javne ustanove predškolskog obrazovanja; osniva, upravlja, finansira i unapređuje ustanove osnovnog obrazovanja; osniva, upravlja, unapređuje i finansira ustanove i izgradnju objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta; ocjenjuje rad ustanova i kvalitet usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osigurava finansijska sredstva za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima Općine; uspostavlja i vrši inspeksijski nadzor nad	CSR Opis poslova zaposlenika/ stručnog kadra CRS-a - Rješavanje u prvom stepenu ostvarivanja prava utvrđenih prema Zakonima - Pruža usluge socijalnog rada iz oblasti porodične zaštite - Usluge socijalnog rada u postupku rješavanja o pravima iz oblasti socijalne zaštite - Obavlja stručne poslove u providenju socijalne zaštite - Omogućava podršku za rad Komisije za ocjenjivanje i razvrstavanje djece ometene u psihofizičkom razvoju - Bavi se preventivnim aktivnostima na svim poljima svoga djelovanja - Pruža pomoći na sanaciji problema Romske porodice - Radi na poslovima u okviru Porodičnog zakona (starateljstvo, usvojenje, smještaj u Ustanove socijalne Institucijama	Osnovna djelatnost d.o.o „Vodovod i kanalizacija“ je snabdijevanje stanovništva vodom, odvođenje otpadnih i oborinskih voda. Organizacija preduzeća treba da uslijedi poslije rješavanja održavanja kanalizacije i preuzimanja na održavanje seoskih vodovoda. JP „Komus“ d.o.o. Djelatnost odlaganja komunalnog otpada je dodijeljena JP „Komus“ Odlukom o komunalnim djelatnostima i komunalnom redu („Službeni glasnik općine“, broj:05/07) koja je usvojena od strane Općine Gračanica, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Kantona Tuzla („Službene novine Kantona Tuzla“, broj:11/05). Prema gore navedenoj odluci, JP „Komus“ obavlja sljedeće djelatnosti pored svoje osnovne djelatnosti (odlaganje komunalnog otpada): čišćenje i održavanje javnih prostora, održavanje javnih parking prostora i javnih garaža, osim ako nije drugačije uređeno, nije drugačije uređeno, tržna mjesta i pijace, ukrašavanje i pružanje aktivnosti u saradnji sa javnom sutanovom „Veterinarska stanica“	Vrtiće: Osnovna djelatnost je njega, odgoj i obrazovanje djece predškolskog uzrasta od 1-6 godina života. Osnovno obrazovanje: Odgovno-obrazovne ustanove u kojima se obrazuju djeca od 6 do 18 godina. U školama se provodi inkluzivna nastava i devetogodišnje obrazovanje. Pored redovne nastave obavlja se i dodatna/ dopunska nastava a posebna pažnja se poklanja vannastavnim aktivnostima. U pojedinim školama uspostavljena je saradnja sa srednjim školama radi profesionalne orijentacije učenika.	Dom zdravlja /Bolnica - Usluge primarne, sekundarne i tercijalne zaštite - Pregled zdrave djece i savjetovanje - Prevencija zaraznih i dr. bolesti - Rad sa bolesnom djecom -Poslovi organizovanja pedijatrijske službe	Policijska stanica Policijski službenici su ovlašteni primjenjivati policijske ovlasti propisane Zakonom o policijskim službenicima i dr., i postupati kao ovlašćena lica prema službenima o krivičnom postupku u BiH u cilju zaštite ljudi i imovine i stvaranje sigurnog okruženja. Općinski sud ima odgovornosti donošenja odluka, upućivanja i praćenja slučajeva u sferi socijalne dječije zaštite.	Obavljanje poslova na implementaciji projekata koji se odnose na odrasle, djecu i mlade; volonterski angažman; sve u skladu sa mandatom organizacije.
--	---	--	--	---	---	--	---

Komentar u vezi provođenja monitoringa	izvršavanjem propisa iz vlastitih nadležnosti Općine; preduzima mjere za osiguranje higijene i zdravlja; osigurava uvjete rada lokalnih radio i TV stanica u skladu sa zakonom; uspostavlja organizaciju mjesne samouprave; Općina se bavi svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti na osnovu ustava ili zakona i dr...	CSR Monitoring vrši: -Upravni odbor -Općinsko vijeće -Načelnik općine -Ministarstvo za rad i socijalnu politiku TK -Ministarstva rada i socijalne politike F BiH -Inspekcijски pregledi nadležnog inspektorijata F BiH, i TK, Unutar ustanove, upravni organi vrše nadzor nad radom ustanove.	Gračanica.	Općina: Na osnovu određenih izvještaja i informacija od strane škola, općina dobija u vidu u informaciju o radu škola. Vrtići: Ove ustanove imaju obavezu izvještavanja prema nadležnom kantonalnom ministarstvu, Općini i Pedagoškom zavodu. Škole: Imaju obavezu izvještavanja prema: - nadležnom ministarstvu općini. Interni monitoring i evaluacija rada vrši se i u vrtićima i školama kroz hijerarhijsko izvještavanje, a u	Dom zdravlja/Bolnica Monitoring se vrši od strane federalnih i kantonalnih inspektora i kroz rad Upravnog vijeća.	Policijska stanica/Općinski sud Monitoring se vrši putem izvještavanja i sastanke u skladu sa definisanim odgovornostima sistematizacijom zaposlenih te od strane nadležnih kantonalnih i federalnih inspekcijских i dr. službi.	Monitoring/supervizija se vrši putem ankete, evaluacionih upitnika nakon radionica, mišljenja korisnika i neformalnih razgovora sa korisnicima/cama. Donator provodi monitoring i evaluaciju takoder.
---	--	--	------------	--	---	--	---

Informacija o prikupljanju podataka	U općini Gračanica ne postoji jedinstvena baza podataka iz sfere dječije zaštite. Općinske službe koje djeluju u sferi dječije zaštite posjeduju podatke koji su sastavni dio izvještaja koje podnose ili nevladine institucije, organizacije, MZ prikupljaju podatke putem saradnje sa predsjednicima Savjeta MZ.	CSR Podaci se prikupljaju u svakodnevnom radu CSR kroz: - pružanje usluga korisnicima/cama - suradnje sa drugim institucijama, NVO - suradnja sa MZ sa građanima i dr.	„Vodovod i kanalizacija“ Podaci o korisnicima/cama se prikupljaju kroz svakodnevni rad preduzeća (prijava/odjave priključaka, uplate računa i sl.) JP „Komus“ Podaci o korisnicima se prikupljaju kroz svakodnevni rad preduzeća (računi za odvoz smeća i dr.)	škola nastavnička vijeća i praćenje od strane pedagoga, te od nadležnog kantonalnog inspektorata.	Podaci se koriste zbog praćenja zdravstvenog stanja korisnika, pripreme programa, izvještavanje prema višim nivoima, tj. prema: nadležnom Ministarstvu TK, Zavodu za javno zdravstvo i Zavodu zdravstvenog osiguranja.	Postojeće službene evidencije.	NVO-i imaju podatke za korisnike/ce svojih projekata. Podaci se prikupljaju od institucija, građana i drugih NVO-a.
Ko i u koju svrhu koristi bazu podataka	Općinske službe koriste postojeće podatke za pripremanje planova/programa kao i u svrhu različitih analiza.	CSR CSR posjeduje podatke prikupljene kroz SOTAC bazu (prava osoba sa invaliditetom i CŽR), te evidenciju korisnika/ca usluga. U radu koriste i LOTUS bazu.	„Vodovod i kanalizacija“/„Komus“ i -ne raspolaže bazom podataka o korisnicima/cama njihovih usluga a ujedno socijalno isključenim grupama stanovništva. Raspoloživi podaci o korisnicima/cama služe u svrhu planiranja i realizacije svakodnevnih aktivnosti ovih preduzeća.	Podaci vrtiča i škola koriste se u svrhu izvještavanja prema Općini i Ministarstvu obrazovanja nauke kulture i sporta TK.	Podaci se koriste zbog praćenja zdravstvenog stanja korisnika/ca, pripreme programa, izvještavanje prema višim nivoima.	Policijska stanica/Općinski sud regstruje podatke o djeci koja na neki način dođu u sukob sa zakonom i koriste za potrebe policije i drugih institucija za praćenje određenih pojava i izvršavanje prema kantonalnim i federalnim ministarstvima.	Lokalna zajednica, vladine i nevladine organizacije i ostale institucije u zavisnosti od potrebe. Podaci se prikupljaju od građana zavisnosti od vrste projekta koji implementiraju ili se pripremaju da bi se implementirali u zajednici.
Finansijski tok unutar sistema dječije zaštite	Općina Gračanica finansira djelovanje nadležnih službi i institucija koje se bave pitanjima socijalne i dječije zaštite, te putem Budžeta izdvaja sredstva za: - Izdaci vanjskim korisnicima – subvencije javnim preduzećima: Centar za socijalni rad (225.000 KM),	Rad se finansira iz općinskog budžeta (plate i materijalne troškove) te izdvaja sredstva za planiranje pomoći i dr. Budžetom Općine. Naknade i druge	„Vodovod i kanalizacija“ se finansira iz naplata za potrošnju vode i druge usluge iz oblasti vodosnabdijevanja. Općina izdvaja kapitalne grantove za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja.	Kanton: Ministarstvo obrazovanja, kulturu nauke i sporta HNK-Ž putem trezorskog poslovanja izdvaja sredstva za finansiranje - plate radnika zaposlenih u školama, - materijalni troškovi	Kanton: Nadležno ministarstvo, odnosno Zavod za zdravstveno osiguranje vrši finansiranje rada i usluga Doma zdravlja i Bolnice.	Nadležna kantonalna ministarstva finansiraju rad Policijske uprave i Općinskog suda.	NVO-i se finansiraju putem: - članarina, donacija općinskih vlasti kroz grant za NVO-e; - podrška sa kantonalnog i federalnog nivoa

	Dječije obdanište (240.000 KM), Bosanski kulturni centar (285.000 KM), -Grantovi mjesnim zajednicama (MZ): za redovne djelatnosti MZ (82.000 KM), -Grantovi pojedincima: jednokratne pomoći (23.000 KM), grantovi neprofitnim organizacijama - pomoć najugroženijim penzionerima i drugim kategorijama stanovništva (34.500 KM), grantovi za izbjegla i prognana lica (8.000 KM), grantovi za povratnike (3.000 KM), pomoć za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih (10.000 KM), grantovi pojedincima – Narodna kuhinja (35.000 KM), grantovi pojedincima – stipendiranje učenika i studenata (90.000 KM), -Grantovi neprofitnim organizacijama: unapređenje uslova i rada Romske populacije (15.000 KM), škole – za poboljšanje higijenskih uslova (5.000 KM), za finansiranje volontera kod privrednih subjekata i u školama (150.000 KM), EKO-OAZA – odvojeno prikupljanje otpada (7.000 KM), Crveni križ (10.000KM), zbrinjava nje i pomoć osoba sa posebnim potrebama (- KM), Humanitarne organizacije (10.000 KM), budžet za mlade (50.000 KM), prevencija protiv droga (- KM),	pomoći korisnicima/cama socijalne zaštite iz finansiraju i federalnog budžeta. Ministarstvo rada i socijalne politike TK osigurava sredstva za ostvarivanja prava iz domena socijalne/dječije zaštite prema Zakonu o socijalnoj zaštiti, zaštiti CZR-a, i zaštiti porodica sa djecom TK.	JKP „Komus“ -finansira se naplatom usluga	škola, - sufinansiranje troškova prevoza učenika/ca i dr. Općina Gračanica izdvaja sredstva u vidu grantova kako slijedi: - Dječije obdanište (240.000 KM), - grantovi pojedincima – stipendiranje učenika i studenata (90.000 KM), - grantovi za obrazovanje (stimulacija učenika u takmičenjima, nabavka udžbenika, mjesečne karte) u iznosu od 13.000 KM.		- donatorskih sredstava realizacijom projekta.
--	---	---	---	---	--	---

	grantovi neprofitnim organizacijama za sport (355.200 KM) i kulturu i informisanje (72.000 KM), grantovi za obrazovanje (stimulacija učenika u takmičenjima, nabavka udžbenika, mjesečne kartice) u iznosu od 18.000 KM, -Kapitalni izdaci: projektovanje vodovodne mreže u Babićima (20.000 KM), projektovanje vodovođa u: D. Orahovići sa radovima (85.000 KM), Donjoj Lohinji i Rašljevi (40.000 KM), vodosnabdijevanje u: Pribavi, Vranovići ma, Buk, Rašljevi, Malešićima, Mirićini, Donjim Dobrovcima, Škakovici, Lukavici (172.500 KM), i dr.						
--	--	--	--	--	--	--	--

Aneks 5. Matrica mapiranja nosilaca dužnosti/mandata na općinskom nivou i analizu nedostataka kapaciteta kontinuiteta usluga na lokalnom nivou

MAPIRANJE KONTINUITETA USLUGA U OPĆINI GRAČANICA

NOSILAC DUŽNOSTI Ko je odgovoran? Popuniti za svaku instituciju u okviru sistema dječije zaštite	KONTINUITET USLUGA	POSTOJEĆE OBAVEZA/MANDAT I ANALIZA NEDOSTATKA KAPACITETA (motivacija, autoritet, sredstva) Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali raditi u skladu sa njihovim postojećim mandatima/smjernicama i opisima poslova?			
		Prioritetna socijalno isključena grupa Stare osobe bez porodičnog staranja	Prioritetna socijalno isključena grupa Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho fizičkom razvoju)	Prioritetna socijalno isključena grupa Porodice u stanju socijalne potrebe (nezaposleni roditelji, višečlane porodice, romska populacija, nezaposlene samohrane majke)	Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti Aneks 4.1
		Vodeći principi: Univerzalnost i neotuđivost; nedjeljivost; jednakost i nediskriminacija; međuvrženost; participacija i inkluzija; odgovornost i pravilo zakona Ne-diskriminacija(CRC Čl. 2); Najbolji interesi za djete (CRC Čl. 3); Pravo na izražavanje svog mišljenja (CRC Čl. 12).			
	Prevenција	Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti Aneks 4.1	Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti Aneks 4.1	Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti Aneks 4.1	
		Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza po pitanju provođenja usluge prevencije?			
- Općina - CSR - Vrtići - Škole - Bolnica/Dom zdravlja - Općinski sud/ Sud za prekršaje -Policija - NVO-i -Komunalno preduzeće		1. Općina Preko CSR 2. CSR - Preventivni i savjetodavni rad - Materijalna podrška starim i iznemoglim osobama 3. Dječiji vrtić - 4. Škole Pedagoški rad sa učenicima na razvoju altruističkih osjećanja prema starim i iznemoglim licima 5. Bolnica/Dom zdravlja Savjetodavni rad sa starim osobama u okviru zdravstvenih usluga porodične medicine 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija	1. Općina Preko CSR 2. CSR - Preventivni savjetodavni rad sa porodicom - Materijalna podrška porodicama 3. Dječiji vrtić Uključivanje djece sa posebnim potrebama zbog integracije i socijalizacije ove djece 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa porodicom 5. Bolnica/Dom zdravlja Savjetodavni rad sa porodicom u okviru zdravstvenih usluga pedijatrijske službe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje -	1. Općina Preko CSR 2. CSR Preventivni savjetodavni rad sa porodicom Materijalna podrška porodicama 3. Dječiji vrtić Pripremni programi za djecu uzrasta za upis u osnovnu školu Uključivanje djece zbog integracije i socijalizacije djece nacionalnih manjina i druge djece iz ove grupe Preventivni savjetodavni rad sa porodicama 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa porodicom Kroz svakodnevni rad škole, vannastavnih aktivnosti, časove ČOZ-a i građansko obrazovanje, nastoji se preventivno djelovati na školsku djecu.	

		- 8. NVO Podrška osobama u okviru programa NVO-a (kućna njega, edukacija, savjetovanja) 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučajevima, narušenog kvaliteta pitke vode putem lokalnih medija se vrši savjetovanje stanovništva.	7. Policija Rad u zajednici i prevencija nasilja u porodici i nad djecom 8. NVO Podrška djeci i porodicama u okviru programa nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučajevima, narušenog kvaliteta pitke vode putem lokalnih medija se vrši savjetovanje stanovništva.	5. Bolnica/Dom zdravlja Savjetodavni rad sa porodicom u okviru zdravstvenih usluga pedijatrijske službe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija Rad u zajednici i prevencija nasilja u porodici i nad djecom 8. NVO Podrška porodicama u okviru programa nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučajevima, narušenog kvaliteta pitke vode putem lokalnih medija se vrši savjetovanje stanovništva.	
		Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).			
		1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Djelomično zbog velikog obima obaveza, nedostataka ljudskih i prostornih resursa 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da, ali je zbog nedovoljnih materijalnih resursa je ograničen broj programa prevencije 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava, prostorija i nedostataka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Djelomično zbog velikog obima obaveza, nedostataka ljudskih, finansijskih i prostornih resursa 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	

		Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama) <table border="1"> <tr> <td> 1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da </td> <td> 1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, preduzeće nema ovlasti za preventivni rad sa ovom socijalno isključenom grupom </td> <td> 1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, Statut i zakon ne obavezuju preventivni rad </td> </tr> </table>			1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, preduzeće nema ovlasti za preventivni rad sa ovom socijalno isključenom grupom	1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, Statut i zakon ne obavezuju preventivni rad
1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, preduzeće nema ovlasti za preventivni rad sa ovom socijalno isključenom grupom	1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, Statut i zakon ne obavezuju preventivni rad					
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje? <table border="1"> <tr> <td> 1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Djelomično, nedovoljno materijalnih mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica </td> <td> 1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i </td> <td> 1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Nedovoljno sredstava kako bi se obuhvatila sva djeca kroz predškolske programe. </td> </tr> </table>			1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Djelomično, nedovoljno materijalnih mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica	1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i	1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Nedovoljno sredstava kako bi se obuhvatila sva djeca kroz predškolske programe.
1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Djelomično, nedovoljno materijalnih mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica	1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i	1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Nedovoljno sredstava kako bi se obuhvatila sva djeca kroz predškolske programe.					

	Da, nedovoljna sredstva za adekvatniji terenski rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija / 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, nedovoljan stručni kadar, nedovoljna educiranost uključenih. 9.. JP “Vodovod i kanalizacija” Nedovoljna sredstva za preventivne programe	sl.) i materijalnih resursa 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija / 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, nedovoljan stručni kadar, nedovoljna educiranost uključenih. 9.. JP “Vodovod i kanalizacija” Nedovoljna sredstva za preventivne programe	4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljna sredstva za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija / 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, nedovoljan stručni kadar, nedovoljna educiranost uključenih. 9.. JP “Vodovod i kanalizacija” Nedovoljna sredstva za preventivne programe
Rana identifikacija	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza po pitanju provođenja usluge rane identifikacije? 1. Općina Preko CSR 2. CSR Na osnovu inicijative ili saznanja od šire lokalne zajednice, identifikiraju se stare i iznemogle osobe. Slijede pripreme dokumentacije za ostvarivanje prava: stalne novčane pomoći, zdravstvene zaštite, smještaja u ustanovu, ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica. 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Uočavanje promjena i zdravstvenog stanja kod starih osoba u svakodnevnom radu 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje -	1. Općina Preko CSR 2. CSR Na osnovu inicijative roditelja i/ili vaspitno-obrazovnih ustanova, MZ, identifikiraju se djeca sa posebnim potrebama. Slijede pripreme za Komisiju (prikupljanje stručne dokumentacije i podnošenje zahtjeva od strane roditelja za ocjenu preostalih sposobnosti kod djece). Ukoliko roditelji ne daju saglasnost za upućivanje na Komisiju, slijedi savjetodavni rad sa roditeljima na ukazivanje važnosti i značaja vršenja procjene. 3. Dječiji vrtić U svakodnevnom radu vrši se kontinuirano praćenje razvoja i napretka djeteta kako odgajatelja tako i stručnih saradnika kako bi se mogla uočiti poteškoća u razvoju djeteta. O uočenom problemu Vrtić vrši savjetodavni rad sa roditeljima i upućuje ih u CSR. 4. Škole Prilikom procjene zrelosti za polazak za školu	1. Općina Preko CSR 2. CSR Na osnovu inicijative užih članova porodice i/ili na osnovu saznanja od šire lokalne zajednice, identifikiraju se porodice u stanju socijalne potrebe. Potencijalni korisnici vrše prikupljanje dokumentacije za ostvarivanje oblika socijalnih prava: dječiji doplatak, stalne novčane pomoći, zdravstvena zaštita, jednokratna pomoć za opremu novorođenčeta, smještaja u ustanovu, ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica. Pripremljena dokumentacija se dostavlja u službu na dalje razmatranje. 3. Dječiji vrtić U svakodnevnom radu vrši se kontinuirano praćenje razvoja i napretka djeteta kako odgajatelja tako i stručnih saradnika, kako bi identicifirale promjene uzrokovane porodičnom situacijom. O uočenom problemu Vrtić vrši savjetodavni rad sa roditeljima.

		7. Policija - 8. NVO 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je obavezno vršiti periodičnu analizu pitke vode ili u izuzetnim slučajevima vanrednu analizu koju naručuje od strane Kantonalnog/Županijskog Zavoda za javno zdravstvo. Na bazi prijava i rada na terenu, preduzeće uočava slučajeve neadekvatnog pristupa vodi i vodovodnom sistemu.	Komisija za upis uočava/identifikuje dijete sa posebnim potrebama. 5. Bolnica/Dom zdravlja Uočavanje promjena i ometenosti u razvoju kod djece prilikom svakodnevnog rada. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je obavezno vršiti periodičnu analizu kvalitete pitke vode ili u izuzetnim slučajevima vanrednu analizu koju naručuje od strane Kantonalnog/Županijskog Zavoda za javno zdravstvo. Na bazi prijava i rada na terenu, preduzeće uočava slučajeve neadekvatnog pristupa vodi i vodovodnom sistemu.	4. Škole U svakodnevnom radu razrednici identificiraju očite promjene kod djece po pitanju porodične situacije. 5. Bolnica/Dom zdravlja U svakodnevnom radu prate se promjene u slučajevima napuštene djece ili zanemarivanja od strane roditelja, kao i po pitanju zdravstvenog stanja roditelja djece. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U slučaju poremećenih porodičnih odnosa i prijave iz porodice ili napuštenog djeteta 8. NVO Kroz implementaciju aktivnosti uočava se poteškoća kod djece uslijed otežanih porodičnih prilika. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je obavezno vršiti periodičnu analizu kvalitete pitke vode ili u izuzetnim slučajevima vanrednu analizu koju naručuje od strane Kantonalnog/Županijskog Zavoda za javno zdravstvo. Na bazi prijava i rada na terenu, preduzeće uočava slučajeve neadekvatnog pristupa vodi i vodovodnom sistemu.
		Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje /	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da

		8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično, zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom	7. Policija / 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično, zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom	7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično, zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom
		Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama) 1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje

	Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelomično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku porodicama 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava	Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjeta lišta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku porodicama 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava	Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjeta lišta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za pružanje usluga procjene i registracije? 1. Općina Preko CSR 2. CSR Postoje dva mandata u zavisnosti od vrste socijalnog prava: - Nakon rada Komisije za medicinsko vještačenje (ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica). Podaci se unose u evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje stranci u postupku. - Nadležni socijalni radnik procjenjuje činjenično stanje donošanjem socijalne anamneze i dokumentacije koja je potrebna da dokaže isto nakon dostavlja Kantonalnom ministarstvu na davanje saglasnosti (smještaj u ustanovu i stalnu novčanu	1. Općina Preko CSR 2. CSR Postoje dva mandata u zavisnosti od vrste socijalnog prava: - Nakon rada Komisije za medicinsko vještačenje (ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica). Podaci se unose u službeni evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje stranci u postupku. - Nadležni socijalni radnik procjenjuje činjenično stanje donošanjem socijalne anamneze i dokumentacije koja je potrebna da dokaže isto nakon čega se sve navedeno dostavlja Kantonalnom ministarstvu na davanje saglasnosti (smještaj u
Procjena i registracija	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za pružanje usluga procjene i registracije? 1. Općina Preko CSR 2. CSR Postoje dva mandata u zavisnosti od vrste socijalnog prava: - Nakon rada Komisije za medicinsko vještačenje (ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica). Podaci se unose u službeni evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje stranci u postupku. - Nadležni socijalni radnik procjenjuje činjenično stanje donošanjem socijalne anamneze i dokumentacije koja je potrebna da dokaže isto nakon čega se sve navedeno dostavlja Kantonalnom ministarstvu na davanje saglasnosti (smještaj u ustanovu i stalnu novčanu	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nakon rada Komisije za ocjenu i razvrstavanje djece ometene u psihofizičkom razvoju, podaci se unose u službeni evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje roditeljima. 3. Dječiji vrtić Na osnovu procjene Komisije vrši se registracija djeteta sa posebnim potrebama u arhivi vrtića. 4. Škole Početkom školske godine vrši se upis djece u osnovnu školu, vrši evidentiranje podataka o djetetu, i dijete se	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nakon rada Komisije za ocjenu i razvrstavanje djece ometene u psihofizičkom razvoju, podaci se unose u službeni evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje roditeljima. 3. Dječiji vrtić Na osnovu procjene Komisije vrši se registracija djeteta sa posebnim potrebama u arhivi vrtića. 4. Škole Početkom školske godine vrši se upis djece u osnovnu školu, vrši evidentiranje podataka o djetetu, i dijete se	1. Općina Preko CSR 2. CSR Postoje dva mandata u zavisnosti od vrste socijalnog prava: - Nakon rada Komisije za medicinsko vještačenje (ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica). Podaci se unose u službeni evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje stranci u postupku. - Nadležni socijalni radnik procjenjuje činjenično stanje donošanjem socijalne anamneze i dokumentacije koja je potrebna da dokaže isto nakon čega se sve navedeno dostavlja Kantonalnom ministarstvu na davanje saglasnosti (smještaj u	1. Općina Preko CSR 2. CSR Postoje dva mandata u zavisnosti od vrste socijalnog prava: - Nakon rada Komisije za medicinsko vještačenje (ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica). Podaci se unose u službeni evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje stranci u postupku. - Nadležni socijalni radnik procjenjuje činjenično stanje donošanjem socijalne anamneze i dokumentacije koja je potrebna da dokaže isto nakon čega se sve navedeno dostavlja Kantonalnom ministarstvu na davanje saglasnosti (smještaj u

		pomoć). 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Procjena težine zdravstvenog oštećenja i registrovanje u zdravstveni karton osobe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO NVO vrši prikupljanja i obrade podataka o korisnicima projekta – stara i iznemogla lica. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Procjenu kvalitete pitke vode vrši Kantonalni zavod za javno zdravstvo, koje ujedno vrši registraciju stanja kao i naručilac analize - preduzeće nadležno za određeno područje. Preduzeće vrši evidenciju neplatiša potrošnje vode.	raspoređuje u nastavu u skladu sa njegovim preostalim sposobnostima. 5. Bolnica/Dom zdravlja Procjena težine psihomotornog oštećenja i registrovanje u zdravstveni karton djeteta 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO NVO vrši prikupljanja i obrade podataka o korisnicima projekta – djece sa posebnim potrebama. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Procjenu kvalitete pitke vode vrši Kantonalni Zavod za javno zdravstvo, koje ujedno vrši registraciju stanja kao i naručilac analize - preduzeće nadležno za određeno područje.	ustanovu i stalnu novčanu pomoć). U slučaju neadekvatnog životnog standarda i uslova života porodice, podaci o tome ulaze u anamnezu. 3. Dječiji vrtić Podatak po pitanju socijalnog stanja porodice se evidentira u arhivi/datoteke Vrtića. 4. Škole Ukoliko uslijedi promjena u statusu djeteta škola/pedagog evidentira iste. 5. Bolnica/Dom zdravlja Interna evidencija. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Na bazi prijave CSR ili Policije i pokretanja prekršajnog postupka, Sud pokreće dalji postupak i evidentira slučaj. 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad. 8. NVO NVO evidentirana podataka o korisnicima projekta ili volunteerima/aktivistima nvo-a. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Procjenu kvalitete pitke vode vrši Kantonalni Zavod za javno zdravstvo, koje ujedno vrši registraciju stanja kao i naručilac analize - preduzeće nadležno za određeno područje. Preduzeće vrši evidenciju neplatiša potrošnje vode.
		Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, preobimnih poslova u CSR 3. Dječiji vrtić Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške,	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da, ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, preobimnih poslova u CSR 3. Dječiji vrtić Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra,

		Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	4. Škole Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da u slučaju nasilja i socio-patoloških pojava 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizaciju” Da	finansijske podrške, 4. Škole Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama) 1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema

	saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdjevanje Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansije resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje? 1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti, nepostojanje el. baze podataka 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na ovu socijalno isključenu grupu 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.	saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdjevanje	saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdjevanje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu), nepostojanje el. baze podataka 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (socijalni radnik) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na ovu socijalno isključenu grupu 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.
	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za pružanje usluge rane intervencije? 1. Općina Preko CSR 2. CSR Blagovremeno se šalje osoba na Komisiju za medicinsko vještačenje; provodi se savjetodavni i stručni socijalni rad sa osobom i užim članovima porodice uz omogućavanje ostvarivanja prava na novčana pomoć	1. Općina Preko CSR 2. CSR Blagovremeno se šalje djetetu na ocjenu Komisije za procjenu preostalih sposobnosti, kao i donosi odgovarajuće rješenje o izvršenoj procjeni; savjetodavni i stručni socijalni rad sa porodicom uz	1. Općina Preko CSR 2. CSR CSR vrši savjetodavni i stručni socijalni rad sa porodicom uz omogućavanje ostvarivanja prava na novčana pomoć te podrške u prevazilaženju poteškoća, posebno ukoliko su u pitanju porodice koje žive u	
Rana intervencija				

		3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvena zaštita i savjetodavni rad sa osobom i užim članovima porodice. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad 8. NVO Kroz implementaciju aktivnosti omogućava se podrška i pomoć starim i iznemolim osobama. 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Preduzeće održava sistem vodosnabdijevanjima i interveniše u slučaju neadekvatnog kvaliteta vode. U pojedinačnim slučajevima, na zahtjev pojedinca, ukoliko postoje tehnički uslovi preduzeće je obavezno izvršiti priključak na mrežu U slučaju neplaćanja vode, intervencija je isključenje sa vodosistema.	omogućavanje ostvarivanja prava na novčana pomoć.Ustanove imaju odgovornost da obezbijede uslove za adekvatan pristup ovoj grupi djece. 3. Dječiji vrtić Savjetodavni rad sa porodicom i omogućavanje adekvatnih usluga za dijete ometeno u psiho-fizičkom razvoju. Ustanove imaju odgovornost da obezbijede uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa roditeljima i djetetom. Ustanove imaju odgovornost da obezbijede uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 5. Bolnica/Dom zdravlja Ustanove imaju odgovornost da obezbijede uslove u zgradi/prostoriji za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad 8. NVO 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Preduzeće održava sistem vodosnabdijevanjima i interveniše u slučaju neadekvatnog kvaliteta vode. U pojedinačnim slučajevima, na zahtjev pojedinca, ukoliko postoje tehnički uslovi preduzeće je obavezno izvršiti priključak na mrežu. U slučaju neplaćanja vode, intervencija je isključenje sa vodosistema.	neadekvatnim uslovima ili porodice sa poremećenim porodičnim odnosima. 3. Dječiji vrtić Adekvatni procesi na socijalnoj inkluziji djeteta u grupu Ustanove imaju odgovornost da obezbijede uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa roditeljima i djecom; stvaranje uslove adekvatne socijalne inkluzije djeteta u školsko okruženje Ustanove imaju odgovornost da obezbijede uslove za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 5. Bolnica/Dom zdravlja Adekvatna zdravstvena zaštita porodice sa djecom. Ustanove imaju odgovornost da obezbijede uslove za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad 8. NVO Kroz implementaciju aktivnosti omogućava se podrška i inkluzija djece i roditelja. 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Preduzeće održava sistem vodosnabdijevanjima i interveniše u slučaju neadekvatnog kvaliteta vode. U pojedinačnim slučajevima, na zahtjev pojedinca, ukoliko postoje tehnički uslovi preduzeće je obavezno
--	--	---	--	--

		4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?	4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom	4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi	1. Općina Preko CSR 2. CSR U oblasti savjetodavnog rada: Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (socijalni radnik) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi

		9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.	stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.	usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.
Upućivanje	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za pružanje usluge upućivanja?	1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa dobivenom saglasnošću nadležnog kantonalnog ministarstva, upućuje osobu u ustanovu odgovarajućeg tipa kao i na druge ustanove ili organizacije za potraživanje podrške 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Upućivanje u Službu za socijalnu skrb, Centar za fizikalnu terapiju i u druge zdravstvene centre i stručnjacima u zavisnosti od oboljenja osobe i dr. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U CSR 8. NVO U skladu sa misijom organizacije, ali u pojedinačnim slučajevima upućivati da se pomoć potraži u relevantnim ustanovama (CSR, Dom zdravlja). 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučaju nepačanja, upućuju na Općinu i CSR U slučaju nemogućnosti priključenja zbog nedovršene legalizacije vodonodnih sistema u mjesnim područjima upućuju na Općinu.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa nalogom Komisije, upućuje dijete u specijalnu ustanovu ili na posebno školovanje. Neophodna saglasnost nadležnog kantonalnog ministarstva. 3. Dječiji vrtić Dječiji Vrtić ima mandat da uputi slučaj, zavisno od situacije to može da bude CSR, Dom Zdravlja, u cilju omogućavanja adekvatne podrške za dijete i ostvarivanja zakonom predviđenih prava . Ustanova upućuje roditelje /staratelje u relevantne Ustanove (CSR,Dom Zdravlja), kako bi se od strane istih preduzele adekvatne mjere. 4. Škole Ispred škola se upućuje zahtjev CSR u kojem je uključen i nalaz/mišljenje stručnog školskog tima o statusu djeteta. Roditelji djeteta se upućuju na druge relevantne ustanove i službe ili organizacije u svrhu ostvarivanja dodatnog tretmana za dijete. 5. Bolnica/Dom zdravlja Upućivanje u CSR, Centar za fizikalnu terapiju i u druge zdravstvene centre i stručnjacima u sferi defektologije i dr., kao i u CSR i škole . 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U CSR 8. NVO U skladu sa misijom organizacije, ali u pojedinačnim slučajevima upućivati da se pomoć potraži u	1. Općina Preko CSR 2. CSR U slučaju da su djeca bez roditeljskog staranja, CSR upućuje na zbrinjavanje da li u dr. porodicu ili u instituciju. Neophodna saglasnost nadležnog kantonalnog ministarstva. Vrši upućivanje u škole i na podršku pedagoga po pitanju djece. Za roditelje, isti se upućuju na Biro rada, općinske službe, organizacije i dr.. 3. Dječiji vrtić Vrtići su u obavezi da informišu CSR o promjenama kao i da roditelje upute na savjetovanje u CSR i druge ustanove i organizacije. 4. Škole Škole su u obavezi da informišu CSR o ovim promjenama kao i da staratelje upozna sa školskim obavezama djeteta. Roditelji djeteta se upućuju na druge relevantne ustanove i službe ili organizacije. 5. Bolnica/Dom zdravlja U slučaju napuštanja djeteta ili rješavanja zdravstvenog osiguranja upućuju u CSR. Upućuju korisnike/ce prema drugim zdravstvenim centrima, te upućuju u CSR i pedagoge škola. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U CSR 8. NVO U skladu sa misijom organizacije, ali u pojedinačnim

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		4. Škole 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih snjemica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru oblasti - vodosnabdjevanje	Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih snjemica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru oblasti - vodosnabdjevanje	Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih snjemica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru oblasti - vodosnabdjevanje
Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?				
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da

Odluka	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za donošenje odluka?		
	1. Općina Odluka o izdvajanju sredstava za pomoć porodicama, preko CSR i o izdvajanju za projekte nvo-a Odluka o legalizaciji mjesnih vodovoda i prenošenja nadležnosti na preduzeće Odluka o kapitalnim izdacima za unapređenje vodovodnog sistema 2. CSR U skladu sa nalogom Komisije ili uz saglasnost nadležnog ministarstva donosi se Odluka o ostvarivanju određenog socijalnog prava. 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene ustanove uz saglasnost užih članova porodice odlučuju o tretmanu/rehabilitaciji i upućivanju u dr. ustanove 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Odluka o provođenju sudskog postupka i odluka nakon istog 7. Policija Odluka o prisustvu prilikom intervencije isključenja vode neplatishama. 8. NVO Odluka o pokretanju inicijativa za podršku starim osobama; odluka o pokretanju programa za podršku 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Odluka o subvenciji starim i iznemoglim osobama ili dogovor o drugom načinu plaćanja troškova, Odluka o umanjenju cijene o potrošnji vode; odluka o dostavi pitke vode putem cisterne; Odluka o proširenju vodovodne mreže, odluka o uspostavi instalacija u ustanove koje rade sa djecom zbog omogućavanja pristupa void, odluka o prijavi novog	1. Općina Odluka o izdvajanju sredstava za pomoć porodicama, preko CSR i o izdvajanju za projekte nvo-a Odluka o legalizaciji mjesnih vodovoda i prenošenja nadležnosti na preduzeće Odluka o kapitalnim izdacima za unapređenje vodovodnog sistema 2. CSR U skladu sa nalogom Komisije i stručnog tima CSR, te uz saglasnost roditelja Odluka o ostvarivanju prava na socijalnu zaštitu. 3. Dječiji vrtić Odluka o uključivanju djece iz ove grupe u rad Vrtića 4. Škole U odnosu na nalog Komisije za ocjenu sposobnosti i razvrstavanje uz saglasnost roditelja, škola preduzima adekvatne mjere i donosi odluku o uključivanju djeteta u inkluzivnu nastavu ili dobivaju povratnu informaciju o smještaju djeteta u socijalnu ustanovu. 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene ustanove uz saglasnost roditelja odlučuju o tretmanu/rehabilitaciji i upućivanju u dr. ustanove 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO Odluka o pokretanju inicijativa za podršku djeci sa posebnim potrebama; odluka o pokretanju programa za podršku 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Odluka o subvenciji materijalno neobezbjedenoj porodici ili dogovor o drugom načinu plaćanja troškova Odluka o umanjenju cijene o potrošnji vode; odluka o dostavi pitke vode putem cisterne; Odluka o proširenju vodovodne mreže, odluka o uspostavi instalacija u ustanove koje rade sa djecom zbog omogućavanja pristupa void, odluka o prijavi novog priključka, odluka o isključenju priključka,	1. Općina Odluka o izdvajanju sredstava za pomoć porodicama, preko CSR i o izdvajanju za projekte nvo-a Odluka o legalizaciji mjesnih vodovoda i prenošenja nadležnosti na preduzeće Odluka o kapitalnim izdacima za unapređenje vodovodnog sistema 2. CSR Odluka o obezbjeđivanju finansijske ili materijalne podrške porodici ukoliko je materijalna neobezbjedena. Usluge socijalnog rada i savjetodavni rad sa porodicom. Odluka o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja. 3. Dječiji vrtić Odluka o uključivanju djece iz ove grupe u rad Vrtića 4. Škole Odluka o upućivanju u CSR ili uključivanje u pedagoški tretman. 5. Bolnica/Dom zdravlja Odluka o upućivanju u CSR ili pružanje zdravstvenih usluga 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Odluka o provođenju sudskog postupka i odluka nakon istog 7. Policija Odluka o upućivanju u CSR i pokretanju prekršajne prijave Odluka o prisustvu prilikom intervencije isključenja vode neplatishama. 8. NVO Odluka o pokretanju inicijativa za podršku djeci iz materijalno neobezbjedenoih porodica; odluka o pokretanju programa za podršku 9. JP "Vodovod i kanalizacija" Odluka o dogovoru o drugom načinu plaćanja troškova porodici ili dogovor o drugom načinu plaćanja troškova Odluka o umanjenju cijene o potrošnji vode; odluka o dostavi pitke vode putem cisterne;

		priključka, odluka o isključenju priključka, odluka o ugradnji mjerila o potrošnji vode	odluka o ugradnji mjerila o potrošnji vode	Odluka o proširenju vodovodne mreže, odluka o uspostavi instalacija u ustanove koje rade sa djecom zbog omogućavanja pristupa void, odluka o prijavi novog priključka, odluka o isključenju priključka, odluka o ugradnji mjerila o potrošnji vode
	Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
	Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da

		5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog, logoped i sl.) 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da

Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge 2. Specijalne usluge	1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa zakonskim okvirima pružaju se novčane naknade i ostvarivanja drugih prava. Pružanje savjetodavne i stručne podrške osobama i užim članovima porodice. Omoгуćavanje korištenja usluga Komisije za medicinsko vještačenje. 3. Dječiji vrtić - 4. Škole Humanitarne akcije u okviru Crvenog križa/krsta ili generalno akcije prikupljanja pomoći za stare osobe 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene usluge, savjetodavni rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Vođenje postupka 7. Policija Intervencija, registrovanje, odluka, o upućivanju 8. NVO Pružanje usluga socijalne dječije zaštite kroz programe nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je nadležno za snabdjevanje stanovništva pitkom vodom. U izuzetnim slučajevima, tokom sušnog perioda, putem cisterni preduzeće snabdjeva stanovništvo pitkom vodom koje nije pokriveno mrežom vodosnabdjevanja.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa zakonskim okvirima pružaju se novčane naknade i ostvarivanja drugih prava. Pružanje savjetodavne i stručne podrške porodicama Omoгуćavanje korištenja usluga Komisije za ocjenu i razvrstavanje 3. Dječiji vrtić Dječiji Vrtić ima odgovornost pružanja specijalnih usluga pedagoga-psihologa, defektologa, logopeda, kao što ima odgovornost da odgajatelji u saradnji sa stručnim saradnicima naprave prilagođeni program koji će biti u skladu sa djetetovim smetnjama u razvoju kako bi se mogli realizovati postavljene ciljevi i zadaci odgojno-obrazovnog programa. 4. Škole Inkluzivna nastava po prilagođenim programima uz angažovanje profesionalnog kadra (defektolog, psiholog i dr.), pedagoško savjetovanje roditelja djece sa posebnim potrebama, savjetovanje učenika i drugih roditelja o potrebi integracije djece; Specijalan uslugа: radionice za djecu sa posebnim potrebama 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene usluge, savjetodavni rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Vođenje postupka 7. Policija Intervencija, registrovanje, odluka, o upućivanju 8. NVO Pružanje usluga socijalne dječije zaštite kroz programe nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je nadležno za snabdjevanje stanovništva pitkom vodom. U izuzetnim slučajevima, tokom sušnog perioda, putem cisterni preduzeće snabdjeva stanovništvo pitkom vodom koje nije pokriveno mrežom vodosnabdjevanja.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa zakonskim okvirima pružaju se novčane naknade i ostvarivanja drugih prava. Vršni nadzor nad mandatom staratelja koji ima (nad upravljanjem i raspolaгanjem sa imovinom, školovanjem i vaspitanjem); praćenje stanja korisnika novčane pomoći i vrši savjetodavni rad. 3. Dječiji vrtić Odgojno-edukativni rad za djecu predškolskog uzrasta. 4. Škole Edukacija, savjetodavne intervencije kod djece, kao i savjetodavni rad sa roditeljima /starateljima 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene usluge, savjetodavni rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Vođenje postupka 7. Policija Intervencija, registrovanje, odluka, o upućivanju 8. NVO Pružanje usluga socijalne dječije zaštite kroz programe nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je nadležno za snabdjevanje stanovništva pitkom vodom. U izuzetnim slučajevima, tokom sušnog perioda, putem cisterni preduzeće snabdjeva stanovništvo pitkom vodom koje nije pokriveno mrežom vodosnabdjevanja.
---	---	---	--

			putem čistih preduzeća snabdeva stanovništvo pitkom vodom koje nije pokriveno mrežom vodosnabdevanja.	
	Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole Da kroz humanitarne akcije za stare osobe 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statutom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
	Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole Da kroz humanitarne akcije za stare osobe 5. Dom zdravlja/Bolnica Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da

		6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić / 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih znanja, sredstava i motivacije zaposlenih 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedostatka finansijske podrške za podršku licima, za provođenje adekvatnih projekata, za angažovanje stručnog kadra 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom, nedovoljnih sredstava za subvencije i dovod vode do korisnika/ca	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog, logoped i sl.) 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedostatka finansijske podrške za podršku licima, za provođenje adekvatnih projekata, za angažovanje stručnog kadra 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nadležnosti nad vodovodnim	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedostatka finansijske podrške za podršku licima, za provođenje adekvatnih projekata, za angažovanje stručnog kadra 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nadležnosti nad vodovodnim

		Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? (npr. politike, pravni okvir, snjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO

		Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Da preko CSR 2. CSR Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 3. Dječiji vrtić /. 4. Škole / 5. Dom zdravlja Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 6. Odjeljenje općinskog suda Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava i nadležnosti	1. Općina Da preko CSR 2. CSR Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 4. Škole Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 5. Dom zdravlja Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 6. Odjeljenje općinskog suda Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava i nadležnosti	1. Općina Da preko CSR 2. CSR Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 4. Škole Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 5. Dom zdravlja Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 6. Odjeljenje općinskog suda Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga korisnicima, 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava i nadležnosti

Aneks 6. Matrica analize nedostatka kapaciteta na lokalnom nivou – Općina Gračanica

Općina Gračanica

1. IDENTIFICIRANI PROBLEM		2. UZROCI PROBLEMA	3. KLJUČNO PRAVO
: <u>Nedovoljna podrška za stare osobe bez porodičnog staranja</u>		-Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za brigu o starim licima bez porodičnog staranja. -Netransparentnost informacija o potrebama i pravima starih osoba bez porodičnog staranja -Ne postoje adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi pravednih za sve građane. -Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija. -Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja -Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika -Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra -Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu -Ne postoje adekvatne ustanove za smještaj takvih osoba. -Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. -Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu -Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. -Stara i iznemogla lica nemaju neposredni utjecaj na odluke koje se tiču pitanja bitnih za njihovu egzistenciju -Nedovoljna informisanost lokalne zajednice o potrebama starih lica bez por. staranja. -Pasivnost pojedinca -Nedostatak inicijative okruženja.	Čl. 25 (1)Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i ljekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje.
Ko je odgovoran da reaguje? Nosilac dužnosti - Općina - CSR - Vrtići - Škole - Bolnica/Dom	Za svakog nosioca dužnosti prikazati obavezu/mandat u okviru kontinuiteta usluga: Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali uraditi u skladu sa postojećim mandatom ?	Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? Da ali djelimično zbog: -Nejasno definirane odgovornosti (u Zakonima) -Nepostojanje odgovarajućeg tijela za preventivno i pravovremeno djelovanje na uzroke, a ne na primjene	Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje? Da ali djelimično zbog: - Nedovoljno finansijskih sredstava - Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalno/tehničke i prostorne mogućnosti. - nema sveobuhvatne baze podataka o starim osobama iz ove grupe

zdravlja - Općinski sud/ Sud za prekršaje - Policija - JP "Vodovod i kanalizacija" - NVO-i	Rana identifikacija: Odgovornost imaju institucije i organizacije (sem obrazovnih ustanova i Suda) ali je nedovoljna zbog nerazpoloživog kadra (nedostatak socijalnih radnika koji bi u kontinuitetu izlazili na teren i vršili ranu identifikaciju ove grupe), nedostatak finansijskih sredstava i dr. resursa, te nedovoljne saradnje među sektorima.	multidisciplinarnog pristupa - nepostojanje baze podataka što utiče na ranu intervenciju - Pasivnosti korisnika/ca - Nedovoljne uključenosti korisnika/ca u sistem odlučivanja - Nedovoljnog broja ustanova za smještaj	posljedice - Nedovoljnih sredstava i stručnog kadra za provođenje programa prevencije - Problemi u izvršavanju poslova povjerenih od strane viših nivou vlasti zbog nedovoljno usmjerenih sredstava za izvršavanje tih nadležnosti - Nepostojanje kratkoročnih i dugoročnih planova - Nedovoljna transparentnost informacija - Neadekvatna definisanost federalnog zakona u smislu dalje primjene istog na lokalnim nivoima; - Neadekvatnih statističkih pokazatelja - Nedostaje Komisija za unapređenje socijalne/dječije zaštite u lokalnoj zajednici, - Nepostojanje programa subvencije u oblasti vodosnabdijevanja - Neadekvatni programi socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja za stare osobe bez porodičnog staranja što utiče na životni standard istih (umanjena primanja, obaveze plaćanja režijskih troškova, umanjena potrošnja vode što utiče na higijenske navike, ako je u pitanju invalidna osoba – problematika angažovanja pomoći u kući, otežana dostupnost usluga zdravstvene i socijalne zaštite i vodosnabdijevanja za osobe iz ruralnih dijelova i dr.)	<i>-Nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći</i> <i>-Neadekvatna infrastruktura/pristupi za ovu grupu u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima</i> - Neadekvatni i nedovoljni programi na unapređenju standarda života kod starih bez porodičnog staranja uključujući i sferu kulturnog/društvenog života
Procjena i registracija: Odgovornost institucija i organizacija (sem obrazovnih ustanova) ali je neprecizna zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, te te nedovoljne saradnje među sektorima.	Rana intervencija: Odgovornost institucija i organizacija (sem obrazovnih ustanova i Suda) ali je nedovoljna u svim segmentima zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, nedovoljnih sredstava, nedovoljne saradnje među sektorima i nedovoljne informisanosti ove socijalno isključene grupe.	-Nepostojanja multidisciplinarnog mobilnog tima -Nepostojanja sistema praćenja -Nizak nivo lokalne svijesti u svim segmentima društva -Nerazumijevanje okoline; -Pasivnost i predrasude u lokalnoj zajednici -Nedovoljan stručni kadar za rad na unapređenju statusa starih osoba -Nedovoljan broj akcija za podršku ovim osobama -Nizak nivo volontizma kod djece i mladih -Neadekvatne usluge za stare osobe bez porodičnog staranja (ne provodi se kućna njega, rad mobilnog tima na terenu i dr.)		
	Upućivanje: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama (sem obrazovnih ustanova) ali se ova usluga neadekvatno provodi zbog nedovoljne saradnje među sektorima, manjka timskog rada u zajednici i netransparentnosti informacije.	Odluka: Odgovornost institucija i organizacija (sem predškolskih ustanova) ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, volontera, međusektorske saradnje i dr.		
	Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge Odgovornost institucija i organizacija (sem predškolskih ustanova) ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, nedovoljnih znanja o novim pristupima u radu, volontera, među-sektorske saradnje i dr. 2. Specijalne usluge Humanitarne akcije, kućna njega, subvencije za pokrivanje računa za potrošnju vode, priključenje na vodovodni sistem i dr. ali se nedovoljno provode zbog neadekvatnih uslova rada ustanova i institucija, nedovoljnih sredstava, manjka motivacije, nedovoljno razvijenog volontizma, neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja i dr.			

	Mehanizmi praćenja i žalbi: Ustanove i organizacije imaju sistem internog nadzora i praćenja realizacije usluga i uopšte rada kroz izvješćivanje prema nadležnim organima, odnosno kroz inspeksijske službe (općinske, kantonalne, federalne). Korisnici/ce imaju mogućnost žalbe prema nadležnim organima i ustanovama.		
--	---	--	--

1. IDENTIFICIRANI PROBLEM	2. UZROCI PROBLEMA	3. KLJUČNO PRAVO
<u>Nedovoljna podrška djeci sa posebnim potrebama (djeci ometenoj u psiho-fizičkom razvoju)</u>	Neusklađenim i nedorečenim Zakonima o obrazovanju i socijalnoj zaštiti Neprecizno definisani pojmovi i status djece sa p.p. Netransparentnost informacija o potrebama i pravima djece sa p.p. Nedovoljna materijalna potpora i briga o potrebama djece s poteškoćama u razvoju Neadekvatni standardi i njihovo nepoštivanje Neuvezanosost sistema institucionalnog djelovanja Nije zastupljena transparentnost informacija nisu uspostavljeni adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi. Nedostatak stručnog kadra Ograničenost i neprikladnost tehnika komunikacije za neposredno učešće mladih sa posebnim potrebama Nedovoljno razvijeni mehanizmi donošenja odluka, Predrasude i stereotipi Nedovoljan angažman NO i građanstva Nizak nivo društvene svijesti i altruizma. Nisu istražene stvarne potrebe korisnika iti obezbijeđeni uslovi za ostvarenje istih. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovišta. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena. Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu. Nedovoljno zastupljena kooperativnost i timski rad unutar institucije. Loša saradnja i zajedničko djelovanje sa ostalim sektorima, Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja. Posljedice predrasuda i halo efekta Pasivnost roditelja	Čl. 25 (1) Svako ima pravo na standard života koji obezbjeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje. (2) Majke i deca imaju pravo na naročito staranje i pomoć. Sva deca, rođena u braku ili van njega, uživaju jednaku socijalnu zaštitu. Čl. 26 (1) Svako ima pravo na obrazovanje (2) Obrazovanje treba da bude usmereno ka punom razviku ljudske ličnosti i učvršćivanju poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Vidjeti specifična prava za prioriternu preuzeta iz Konvencije o pravima djeteta</i> Čl.14 Prava i društosti roditelja i, kada je to primjenljivo, staratelja, da daju usmjerenje djetetu u ispoljavanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta Čl. 20 Pravo na posebnu zaštitu i pomoć koju će pružiti država. Čl. 23 Mentalno ili fizički onesposobljeno dijete ima pravo da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno dječje učešće u zajednici. Čl. 19 Pravo na zaštitu od svih oblika fizičkog i mentalnog nasilja, povreda i zlostavljanja, zanemarivanja, lošeg oplođenja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje dok su pod skrbništvom roditelja, staratelja ili drugih osoba koje se brinu o djetetu; Čl. 24 Pravo djeteta da uživa najviši standard zdravlja koji je moguće dostići, i da ima pristup institucijama za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju. <i>„Države stranke će se zalagati za puno ostvarenje toga prava i osobito</i>

	Ne uvažavanje mišljenja roditelja i partnerstva Nedovoljna upućenost roditelja u ostvarenje prava i način rada sa djecom Postavljanje nerealnih ciljeva pred dijete Nedostatak strpljenja i samokritičnosti Neinformisanost Nedovoljno educiran prosvjetni kadar			poduzimati odgovarajuće mjere: a) za smanjenje smrtnosti novorođenčadi i djece; b) za pružanja potrebne zdravstvene pomoći i zdravstvene njege svakom djetetu, s težištem na jačanju primarne zdravstvene zaštite; c) za suzbijanje bolesti i neishranjenosti u okvirima primarne zdravstvene zaštite primjenom, inter alia, lako dostupne tehnologije te osiguranjem odgovarajuće hranjive prehrane i pročišćene pitke vode, imajući na umu opasnosti i rizike od zagađenosti okoliša; d) za osiguranje prenatalne i postnatalne zdravstvene zaštite majki; e) za pružanje obavijesti, obrazovanja i potpore u korištenju temeljnih spoznaja o dječjem zdravlju i prehrani, prednostima dojenja, osobnoj higijeni i čistoći okoliša te sprječavanju nezgoda, svim slojevima zajednice, osobito roditeljima i djeci; f) za razvoj preventivne zdravstvene zaštite, savjetovališta za roditelje te obrazovanja i službi za planiranje obitelji... 3. Države stranke će poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere za suzbijanje tradicionalnih postupaka koji štete zdravlju djece. Čl. 26 Pravo djeteta na prednosti socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, i poduzeće potrebne mjere da se postigne potpuno ostvarenje ovog prava u skladu sa svojim nacionalnim zakonom. Čl. 28 Pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će između ostalog pod (a) Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga; Čl. 31 Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima Čl. 39 Pravo na pomoć, oporavak i socijalnu reintegraciju
Ko je odgovoran da reaguje?	Za svakog nosioca dužnosti prikazati obavezu/mandat u okviru kontinuiteta usluga; Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali uraditi u skladu sa postojećim mandatom?	Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto?	Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka?	Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?

Nosilac dužnosti - Općina - CSR - Vrtići - Škole - Bolnica/Dom zdravlja - Općinski sud/Sud za prekršaje - Policija - JP "Vodovod i kanalizacija" - NVO-i	Prevenjica: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama (sem Suda) ali se ne provodi zbog otežanih uslova rada (nedostatak sredstava, planova, Savjetovaništa, stručnog kadra, nedovoljnih znanja i dr.) te nedovoljne saradnje među sektorima.	Da, ali djelimično zbog: - neadekvatnog sistema dječije zaštite - nemogućnost stvaranja sigurnog ekonomskog i socijalnog okruženja - nizak nivo društvenih normi - diskriminacija po pitanju obrazovanja i infrastrukture - nedovoljna međusektoralna i multidisciplinarna saradnja - nizak nivo lokalne svijesti u svim segmentima društva - nerazumijevanje okoline; - pasivnost i predrasude u lokalnoj zajednici - nedovoljan angažiranost lokalne zajednice u otklanjanju predrasuda za ove grupe djece - nedovoljan stručni kadar za rad na unapređenju statusa djeteta sa smetnjama u razvoju - nedovoljna uključenost roditelja u kreiranju politike - nedovoljna upućenost roditelja u stanje svoga djeteta, - manjak inicijative, pasivnost, nezainteresiranost roditelja - neznanje o sposobnostima i mogućnostima djece za uključivanje u društvenu zajednicu - nedovoljna upućenost roditelja u načine rada sa djecom, ostvarivanje prava i kome se obratiti za pomoć.	Da, ali djelimično zbog: - nejasno definirane odgovornosti (u Zakonima) - neadekvatna finansijska konstrukcija za implemtaciju inkluzije (za dodatni stručni kadar, oprema, stručna literatura i dr.) - nepostojanje odgovarajućeg tijela za preventivno i pravovremeno djelovanje na uzroke, a ne na posljedice - problemi u izvršavanju poslova povjerenih od strane viših nivou vlasti zbog nedovoljno usmjerenih sredstava za izvršavanje tih nadležnosti - nepostojanje kratkoročnih i dugoročnih planova - zakonski propisi neadekvatni potrebama djece - neadekvatnih statističkih pokazatelja - Nedostaje Komisija za unapređenje socijalne/dječije zaštite u lokalnoj zajednici - ne postoji obaveza roditelja da prilože uvjerenje o ljekarskom pregledu djeteta prilikom upisa u školu (dok je to obaveza za upis u vrtić) - Nedovoljna sredstva za uređenje prostora za djecu sa adekvatnim pristupom vodi, - Neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja u odnosu na	Da ali djelimično zbog: - Nedovoljno finansijskih sredstava - Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalno/tehničke i prostorne mogućnosti. - nema sveobuhvatne baze podataka o djeci iz ove grupe - Nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.) <i>-Nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći djeci sa posebnim potrebama niti prostorija za rad sa ovom djecom u zajednici</i> <i>-Neadekvatna infrastruktura/pristupi za ovu grupu u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima)</i> - Nepostojanje Savjetovaništa za brak i porodicu, - Neodovoljan broj programa za unapređenje statusa djece - Neodovoljno razvijen volonterizam
	Rana identifikacija: Odgovornost imaju institucije i organizacije (sem Suda) ali je nedovoljna zbog neraspoloživog kadra (nedostatak socijalnih radnika koji bi u kontinuitetu izlazili na teren i vršili ranu identifikaciju ove grupe), nedostatak finansijskih sredstava i dr. resursa, te nedovoljne saradnje među sektorima.			
	Procjena i registracija: Odgovornost institucija i organizacija ali je neprecizna zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, te te nedovoljne saradnje među sektorima.			
	Rana intervencija: Odgovornost institucija i organizacija (sem Suda) ali je nedovoljna u svim segmentima zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, nedovoljnih sredstava, nedovoljne saradnje među sektorima i nedovoljne informisanosti ove socijalno isključene grupe.			
	Upućivanje: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama ali se ova usluga neadekvatno provodi zbog nedovoljne saradnje među sektorima, manjka timskog rada u zajednici i netransparentnosti informacije.			
	Odluka: Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostatka snižštaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, volontera, među-sektoralne saradnja i dr.			

	Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostatka snižavanja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, nedovoljnih znanja o novim pristupima u radu, volontera, među-sektoralne saradnja i dr. 2. Specijalne usluge Humanitarne akcije, programi na unapređenju statusa djece sa posebnim potrebama, defektološke usluge u školi i dr. stručni kadar, subvencije za pokrivanje računa za potrošnju vode porodica u kojima žive djeca sa posebnim potrebama, neadekvatna infrastruktura u opšte i u pristupu vodi – prilagođeni tlaci, pristupi i dr.), priključenje na vodovodni sistem i dr. ali se nedovoljno provode zbog neadekvatnih uslova rada ustanova i institucija, nedovoljnih sredstava, manjka motivacije i znanja, nedovoljno razvijenog volonterizma, neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja i dr.	- nedostatak educiranosti; - nedovoljna edukacija profesionalaca i roditelja - nedovoljna stručni kadar - neadekvatna podrška stručnjaka nastavnom kadru u inkluzivnom školovanju - ne postoji ni tim lekara koji bi obavljao pregled rizične grupe djece s ciljem funkcionalne dijagnostike - nisu izgrađene humane pretpostavke za inkluzivno obrazovanje.	životen troškove porodica djece sa poteškoćama u razvoju (nabavka lijekova, putovanje na tretmane i dr.)	
	Mehanizmi praćenja i žalbi: Ustanove i organizacije imaju sistewm internog nadzora i praćenja realizacije usluga i uopšte rada kroz izvještavanje prema nadležnim organima, odnosno kroz inspeksijske službe (općinske, kantonalne, federalne). Korisnici/ce imaju mogućnost žalbe prema nadležnim organima i ustanovama.			

1. IDENTIFICIRANI PROBLEM	2. UZROCI PROBLEMA	3. KLJUČNO PRAVO
<u>Nedovoljna podrška porodicama u stanju socijalne potrebe (nezaposleni roditelji, višočlane porodice, romska populacija, nezaposlene samohrane majke)</u>	Neusklađeni i nedorečeni Zakoni na svim nivoima (nepostojanje jednakih prava za sve na području BiH u pogledu školovanja, liječenja, socijalne zaštiti i drugih prava) Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za preventivni razvoj djece Neadekvatni standardi Nedovoljna briga o značaju i potrebama porodice Neuvezananost sistema institucionalnog djelovanja Neuređen društveni sistem te nesigurno okruženje. Nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri. Nije zastupljena transparentnost potreba svih građana Nije zastupljena transparentnost informacija. Ne postoje mehanizmi za sankcionisanje kršenja zakonskih odredbi i njihove realizacije u okvirima prava i pravičnosti za sve građane. Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija.	Čl. 25 (1) Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje. (2) Majke i deca imaju pravo na naročito staranje i pomoć. Sva deca, rođena u braku ili van njega, uživaju jednaku socijalnu zaštitu. Čl. 26 (1) Svako ima pravo na obrazovanje (2) Obrazovanje treba da bude usmereno ka punom razviku ljudske ličnosti i učvršćivanju poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Vidjeti specifična prava za prioriternu preuzeta iz Konvencije o pravima djeteta</i>

	Nedovoljno pažnje i sredstava se posvećuje publikaciji edukativnih sadržaja i kvalitetnoj edukaciji roditelja, nastavnika i građanstva. Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. Nedovoljno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovišta u CSR) Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje zaposlenika. Nedovoljna sredstva za angažman stručnih i mobilnih timova.	Nedovoljno zastupljen i vrednovan profesionalizam u radu. Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra Predrasude i stereotipi kod profesionalaca Nedovoljna saradnja NVO sa institucijama i nedostatak kooperativnosti na rješavanju eventualnih problema u zajednici. Nedovoljna i neadekvatna medijska informisanost i transparentnost informacija. Nedovoljno pažnje i sredstava se posvećuje publikaciji edukativnih sadržaja i kvalitetnoj edukaciji roditelja, nastavnika i građanstva. Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. Nedovoljno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovišta u CSR) Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje zaposlenika. Nedovoljna sredstva za angažman stručnih i mobilnih timova.	Čl.14 Prava i društveni roditelja i, kada je to primjenljivo, staratelja, da daju usmjerenje djetetu u ispoljavanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta Čl. 20 Pravo na posebnu zaštitu i pomoć koju će pružiti država. Čl. 23 Mentalno ili fizički onespobijeno dijete ima pravo da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno dječije učesće u zajednici. Čl. 19 Pravo na zaštitu od svih oblika fizičkog i mentalnog nasilja, povreda i zlostavljanja, zanemarivanja, lošeg ophođenja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje dok su pod skrbništvom roditelja, staratelja ili drugih osoba koje se brinu o djetetu; Čl. 24 Pravo djeteta da uživa najviši standard zdravlja koji je moguće dostići, i da ima pristup institucijama za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju. ...Države stranke će se zalagati za puno ostvarenje toga prava i osobito podizati odgovarajuće mjere: a) za smanjenje smrtnosti novorođenčadi i djece; b) za pružanja potrebne zdravstvene pomoći i zdravstvene njge svakom djetetu, s težistem na jačanju primarne zdravstvene zaštite; c) za suzbijanje bolesti i neishranjenosti u okvirima primarne zdravstvene zaštite prinjenom, inter alia, lako dostupne tehnologije te osiguranjem odgovarajuće hranjive prehrane i pročišćene pitke vode, imajući na umu opasnosti i rizike od zagađenosti okolisa; d) za osiguranje prenatalne i postnatalne zdravstvene zaštite majki; e) za pružanje obavijesti, obrazovanja i potpore u korištenju temeljnih spoznaja o dječjem zdravlju i prehrani, prednostima dojenja, osobnoj higijeni i čistoti okoliša te f) za razvoj preventivne zdravstvene zaštite, savjetovišta za roditelje te obrazovanja i službi za planiranje obitelji... 3. Države stranke će poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere za suzbijanje tradicionalnih postupaka koji štete zdravlju djece. Čl. 26 Pravo djeteta na prednosti socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, i poduzeće potrebne mjere da se postigne potpuno ostvarenje ovog prava u skladu sa svojim nacionalnim zakonom. Čl. 28 Pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će između ostalog pod (a) Proglasiti
--	--	--	--

				osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga; Čl. 31 Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima Čl. 39 Pravo na pomoć, oporavak i socijalnu reintegraciju
Ko je odgovoran da reaguje?	Za svakog nosioca dužnosti prikazati obavezu/mandat u okviru kontinuiteta usluga: Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali uraditi u skladu sa postojećim mandatom?	Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto?	Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka?	Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?
Nosilac dužnosti - Općina - CSR - Vrtići - Škole - Bolnica/Dom zdravlja - Općinski sud/ Sud za prekršaje - Policija - JP "Vodovod i kanalizacija" - NVO-i	Prevenција: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama (sem Suda) ali se ne provodi zbog otežanih uslova rada (nedostatak sredstava, planova, Savjetovaništa, stručnog kadra , nedovoljnih znanja i dr.) te nedovoljne saradnje među sektorima. Rana identifikacija: Odgovornost imaju institucije i organizacije (sem Suda) ali je nedovoljna zbog neraspoloživog kadra (nedostatak socijalnih radnika koji bi u kontinuitetu izlazili na teren i vršili ranu identifikaciju ove grupe), nedostatka finansijskih sredstava i dr. resursa, te nedovoljne saradnje među sektorima. Procjena i registracija: Odgovornost institucija i organizacija ali je neprecizna zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, te te nedovoljne saradnje među sektorima.	Djelimično zbog: -teška ekonomsko-socijalna situacija - nedovoljan angažiranost lokalne zajednice u rješavanju ove problematike - nedovoljna uključenost članova porodica u donošenju odluka vezanih za njihova pitanja -nedovoljan angažman lokalne zajednice u stvaranju sigurnog socijalnog okruženja -neprihvatanje odgovornosti, zapostavljanje djeteta -depresija i apatija kod roditelja -pasivnost, - neadekvatni uslovi za rad u ustanovama i organizacijama i nedostatak stručnog kadra - nedovoljna educiranost -nedovoljna informisanost porodica -Nepostojanja Zakona o volonterizmu	Djelimično zbog: -veoma malo se radi se na prevenciji samo kroz profesionalnu orjentaciju - nedovoljno zastupljena saradnja obrazovnog sektora i tržišta rada, -nepostojanej programa samopomoći, -nedovoljna finansijska podrška za programe/male biznise, -nedovoljne edukacije za nezaposlene roditelje u svrhu jačanja vještina i znanja za traženje zaposlenja, -nedovoljna stručnog kadra, -nedovoljna informisanost korisnika/ca i lokalne zajednice, -neadekvatni prostori za rad i pružanje usluga, - nedovoljno razvijen volonterizam, -poremećene društvene norme, nejasno definisanih odgovornosti u okviru relevantnih zakona, -nedovoljne zainteresovanosti korisnika/porodica u stanju socijalne potrebe za saradnju, -nerazumijevanja sredine zbog predrasuda prema onima koji traže pomoć	Da ali djelimično zbog: - Nedovoljno finansijskih sredstava - Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalno/tehničke i prostorne mogućnosti. - nema sveobuhvatne baze podataka o djeci iz ove grupe - Nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.) -Nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći djeci sa posebnim potrebama niti prostorija za rad sa ovom djecom u zajednici -Neadekvatna infrastruktura/pristupi za ovu grupu u pojedinim javnim i

	Rana intervencija: Odgovornost institucija i organizacija (sem Suda) ali je nedovoljno svim segmentima zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, nedovoljnih sredstava, nedovoljne saradnje među sektorima i nedovoljne informisanosti ove socijalno isključene grupe. - Upućivanje: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama ali se ova usluga neadekvatno provodi zbog nedovoljne saradnje među sektorima, manjka timskog rada u zajednici i netransparentnosti informacije. Odluka: Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, volontera, među-sektorske saradnje i dr.		- Ne postojanje programa subvencioniranja - neadekvatna međusektorska i multidisciplinarna saradnja - Neadekvatni programi socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja za porodice u stanju potrebe što utiče na životni standard istih (umanjena primanja, obaveze plaćanja režijskih troškova, umanjena potrošnja vode što utiče na higijenske navike, ako je u pitanju invalidna osoba - problematika angažovanja pomoći u kući, otežana dostupnost usluga zdravstvene i socijalne zaštite i vodosnabdijevanja za osobe iz ruralnih dijelova i dr.)	<i>nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima)</i> - Nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu, - Neodovoljan broj programa za unapređenje statusa djece - Neodovoljno razvijen volonterizam - nemogućnost ugradnje mjerila o potrošnji vode u stambene objekte porodica,
--	---	--	---	--

	Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostataka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, nedovoljnih znanja o novim pristupima u radu, volontera, međusektoralne saradnja i dr. 2. Specijalne usluge Humanitarne akcije, programi na unapređenju statusa djece sa posebnim potrebama, defektološke usluge u školi i dr. stručni kadar, subvencije za pokrivanje računa za potrošnju vode porodica u kojima žive djeca sa posebnim potrebama, neadekvatna infrastruktura u opšte i u pristupu vodi – prilagođeni tlaci, pristupi i dr.), priključenje na vodovodni sistem i dr. ali se nedovoljno provode zbog neadekvatnih uslova rada ustanova i institucija, nedovoljnih sredstava, manjka motivacije i znanja, nedovoljno razvijenog volonterizma, neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja i dr.		
	Mehanizmi praćenja i žalbi: Ustanove i organizacije imaju sistem internog nadzora i praćenja realizacije usluga i uopšte rada kroz izvještavanje prema nadležnim organima, odnosno kroz inspeksijske službe (općinske, kantonalne, federalne). Korisnici/ce imaju mogućnost žalbe prema nadležnim organima i ustanovama.		

S A D R Ž A J

I - AKTI OPĆINSKOG VIJEĆA

1. Zaključak o Akcionom planu jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013. -2014. godinu
2. Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013. -2014. godinu

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE
GRAČANICA

BROJ: 3

GODINA: 2013.

IZDAJE: OPĆINA GRAČANICA

UREĐUJE: Stručna služba Općinskog vijeća

TIRAŽ: 30 primjeraka

ADRESA: OPĆINA GRAČANICA
Stručna služba Općinskog vijeća

TELEFON: 035 / 700-800
Lokal: 816

FAX: 035 / 706-679